

СКУПШТИНА ДРУШТВА
„ТРАНСПОРТГАС СРБИЈА“ доо

28. 01. 2025
01-02-2/44-1
Нови Сад

ПРАВИЛА О РАДУ ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА ПРИРОДНОГ ГАСА

„ТРАНСПОРТГАС СРБИЈА“ ДОО
НОВИ САД

јануар 2025. године

Садржај

1.	ПОГЛАВЉЕ – ПРЕДМЕТ ПРАВИЛА О РАДУ	7
2.	ПОГЛАВЉЕ – УВОДНЕ ОДРЕДБЕ	9
3.	ПОГЛАВЉЕ – ПОЈМОВИ	10
4.	ПОГЛАВЉЕ – НАЧИН ПЛАНИРАЊА РАЗВОЈА ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА	15
4.1.	Десетогодишњи план развоја.....	15
4.2.	Испитивање тржишне потражње за додатним капацитетима.....	17
5.	ПОГЛАВЉЕ – ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ 19	
5.1.	Општа правила	19
5.2.	Технички услови	20
5.2.1.	Увод.....	20
5.2.2.	Запорни органи.....	20
5.2.3.	Унификација опреме.....	21
5.3.	Гасна станица	21
5.3.1.	Постављање гасних станица	21
5.3.2.	Опрема за загревање Гаса	21
5.3.3.	Опрема за пречишћавање Гаса - филтери.....	22
5.3.4.	Регулациона и сигурносна опрема	22
5.3.5.	Опрема за даљински надзор и управљање.....	23
5.3.6.	Начин регулације притиска.....	23
5.3.7.	Конфигурација гасне станице.....	24
5.3.8.	Услови за обезбеђење доброг одржавања.....	24
5.3.9.	Услови за буку.....	25
5.3.10.	Уземљење и изолациони комади (изолационе прирубнице)	25
6.	ПОГЛАВЉЕ – УСЛОВИ ЗА ПОУЗДАН И СИГУРАН РАД ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА 27	
6.1.	Опште одредбе	27
6.2.	Опсег квалитета и друге особине Гаса.....	27
6.3.	Права и обавезе у случају Гаса неодговарајућег квалитета.....	28
6.3.1.	Увод.....	28
6.3.2.	Одбијање преузимања Гаса неодговарајућег квалитета.....	28
6.3.3.	Обрачун пенала на Улазу	29
6.3.4.	Обрачун пенала на Излазу	30
6.3.5.	Накнада стварне штете	31
7.	ПОГЛАВЉЕ – ОДРЖАВАЊЕ СИСТЕМА	32
7.1.	Програм одржавања.....	32
8.	ПОГЛАВЉЕ – МЕРЕЊЕ И ЗАХТЕВИ У ПОГЛЕДУ МЕРНЕ ОПРЕМЕ	34
8.1.	Увод.....	34
8.2.	Употреба података добијених мерењем.....	34

8.3.	Мерни подаци	34
8.4.	Мерни уређаји	35
8.4.1.	Увод.....	35
8.4.2.	Примарни мерни уређаји.....	35
8.4.3.	Мерна бленда.....	36
8.4.4.	Мерила запремине са турбином и мерила са ротационим клиповима.....	36
8.4.5.	Ултразвучна мерила запремине Гаса	36
8.4.6.	Масена мерила запремине Гаса	37
8.4.7.	Секундарни мерни уређаји.....	37
8.4.8.	Терцијарни мерни уређаји.....	38
8.5.	Критеријуми за избор мерних уређаја и броја мерних линија у зависности од положаја мерног места у Систему и врсте Корисника.....	38
8.6.	Испитивање и контрола мерних уређаја	39
8.7.	Обрада мерних података	40
8.7.1.	База мерних података	40
8.7.2.	Даљинско прикупљање података	41
8.7.3.	Валидација података	41
8.7.4.	Корекција података	41
8.8.	Право приступа мерним подацима.....	42
8.9.	Мерна опрема за утврђивање квалитета Гаса.....	42
8.9.1.	Увод.....	42
8.9.2.	Приговор на квалитет Гаса.....	43
9.	ПОГЛАВЉЕ – ПРИСТУП ТРАНСПОРТНОМ СИСТЕМУ	45
9.1.	Опште одредбе	45
9.2.	Поступак закључења Уговора о транспорту	45
9.3.	Уговор о транспорту	47
9.4.	Ажурирање података	49
9.5.	Престанак статуса Корисника.....	49
10.	ПОГЛАВЉЕ – ИНСТРУМЕНТ ОБЕЗБЕЂЕЊА ПЛАЋАЊА, НАЧИН ОБРАЧУНА И ПЛАЋАЊЕ	50
10.1.	Инструмент обезбеђења плаћања - Опште одредбе.....	50
10.2.	Врсте Инструмената обезбеђења плаћања.....	51
10.3.	Износи Инструмената обезбеђења плаћања	52
10.4.	Расположиви износ за уговарање на Тачкама интерконекције	53
10.5.	Начин обрачуна и плаћање - Уводне одредбе.....	54
11.	ПОГЛАВЉЕ – РАСПОДЕЛА КАПАЦИТЕТА.....	57
11.1.	Стандардни капацитетни производи на Тачкама интерконекције и на Осталим тачкама	57
11.2.	Прорачун Распоживог капацитета.....	58
11.3.	Објављивање расположивог капацитета.....	60

11.3.1.	Објављивање расположивог капацитета на Тачкама интерконекције.....	60
11.3.2.	Објављивање расположивог капацитета на Осталим тачкама	61
11.4.	Право Корисника да учествују у расподели капацитета	62
11.5.	Расподела капацитета на Тачкама интерконекције	63
11.5.1.	Увод.....	63
11.5.2.	Спајање Непрекидних капацитета у Физичком току.....	63
11.5.3.	Спровођење аукција од стране Платформе за резервацију капацитета	64
11.6.	Расподела капацитета на Осталим тачкама	65
11.7.	Одбијање захтева за приступ Систему Корисника на Тачкама интерконекције и Осталим тачкама	66
11.8.	Збирни излази на Тачкама интерконекције и Осталим тачкама.....	66
11.9.	Објављивање резултата расподеле капацитета	67
12.	ПОГЛАВЉЕ – СЕКУНДАРНА ТРГОВИНА КАПАЦИТЕТИМА	69
12.1.	Опште одредбе	69
12.2.	Секундарна трговина капацитетима на Тачкама интерконекције.....	69
12.3.	Секундарна трговина капацитетима на Осталим тачкама	70
13.	ПОГЛАВЉЕ - ПОСТУПЦИ УПРАВЉАЊА ЗАГУШЕЊИМА	72
13.1.	Опште одредбе	72
13.2.	Предаја	72
13.2.1.	Опште одредбе	72
13.2.2.	Поступак Предаје	72
13.2.3.	Аукцијска премија	73
13.3.	Непрекидни дан унапред „користи или изгуби“ механизам.....	74
13.4.	Дугорочни „користи или изгуби“ механизам.....	75
14.	ПОГЛАВЉЕ – РАЗМЕНА ПОДАКА СА КОРИСНИЦИМА	76
14.1.	Електронска комуникација	76
15.	РАСПОДЕЛА ДНЕВНИХ КОЛИЧИНА ПРИРОДНОГ ГАСА ПО КОРИСНИЦИМА ...	78
15.1.	Утврђивање дневне количине Гаса на Тачкама примопредаје.....	78
15.2.	Методe за расподелу дневне количине Гаса по Корисницима.....	79
15.3.	Расподела дневних количина Гаса по Корисницима на Тачкама примопредаје	79
15.4.	Информисање Корисника о предајама и преузимањима Гаса и информисање ОТС-а од стране Корисника.....	80
15.5.	Информације о процени преузимања Корисника за места испоруке без дневног мерења на дистрибутивном систему у Гасном дану Д-1	80
15.6.	Информације о предаји/преузимању Корисника у Гасном дану Д	81
15.7.	Почетни извештај о расподели дневних количина Гаса Кориснику.....	81
15.8.	Финални извештај о расподели дневних количина Гаса Кориснику	82
15.9.	Корекција дневних количина Гаса по Корисницима.....	84
16.	ПОГЛАВЉЕ – ТРГОВИНА ГАСОМ НА ВТР	85
16.1.	Опште одредбе	85

16.2.	Трговина на Оперативној платформи	85
17.	ПОГЛАВЉЕ – НОМИНАЦИЈЕ И РЕНОМИНАЦИЈЕ	87
17.1.	Опште одредбе	87
17.2.	Правило једнаких номинација	87
17.3.	Подношење Номинација	87
17.4.	ВТР Номинације.....	88
17.5.	Временски распоред	89
17.6.	Реноминације.....	89
17.7.	Прекомерна номинација	90
18.	ПОГЛАВЉЕ – УПАРИВАЊЕ	91
18.1.	Започињање Поступка упаривања.....	91
18.2.	Провера номинованих количина за потребе упаривања	91
18.3.	Упаривање	91
18.4.	Минимални проток	92
19.	ПОГЛАВЉЕ – БАЛАНСИРАЊЕ СИСТЕМА.....	93
19.1.	Опште одредбе	93
19.2.	Пружање информација за балансирање.....	93
19.3.	Балансне услуге.....	93
19.4.	Утврђивање дневног дебаланса	94
19.5.	Цена и Накнада за дневни дебаланс.....	95
19.6.	Обрачун накнаде за неутралност балансирања.....	96
20.	ПОГЛАВЉЕ – ОГРАНИЧЕЊЕ И ПРЕКИД КАПАЦИТЕТА	98
20.1.	Опште одредбе	98
20.2.	Редослед ограничења/прекида пружања услуге транспорта гаса.....	98
20.3.	Обавештавање	99
20.4.	Привремено одвајање од Система и обустава испоруке на захтев Корисника	100
21.	ПОГЛАВЉЕ – УПРАВЉАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОРЕМЕЋАЈА У СИСТЕМУ	101
21.1.	Увод.....	101
21.2.	Поремећај у раду Система.....	101
21.3.	Поремећај на тржишту	102
22.	ПОГЛАВЉЕ – ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА	103
22.1.	Опште одредбе о објављивању података.....	103
22.2.	Техничке информације које су потребне Корисницима како би остварили приступ Систему 103	
22.3.	Информације које ОТС објављује за Тачке примопредаје и временски распоред објављивања тих информација	104
22.4.	Информације које ОТС објављује о Систему и временски распоред њиховог објављивања	106
22.5.	Информације које ОТС објављује у складу са прописом који уређује хармонизоване тарифе за транспорт гаса.....	106

22.6.	Информације које ОТС објављује у складу са овим правилима	107
23.	ПОГЛАВЉЕ – ПРОЦЕДУРА РЕШАВАЊА СПОРОВА	109
23.1.	Споразумно решавање спорова и ангажовање Експерта	109
23.2.	Решавање спорова од стране суда	109
24.	ПОГЛАВЉЕ – ДРУГА ПИТАЊА	110
24.1.	Комисија за праћење примене Правила	110
24.2.	Измена Правила о раду	111
24.3.	Поверљивост података	113
25.	ПОГЛАВЉЕ – ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ	115

На основу члана 248. тачка 2), а у вези са чланом 254. Закона о енергетици („Службени гласник РС“ бр. 145/2014, 95/2018 - др. закон, 40/2021 35/2023-др. Закон, 62/2023 и 94/2024), члана 50. Уредбе о мрежним правилима за балансирање транспортног система за природни гас („Службени гласник РС“ бр. 112/2022), члана 53. Уредбе о мрежним правилима за поступке за управљање загушењима и објављивању података и техничких информација за приступ систему за транспорт природног гаса („Службени гласник РС“ бр. 112/2022), члан 28. став 1. Уредбе о мрежним правилима о међусобној сарадњи оператора транспортних система и правилима за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса („Службени гласник РС“ бр. 112/2022), члан 41. Уредбе о мрежним правилима која се односе на прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса („Службени гласник РС“ бр. 112/2022), члана 20. став 1. тачка 26) Одлуке о изменама и допунама Одлуке о оснивању Друштва са ограниченом одговорношћу Транспортгас Србија Нови Сад - пречишћен текст број 01-01/119 од 19.01.2024. године и члана 6. Пословника о раду Скупштине „Транспортгас Србија“ д.о.о. Нови Сад, у поступку писаног изјашњавања од 28. јануара 2025. године, Скупштина „Транспортгас Србија“ д.о.о. Нови Сад доноси:

ПРАВИЛА О РАДУ ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА ПРИРОДНОГ ГАСА

1. ПОГЛАВЉЕ – ПРЕДМЕТ ПРАВИЛА О РАДУ

- 1.1. Друштво Транспортгас Србија д.о.о. Нови Сад овим правилима (у даљем тексту: „правила“) уређује : начин планирања развоја транспортног система; техничке услове за прикључење на транспортни систем; услове за поуздан и сигуран рад транспортног система; приступ транспортном систему, инструменте обезбеђења плаћања и критеријуме за утврђивање износа и периода за које се траже; коришћење и одржавање објеката; процедуру за мерење са дефинисаном потребном мерном опремом у зависности од положаја мерног места у систему и врсте корисника система; расподелу капацитета на принципу недискриминације и транспарентности; управљање преоптерећењем на принципима недискриминације и транспарентности које омогућавају прекограничну размену природног гаса и омогућавају примарну и секундарну трговину капацитетима; размену података о најављеним и оствареним количинама, за потребе супституције недостајућих дневних мерења, расподеле транспортованих количина по корисницима, обрачуна одступања и финансијско поравнање; рок за усклађивање свих добијених података са мерним подацима о оствареним количинама за потребе обрачуна транспорта; виртуалну тачку у систему у којој корисници могу променити права власништва на природном гасу, а која се за потребе балансирања сматра улазом и излазом са транспортног система; начин размене и усаглашавања података, информација и услова рада са другим операторима система; управљање у случају поремећаја у систему; правила поступања у случају када је угрожена сигурност испоруке природног гаса; услове трговања повезаних са техничким и оперативним пружањем услуга транспортног система и балансирања система; пружање услуга балансирања, на најеконичнији, правичан, објективан и непристрасан начин који

ће пружити одговарајуће подстицаје корисницима система да уравнотеже своју предају и преузимање природног гаса; обавезу објављивања свих података неопходних за приступ систему; обавезу објављивања података о услугама које нуди оператор система, као и свих података везаних за технички, уговорени и слободни капацитет за све релевантне тачке транспортног система; врсту и начин достављања података које су учесници на тржишту дужни да достављају оператору система; обавезе корисника транспортног система; процедуре за најаву коришћења система, балансирање система, обрачун накнаде за дебаланс и оперативно балансирање између оператора транспортних система; процедуру решавања спорова из уговора о транспорту и друга питања неопходна за рад транспортног система и функционисање и администраирање тржишта, у складу са Законом.

2. ПОГЛАВЉЕ – УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

- 2.1. Друштво са ограниченом одговорношћу Транспортгас Србија Нови Сад, регистровано у Републици Србији, матични број 21129542, (у даљем тексту: „ОТС“) је оператор транспортног система који у складу са Законом и прописима донетим на основу Закона обавља енергетску делатност транспорта природног гаса и управљања транспортним системом.
- 2.2. Транспортни систем ОТС-а чини мрежа гасовода пројектованог притиска већег од 16 бар, компресорске станице, блок станице, мерно-регулационе и мерне станице на свим местима испоруке са транспортног система, други енергетски објекти, електронски комуникациони и информациони систем и друга инфраструктура неопходна за транспорт природног гаса, укључујући и лајнпак. Шема транспортног система је доступна на интернет страници ОТС-а.
- 2.3. Ова правила су обавезни да примењују оператор транспортног система, Корисник, оператор дистрибутивног система, оператор складишта, произвођач природног гаса и крајњи купац.

3. ПОГЛАВЉЕ – ПОЈМОВИ

3.1. У овим правилима следећи појмови и изрази са великим почетним словом имају следећа значења:

„АЕРС“	означава Агенцију за енергетику Републике Србије;
„Аукцијска премија“	означава разлику између Аукцијске цене за било који Стандардни капацитетни производ и Резервне цене за тај Стандардни капацитетни производ;
„Аукцијска цена“	означава цену по којој је ОТС на аукцији уговорио са Корисником Стандардни капацитетни производ на Тачки интерконеције, а која може бити једнака Резервној цени или увећана за Аукцијску премију;
„ВТР“	означава виртуелну локацију на којој Корисници могу да изврше уговорену трговину Гасом;
„Гас“	означава све угљоводонике или мешавине угљоводоника и других гасова који се примарно састоје из метана који су углавном у гасовитом стању (природни гас), као и биогаз и друге врсте нискоугљеничних гасова који се могу технички и безбедно преузети и преносити кроз Систем (нискоугљенични гас);
„Гасна година“	означава период који почиње у 06:00 часова 1. октобра неке године и завршава се у 06:00 часова 1. октобра наредне године;
„Гасни дан“	означава временски период који почиње у 06:00 часова једног календарског дана и завршава се у 06:00 часова наредног календарског дана;
„Гасни квартал“	означава период од три (3) Гасна месеца који почиње у 06:00 часова 1. октобра, 1. јануара, 1. априла и 1. јула и завршава се у 06:00 часова 1. јануара, 1. априла, 1. јула и 1. октобра;
„Гасни месец“	означава период који почиње: у 06:00 часова првог Гасног дана у календарском месецу и завршава се у 06:00 часова првог Гасног дана наредног календарског месеца;
„Десетогодишњи план“	означава десетогодишњи план развоја и инвестиција Система из Одељка 4.1 ових правила који је ОТС дужан да донесе у складу са Законом;
„ENTSO-G“	означава Удружење европских оператора транспортних система за природни гас;
„Закон“	означава закон који уређује област енергетике;

„Излаз“	означава Тачку примопредаје на којој ОТС испоручује Гас у Физичком току из Система у Суседни објекат или у објекат крајњег купца прикљученог на Систем;
„Инструмент обезбеђења плаћања“	има значење одређено у тачки 10.2.1 ових правила;
„Календар аукција“	означава унапред дефинисан временски распоред аукција на којима ОТС нуди Стандардне капацитетне производе на Тачкама интерконеције, а које објављује ENTSO-G на својој службеној интернет страници www.entsog.eu ;
„Корисник“	означава привредни субјект или страно правно лице које има закључен Уговор о транспорту са ОТС-ом док је Уговор на снази;
„Минимални проток“	означава минималну количину Гаса која је потребна на одређеној Тачки примопредаје како би ОТС могао да пружа услуге транспорта гаса на тој Тачки примопредаје у складу са техничким ограничењима Система, а нарочито ограничењима мерне опреме на Систему и релевантним Споразумима са ОСО;
„Номинација“	означава обавештење Корисника упућено ОТС-у о количини Гаса које Корисник намерава да преда на транспорт на Улазу, односно да преузме са Система на Излазу одређеног Гасног дана, подељено на једнаке количине за сваки час у том Гасном дану, а која не прелази Уговорени капацитет на Улазу односно Излазу;
„Обавештење о потврђеној количини“	означава обавештење које ОТС шаље Кориснику након израчунавања Потврђених количина у којем се наводе Потврђене количине на свакој Тачки примопредаје;
„Обавештење о трговини“	означава (а) у случају купопродаје Гаса на Оперативној платформи, заједничко обавештење које Корисници достављају ОТС-у о прометованим количинама између та два Корисника, при чему је један Корисник продавац а други купац Гаса;
„Оперативна платформа“	означава платформу коју чине компјутерски систем, софтвер и комуникациони прикључци којима управља ОТС путем које ОТС расподељује и уговара са Корисницима Стандардне капацитетне производе на Осталим тачкама, омогућава Корисницима трговину Гасом у ВТР и путем које комуницира са Корисницима за потребе пружања/коришћења услуге транспорта гаса у складу овим правилима и Уговором о транспорту;
„ОСО“	означава оператора Суседног објекта;

„Остале тачке“	означава све Тачке примопредаје на Систему, осим Тачака интерконекције;
„Пар корисника“	означава кориснике који су са ОТС-ом и ОСО уговорили капацитете са сваке стране исте Тачке примопредаје, и који се идентификују њиховим корисничким кодовима у поступку Номинација и упаривања као Пар корисника (при чему Корисник и корисник објекта ОСО могу бити исти субјект);
„Платформа за резервацију капацитета“	означава Регионалну платформу за резервацију (на енглеском језику: Regional Booking Platform (RBP), као електронску платформу, коју је ОТС одредио да, у складу са уредбом која уређује мрежна правила о прорачуну и расподели капацитета пружа услуге информационог друштва тако да у име и за рачун ОТС-а објављује спровођење аукција, врши расподелу и уговара (резервише) Стандардне капацитетне производе на свакој Тачки интерконекције, омогућава секундарну трговину капацитетима, Предају капацитета, конверзију капацитета и др. у складу са овим правилима;
„Подносилац захтева“	означава привредни субјект или страно правно лице које подноси захтев за закључење Уговора о транспорту у складу са Одељком 9.2 ових правила;
„Поступак упаривања“	означава поступке провере свих података из Номинација корисника који спроводе ОТС и ОСО на Тачкама примопредаје, ради утврђивања Потврђених количина;
„Потврђене количине“	означава количину Гаса из Номинације односно реноминације коју је ОТС потврдио за транспорт Кориснику за Гасни дан, изражену у kWh;
„Произвођач гаса“	означава произвођача природног гаса и произвођача нискоугљеничног гаса;
„Резервна цена“	означава почетну цену на аукцији по којој ОТС нуди Стандардне капацитетне производе на Тачкама интерконекције, која се одређује према тарифи за капацитет која је утврђена у важећој одлуци о ценама приступа транспортном систему која се доноси у складу са Законом и методологијом АЕРС-а која уређује одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса и која се објављује на интернет страници ОТС-а;
„Референтни услови“	референтни услови за обрачун протекле запремине Гаса су нормални услови, температура од 273,15 K (0 °C) и притисак од 1,01325 bar;

„Систем“	означава транспортни систем којим управља ОТС а који је описан у тачки 2.2 ових правила;
„Стандардни капацитетни производ“	означава део капацитета Система који је расположив за транспорт Гаса који ОТС нуди и уговара на Тачкама примопредаје ради транспорта Гаса, а чије временско трајање, смер и начин транспорта је прописан и одређен у Поглављу 11 ових правила;
„Суседни објекат“	означава дистрибутивни систем, други транспортни систем, складиште природног гаса који су повезани са транспортним системом ОТС-а као и објекат Произвођача природног гаса и крајњег купца који је прикључен на транспортни системом ОТС-а;
„Суседни оператор“	означава оператора који управља повезаним транспортним системом;
„Тачка интерконекције“	означава Тачку примопредаје на којој је Систем повезан са транспортним системом Суседног оператора из друге државе, као и Тачку примопредаје Параћин, односно Панчево, односно Госпођинци (заједно: ИП Србија) одређене Одлуком Агенције број 752/2024-Д-І од 19. децембра 2024. године које Систем повезују са системом Суседног оператора Гастранс д.о.о., а на којима је ОТС дужан да расподељује Стандардне капацитетне производе у складу са прописом који уређује мрежна правила која се односе на прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса и Одељком 11.5 ових правила.
"Тачка примопредаје"	означава тачку на Систему у којој се Систем повезује са ОСО односно, у којој се Суседни објекат произвођача или крајњег купца прикључује на Систем, а која може бити Улаз или Излаз, и која је место предаје односно преузимања Гаса у смислу Закона и уредбе која уређује услове испоруке и снабдевања природним гасом. Тачка примопредаје у смислу ових правила означава Тачке интерконекције и Остале тачке на Систему;
„Технички капацитет“	означава максимални расположиви непрекидни капацитет који ОТС може да понуди Корисницима, водећи рачуна о интегритету, безбедности, сигурности и поузданости рада Система;
„Уговор о транспорту“	означава уговор о приступу систему за транспорт Гаса који је прописан Законом, који закључују ОТС и Корисник, а којим се уговора право Корисника да користи услуге транспорта гаса када Корисник уговори конкретан Стандарни капацитетни производ у складу

	са Поглављем 11 ових правила или на секундарном тржишту капацитета у складу са Поглављем 12 ових правила;
„Уговорени капацитет“	означава максимални капацитет као количину Стандардног капацитетног производа изражену у kWh/дан на Улазу односно Излазу, који је Корисник уговорио са ОТС-ом а који је ОТС дужан да стави на располагање Кориснику за потребе транспорта Гаса на основу Уговора о транспорту;
„Улаз“	означава Тачку примопредаје на којој ОТС преузима Гас у Физичком току у Систем из Суседног објекта;
„Физички ток“	означава ток Гаса кроз Систем од Улаза до Излаза;
"Цена"	означава цену Стандардног капацитетног производа утврђену у акту који је донет у складу са Законом и методологијом АЕРС која уређује одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса, ако се Стандардни капацитетни производ уговара на Осталим тачкама или Резервну цену односно Аукцијску цену ако се Стандардни капацитетни производ уговара на Тачкама интерконекције.
„UTC“	означава координисано универзално време;

- 3.2. Остали изрази који се употребљавају у овим правилима имају исто значење утврђено у Закону и прописима који су донети на основу Закона.
- 3.3. Све временске одреднице у овим правилима су изражене према важећем времену у Републици Србији а што одговара временској зони UTC + 1 час код зимског рачунања времена односно UTC + 2 часа код летњег рачунања времена.

4. ПОГЛАВЉЕ – НАЧИН ПЛАНИРАЊА РАЗВОЈА ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА

4.1. Десетогодишњи план развоја

- 4.1.1. ОТС једном годишње израђује Десетогодишњи план и доставља га АЕРС-у ради давања сагласности најкасније до 30. септембра у години која претходи почетку десетогодишњег периода на који се Десетогодишњи план односи.
- 4.1.2. ОТС је дужан да сачини Десетогодишњи план у складу са Законом, Стратегијом развоја енергетике Републике Србије, Програмом остваривања Стратегије и прогнозираним потребама за транспортом Гаса, као и да га усклади са плановима развоја ОСО, узимајући у обзир планирану производњу, потрошњу и размену Гаса са другим земљама као и резултатима спроведених консултација са енергетским субјектима, крајњим купцима и Произвођачима гаса које организује АЕРС у оквиру поступка давања сагласности.
- 4.1.3. Десетогодишњи план се израђује у циљу спровођења ефикасних мера ради обезбеђења сигурности Система, сигурности снабдевања и развоја Система у складу са реално исказаним потребама за транспортом Гаса уз обезбеђење нових интерконекција са гасоводним системима суседних држава имајући у виду:
- потребе за изградњом и реконструкцијом најважније инфраструктуре у наредних 10 година;
  - постојеће капацитете, процену сигурности рада Система и мере потребне за обезбеђивање сигурног и поузданог рада Система, његову адекватност и сигурност снабдевања;
  - дугорочне прогнозиране потребе за транспортом Гаса;
  - обавезу унапређења енергетске ефикасности и заштите животне средине; и
  - динамику увођења напредних мерних система на свим местима предаје Гаса крајњим купцима, одређену у складу са планом имплементације економски оправданих облика напредних мерних система.
- 4.1.4. ОТС планира развој Система тако да достигне N-1 стандард сигурности испоруке, у смислу да технички капацитети на Улазима задовоље укупне потребе за Гасом у случају прекида испоруке на појединачно највећем Улазу током дана са највећом забележеном потрошњом у протеклих 20 година.
- 4.1.5. Енергетски субјекти, Произвођачи гаса и крајњи купци достављају ОТС-у потребне податке за израду Десетогодишњег плана како би ОТС могао да испуни захтеве који се односе на планирање развоја Система и његово усклађивање са плановима развоја ОСО и захтевима за прикључење Произвођача гаса и крајњих купаца.
- 4.1.6. Субјекти из тачке 4.1.5 ових правила на захтев ОТС-а достављају трогодишњу процену:
- потребе за изградњом и реконструкцијом најважније инфраструктуре у наредних 10 година;

- максимална дневна преузимања и процену просечног месечног преузимања Гаса чије се преузимање планира на сваком појединачном Излазу; и
  - друге податке које ОТС захтева.
- 4.1.7. Податке потребне за израду Десетогодишњег плана ОТС захтева до краја фебруара, а наведени субјекти су дужни да их ОТС доставе до краја марта уз право да податке означе као поверљиве, у ком случају ОТС са њима поступа сагласно Одељку 24.3 ових правила.
- 4.1.8. ОТС за потребе израде Десетогодишњег плана, поред података из тачке 4.1.6. ових правила, користи историјске податке о количинама Гаса на Улазу и Излазу, податке из других извора, као и податке о захтевима за прикључење на Систем који су одбијени због непостојања техничких услова за прикључење као и податке о захтевима за приступ Систему који су у протеклом периоду одбијени због недостатка захтеваног капацитета.
- 4.1.9. Десетогодишњи план развоја нарочито садржи:
- планске претпоставке (прогнозиране потребе за Гасом, прогнозиран увоз и производња Гаса);
  - резултате анализа постојећег стања објеката, опреме и рада Система (старост објеката, нерасположивост појединих елемената Система, уочена загушења и евидентирани погонски догађаји);
  - листу објеката по годинама које је потребно изградити, реконструисати или доградити у периоду од десет година, кратак опис планираних објеката, техничке податке о сваком објекту, категорију пројекта, рокове за реализацију планираних пројеката (годину почетка инвестиције и планирану годину пуштања у погон), тип активности, разлог за инвестицију, фазу реализације и расположиву техничку документацију;
  - увођење напредних мерних система у складу са Планом имплементације, за период од 10 година;
  - измене у односу на претходни план развоја;
  - План инвестиција које ће ОТС реализовати у наредне три године, укључујући и инвестиције којима се приступа у складу са тачком 4.2.9 ових правила, као и инвестиција чија је реализација у току и потенцијалних инвестиција за које је у складу са тачком 4.2.4 ових правила одлучено да се реализују (започиње са фазом пројектовања). План инвестиција нарочито садржи: називе пројеката и инвестиција са шифрама инвестиција, кратак опис пројеката и инвестиција, рокове за реализацију планираних пројеката и инвестиција, укупну процењену предрачунску вредност сваког пројекта односно сваке инвестиције уз одговарајућу подлогу на основу које је утврђена предрачунска вредност, динамику улагања за сваку инвестицију за наредне три године по изворима финансирања, остварена улагања у инвестиције чија је реализација у току, техничке податке о сваком пројекту односно инвестицији, категорију пројекта, тип активности, листу пројеката прикључења и повезивања по годинама за плански период, измене у односу на претходни План инвестиција (нови

пројекти односно инвестиције, активирани пројекти односно инвестиције и друге измене), Одлуке о реализацији инвестиција;

- план развоја пратеће инфраструктуре Система (систем телекомуникација, систем даљинског надзора и управљања, динамика увођења напредних мерних система и друго); и
- ефикасне мере којима се остварује адекватност Система и сигурност снабдевања.

4.1.10. Уколико резултат консултација које спроводи АЕРС у поступку давања сагласности указује да постоји интересовање тржишта за повећањем капацитета на Тачки интерконеције или за изградњу нове Тачке интерконеције, ОТС ће се консултовати са ОСО ради доношења одлуке о заједничком испитивању тржишне потражње за додатним капацитетима и у парној години, под условима и у складу са прописом који уређује мрежна правила прорачуна и расподеле капацитета за транспорт природног гаса и Одељком 4.2 ових правила.

4.1.11. ОТС, по добијању сагласности АЕРС-а, објављује Десетогодишњи план на својој интернет страници.

4.2. Испитивање тржишне потражње за додатним капацитетима

4.2.1. ОТС најмање сваке непарне године у сарадњи са Суседним оператором спроводи испитивање тржишне потражње за коришћењем додатних капацитета на постојећим и будућим тачкама која су места повезивања Система на суседни транспортни систем за природни гас, у складу са прописом који уређује мрежна правила о прорачуну и расподели капацитета за транспорт природног гаса.

4.2.2. ОТС објављује позив за доставу необавезујућих захтева за коришћење додатних капацитета. Позив се упућује преко Платформе за резервацију капацитета и интернет стране ОТС истовремено са објављивањем аукција за годишње Стандардне капацитетне производе. Позив садржи нарочито следеће информације:

- два односно више суседних улазно-излазних транспортних система међу којима се исказује потражња за додатним капацитетима – на једној или обе стране тачке интерконеције – и захтевани смер транспорта Гаса;
- Гасну годину (године) на коју се односи захтев за додатним капацитетом;
- количину капацитета захтевану између одговарајућих улазно-излазних транспортних;
- информације о индикаторима необавезујуће потражње које су поднете односно које ће бити поднете другим операторима транспортног система у случају када су ти индикатори међусобно повезани као што је потражња за капацитетима на више повезаних тачака интерконеције; и
- да ли потражња за додатним капацитетима зависи од остварења услова из алинеје 1-4 ове тачке.

4.2.3. ОТС у сарадњи са суседним оператором транспортног система, припрема у року од 8 (осам) недеља од истека рока за достављање необавезујућих захтева, и објављује заједнички извештај о процени интересовања тржишта за додатне капацитете након 16 недеља од почетка годишње аукције на својој интернет страни на српском и

енглеском језику, у коме утврђује да ли постоји довољна заинтересованост тржишта за додатним капацитетима на основу достављених необавезујућих захтева и критеријума из прописа који уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета за транспорт природног гаса, и сходно томе одређује да ли започиње фазу пројектовања или обуставља поступак

- 4.2.4. Уколико постоји довољна заинтересованост тржишта за додатним капацитетима са обе стране Тачке интерконеције, ОТС у координацији са Суседним оператором, дан након објављивања извештаја из тачке 4.2.3 ових правила, започиње фазу пројектовања додатних капацитета.
- 4.2.5. ОТС са Суседним оператором заједнички спроводи техничке студије за пројекте додатног капацитета у циљу израде пројекта додатног капацитета и усклађивања нивоа понуде на основу техничке изводљивости и извештаја о испитивању тржишне потражње и сарађује са АЕРС-ом у циљу усклађивања нивоа понуде како би се додатни капацитет нудио као производ спојеног капацитета.
- 4.2.6. О нацрту пројекта додатних капацитета ОТС и Суседни оператор транспортног система спроводе јавне консултације које трају најмање 1 (један) а највише 2 (два) месеца.
- 4.2.7. Након завршетка јавних консултација, ОТС и Суседни оператор израђују пројекат додатних капацитета, а који између осталог укључује и параметре економског теста. ОТС предлог пројекта додатних капацитета подноси АЕРС ради давања сагласности.
- 4.2.8. Уколико АЕРС у сарадњи са суседним регулаторним телима да сагласност на предлог пројекта додатних капацитета, ОТС на својој интернет страни објављује пројекат додатних капацитета као и модел уговора о приступу систему и транспорту Гаса за додатне капацитете, најкасније 2 (два) месеца пре објављивања аукција за годишње Стандардне капацитетне производе на којој се додатни капацитети нуде за уговарање.
- 4.2.9. По окончању аукција, ОТС је дужан да спроведе економски тест у складу са прописом који уређује мрежна правила о прорачуну и расподели капацитета, узимајући у обзир укупну количину резервисаних додатних капацитета на аукцијама како би утврдио да ли постоји оправданост и финансијска исплативост инвестиције у додатне капацитете. Уколико је резултат економског теста позитиван, ОТС приступа изградњи додатних капацитета. Уколико је резултат економског теста негативан, ОТС обуставља поступак додатних капацитета.

5. ПОГЛАВЉЕ – ТЕХНИЧКИ УСЛОВИ ЗА ПРИКЉУЧЕЊЕ НА ТРАНСПОРТНИ СИСТЕМ

5.1. Општа правила

- 5.1.1. На захтев физичког лица, домаћег и страног правног лица или предузетника који намерава да гради објекат који се прикључује или повезује са Системом а за који се у складу са Законом прибавља енергетска дозвола, ОТС издаје мишљење о условима и могућностима прикључења енергетског објекта на Систем.
- 5.1.2. Захтев за издавањем мишљења из тачке 5.1.1 ових правила подноси се ОТС-у на одговарајућем обрасцу. Образац захтева за издавањем мишљења ОТС објављује на својој интернет страници.
- 5.1.3. ОТС прикључује објекат крајњег купца или Произвођача гаса на Систем на основу одобрења које доноси у управном поступку, у складу са Законом и прописима донетим на основу Закона.
- 5.1.4. ОТС, на захтев крајњег купца или Произвођача гаса чији су објекти већ прикључени на Систем, решењем одобрава прикључење и у случају:
  - промене одобреног капацитета или техничких услова прикључења у објекту;
  - спајања или раздвајања инсталација, односно мерних места; или
  - поновног прикључење објекта услед искључења са Система.
- 5.1.5. ОТС, на захтев ОСО, уговара повезивање Система са Суседним објектом закључивањем уговора о повезивању са ОСО у складу са Законом.
- 5.1.6. Захтев за издавање одобрења за прикључење подноси се ОТС-у на одговарајућем обрасцу који садржи податке утврђене прописом којим се ближе утврђују услови испоруке и снабдевања природног гаса. Образац захтева за издавање одобрења за прикључење са списком прописаних доказа ОТС објављује на својој интернет страници.
- 5.1.7. ОТС када утврди испуњеност прописаних услова, у решењу којим одобрава прикључење објекта на Систем утврђује техничке и друге услове за прикључење, у складу са Законом, прописима донетим у складу са Законом, техничким и другим прописима и овим правилима.
- 5.1.8. Ако подносилац захтева за прикључење захтева да поједине радове на прикључењу изводи у властитој режији, дужан је да радове изводи у складу са прописима и уз надзор ОТС-а.
- 5.1.9. Објекат крајњег купца и Произвођача гаса се физички прикључује на Систем у складу са техничким и другим условима које је ОТС утврдио у решењу којим одобрава прикључење објекта на Систем.
- 5.1.10. Решење о одобрењу за прикључење објекта се извршава након изградње прикључка, а на основу захтева за пуштање Гаса у објекат који подноси крајњи купац или Произвођач гаса у писаној форми. ОТС доноси одлуку о пуштању Гаса у року од 8 (осам) дана од пријема захтева, након што утврди испуњеност услова утврђених у Закону,

пропису који уређује услове испоруке и снабдевања природног гаса и решењу о одобрењу за прикључење.

5.1.11. У случају да ОСО захтева повезивање новог енергетског објекта за транспорт, дистрибуцију гаса или складишта гаса или захтева измену раније уговорених услова повезивања за енергетски објекат који је већ повезан на Систем, ОТС и ОСО закључују уговор о повезивању из тачке 5.1.5. ових правила који садржи нарочито:

- техничке услове за повезивање Система и место повезивања;
- начин мерења испорученог Гаса;
- стварне трошкове повезивања на Систем; и
- рок за повезивање на Систем.

5.2. Технички услови

5.2.1. Увод

5.2.1.1. Технички услови за повезивање на Систем као и технички услови за прикључење на Систем су идентични и њихова сврха је стварање неопходних услова за нормалан рад Система.

5.2.1.2. Технички услови на јединствен начин одређују минималне захтеве који се спроводе приликом пројектовања и извођења гасних станица чиме се обезбеђује сигуран и поуздан транспорт Гаса и квалитетно одржавање Система. Ови услови су обавезујући за инвеститоре, пројектне и извођачке организације и сталне стучне комисије ОТС-а приликом прегледа објекта.

5.2.1.3. За техничке услове који нису утврђени обавезујућим националним стандардима и овим правилима, ОТС се може позвати на међународни стандард ISO (International Organization for Standardization), EN (European Standards) или немачке националне стандарде DVGW (Deutsche Vereinigung des Gas- und Wasserfaches) и DIN (Deutsches Institut für Normung).

5.2.1.4. Гасне станице могу бити главне мерно регулационе станице (у даљем тексту: ГМРС) и примопредајне станице (у даљем тексту: ППС). У конструктивном смислу ППС немају опрему за загревање Гаса (измењивачи топлоте и котловске инсталације), а сви остали технички услови су исти и за ППС и за ГМРС.

5.2.1.5. Технички услови прикључења који се односе на услове у погледу мерне опреме за мерење Гаса ближе су уређени у Поглављу 8 ових правила.

5.2.2. Запорни органи

5.2.2.1. Противпожарни запорни органи су брзозатварајући запорни органи – кугласте славине са пуним отвором. Постављају се на растојању од 5 m до 100 m испред и иза гасне станице. Улазна противпожарна славина мора бити заварна.

5.2.2.2. Уграђене противпожарне славине се морају посебно видно обележити и заштитити од неовлашћеног руковања.

5.2.2.3. Запорни органи који су смештени непосредно испред мерила протока Гаса су кугласте славине са пуним отвором.

- 5.2.2.4. Запорни органи на испусним (дренажним) водовима из филтера не смеју се спајати у један вод. Минимални називни отвор запорног органа је DN 50.
- 5.2.2.5. Основна навојна арматура се користи на надземним деловима највише до димензије DN 50, а за веће димензије се користи прирубничка или заварна арматура. Овај захтев не важи за арматуру за инструментацију.
- 5.2.2.6. За запорне органе инструменталних и импулсних водова користе се славине са навојем или игличасти вентили са NPT навојем.
- 5.2.2.7. Улазни противпожарни запорни органи су даљински управљиви. Морају бити повезани на систем телеметрије и приказују статус вентила и даљински се могу отворати и затварати.

5.2.3. Унификација опреме

- 5.2.3.1. Опрема која се уграђује на Систему мора бити унифицирана за мерне, регулационе, сигурносне, комуникационе уређаје, запорне органе и систем даљинског надзора и управљања.
- 5.2.3.2. За инсталације на притиску већем од 16 bar цеви, запорна арматура и регулациона и сигурносна опрема морају да испуне услове о опреми под притиском, прописане правилником којим се уређују услови за несметан и безбедан транспорт природног гаса на гасоводима притиска већег од 16 bar.

5.3. Гасна станица

5.3.1. Постављање гасних станица

- 5.3.1.1. Гасне станице могу бити у зиданом објекту или у металној кућици (контејнеру).
- 5.3.1.2. Постављање гасних станица као и минимална растојања од објеката утврђују се прописом који уређује техничке услове и нормативе за безбедан транспорт цевоводима.

5.3.2. Опрема за загревање Гаса

- 5.3.2.1. Опрему за загревање Гаса чине измењивачи топлоте, котлови са котловским инсталациом и пратећом арматуром.
- 5.3.2.2. Измењивачи топлоте који се уграђују морају бити типа гас-топла вода (90°C/70°C). Уграђују се два измењивача топлоте и то један радни и један резевни.
- 5.3.2.3. Не дозвољава се уградња кондензационих котлова.
- 5.3.2.4. Регулација топловодних котлова обезбеђује константну излазну температуру воде из котла узимајући у обзир минималну температуру повратне воде.
- 5.3.2.5. Температура Гаса у опсегу од 5-10°C је основни параметар за избор котла и измењивача топлоте.
- 5.3.2.6. Измењивачи топлоте се уграђују тако да се У-цеви могу лако изменити.
- 5.3.2.7. Сваки измењивач топлоте мора да има уграђене сигурносно прекидне вентиле на прикључним топловодним цевима, као осигурање од продора Гаса у топловодну

инсталацију. Називни притисак опреме и арматуре која се директно повезује на измењивач са водене стране одговара називном притиску гасне стране.

5.3.2.8. Према топлотном капацитету могу се употребљавати следећи типови гасних апарата и котлова:

- у гасне станице топлотног капацитета мањег од 65 kW уграђује се само један апарат врсте "Ц";
- у гасне станице топлотног капацитета до 260 kW, надокнада топлоте се врши са гасним апаратима врсте "Ц", који се каскадно повезују; и
- у гасне станице топлотног капацитета преко 260 kW уграђују се два котла по 60% потребног капацитета.

5.3.2.9. Сваки котао, односно батерија котлова, мора да има систем за одвођење продуката сагоревања у складу са препоруком произвођача котлова и прописима који уређују ову област.

5.3.2.10. Челични димњаци морају да су термоизоловани. Димњача је цев која спаја котао са димњаком и изводи се под углом од најмање 10° према хоризонтали тако да има могућност демонтаже.

5.3.2.11. За пуњење и пражњење инсталације мора се уградити славина на најнижој тачки инсталације. Нагиб топоводних цеви мора да износи 0,3 %. Топловодне цеви су опремљене са одзрачним вентилима постављене на највишој тачки топоводне инсталације.

5.3.2.12. Измењивачи топлоте морају да имају одзрачну славину. Измењивачи и топоводне цеви су термички изоловани.

5.3.2.13. Максимални притисак Гаса на улазу у просторију у којој су постављени котлови на ГМРС износи 1 bar.

5.3.3. Опрема за пречишћавање Гаса - филтери

5.3.3.1. Филтер мора да има уложак са степеном пречишћавања 98% честица већих од 3µm и поклопац са прирубничком вијчаном везом.

5.3.3.2. Филтер мора да има прикључак за трансмитер диференцијалног притиска.

5.3.3.3. Трансмитери диференцијалног притиска морају бити повезани на систем телеметрије и приказују статус запрљаности филтера.

5.3.4. Регулациона и сигурносна опрема

5.3.4.1. Регулациона линија на гасној станици садржи:

- запорне органе на почетку и крају регулационе линије;
- сигурносно прекидни (блок) вентил;
- регулатор притиска;
- сигурносни одушни вентил минималног капацитета 1% од максималне пропусне моћи регулатора притиска;

- славину за растерећење испред сигурносног брзозатварајућег вентила. Славина се уграђује када на сигурносном брзозатварајућем вентилу не постоји бајпас за изједначење притиска; и
- славину за растерећење иза регулатора притиска Гаса.

5.3.4.2. Сигурносни издувни вентил се не ставља на гасни колектор.

5.3.5. Опрема за даљински надзор и управљање

5.3.5.1. Гасна станица због прикључења на систем даљинског надзора и управљања мора да има:

- Засебну просторију за смештај опреме даљинског надзора и управљања или предвиђен простор у просторији гда су постаљени котлови за смештај ормана и система непрекидног напајања;
- напајање електричном енергијом напона 220/380 V; и
- обезбеђену везу са диспечерским центром.

5.3.5.2. Подаци који се даљински преносе су:

- подаци везани за мерења протока Гаса (мерила, уређаји за конверзију – коректори, рачунари протока);
- статус положаја (отворено/затворено) улазне противпожарне славине испред гасне станице;
- улазни притисак у гасну станицу - прикључак за трансмитер;
- диференцијални притисак на сваком филтеру са алармом;
- статус положаја (отворено/затворено) сваког сигурносног прекидног вентила;
- притисак иза сваког степена редукције код двостепених или вишестепених станица;
- температура иза сваког мерила протока и на излазу из станице;
- излазни притисак из гасне станице; и
- аларми из просторија где су постаљени котлови за случај пожара, рада котла, рада пумпе, температуре воде, као и за случај цурења Гаса.

5.3.5.3. Систем за даљински надзор и управљање мора да обезбеди управљање:

- положајем отворено/затворено улазне противпожарне славине испред гасне станице; и
- положајем контролног вентила за ограничење протока или притиска, када такав вентил постоји на гасној станици.

5.3.6. Начин регулације притиска

5.3.6.1. Главни сигурносни уређај за гасну станицу је сигурносно - прекидни вентил. Уколико је максимални радни притисак пре редукције (у даљем тексту: **МРП**) већи од максималног инцидентног притиска (у даљем тексту: **МИП**) поставља се један сигурносни уређај за обезбеђење притиска.

5.3.6.2. Двоструко осигурање се предвиђа у случају када су истовремено испуњени следећи услови:

- разлика између MP_{p_1} и максималног радног притиска после редукције (у даљем тексту: MP_{p_2}) је већа од 16 bar; и
- MP_{p_1} је већи од притиска испитивања на чвстоћу дела инсталације после редукције притиска и већи је од $1,3 MP_{p_2}$.

5.3.6.3. Монитор регулатора притиска Гаса се може користити као други сигурносни уређај уместо сигурносно-запорног вентила. Сигурносно испусни вентили са пуним отварањем – потпуним испуштањем Гаса не могу се употребљавати.

5.3.6.4. Редукција притиска у гасној станици се изводи као двостепена (два регулатора притиска Гаса, два сигурносно блокадна вентила и два сигурносно испусна вентила) када се иза гасне станице предвиђа изградња полиетиленске гасоводне мреже.

5.3.7. Конфигурација гасне станице

5.3.7.1. Гасна станица мора да има две регулационе линије од којих је једна радна и једна резервна, обе капацитета 100 % гасне станице или три регулационе линије – две радне и једна резервна, свака капацитета по 50 %.

5.3.7.2. На обилазном воду гасних станица обавезна је уградња два запорна органа са уграђеном блиндом предвиђеном за блембирање.

5.3.7.3. Гасна станица мора да има комплетну мерно-регулациону линију за малу потрошњу, када је карактер те потрошње такав да постоји дужи временски интервал у којем се потпуно прелази на знатно редуковану потрошњу (номинална/редукована $\geq 20/1$). Мерило протока за малу потрошњу се бира тако да се његов максимални проток преклапа са минималним протоком мерила за велику потрошњу и то најмање за $0,2 Q_{max}$ мерила за малу потрошњу.

5.3.7.4. На гасној станици на коју су прикључени крајњи купци који током године континуално троше Гас и који имају застој само приликом планског ремонта технолошких постројења, потребно је предвидети три мерне линије и то два мерила који обухватају $60\% Q_{max}$ и једно мерило које обухвата $40\% Q_{max}$.

5.3.7.5. Противповратна клапна на излазном делу регулационе линије уграђује се када је динамика испоруке Гаса на гасној станици таква да изазива велике и нагле осцилације притиска у излазном гасоводу иза гасне станице.

5.3.7.6. Противповратна клапна обавезно се уграђује код МС за снабдевање станице за компримовање природног гаса.

5.3.7.7. Уколико постоји ризик од нежељеног повратног протока, онда се у обзир узима уградња неповратне клапне или сличног уређаја који мора спречити погрешно регистровање протока Гаса.

5.3.8. Услови за обезбеђење доброг одржавања

5.3.8.1. Међусобно растојање цеви и опреме у гасној станици, као и одстојања од зидова и крова морају бити такви да обезбеђују несметан преглед и сервисирање опреме.

- 5.3.8.2. Гасне станице имају хоризонталне паралелне регулационе и мерне линије, с тим што оса регулационе, сигурносне и мерне опреме не сме бити на већој висини од 1,2 m. Осни размак између линија не сме бити мањи од 0,8 m + једна половина пречника цеви иза првог запорног органа на регулационој линији, односно 0,8 m + једна половина пречника цеви иза првог запорног органа на мерној линији.
- 5.3.8.3. Гасна станица у металној кућици се пројектује и изводи са вратима у целој дужини станице са леве и десне стране гледајући у правцу струјања Гаса.
- 5.3.8.4. Гасна станица у зиданом објекту се пројектује и изводи тако да се зид објекта налази на раздаљини не мањој од 1,2 m + једна половина пречника цеви иза првог запорног органа на регулационој линији, односно 1,2 m + једна половина пречника цеви иза првог запорног органа на мерној линији.
- 5.3.8.5. Мерна опрема се поставља тако да се обезбеди несметано читавање мерних величина и замена мерне опреме и уложака филтера. Хоризонтална оса мерила протока не сме бити на већој висини од 1,2 m.
- 5.3.8.6. За сву опрему која је тежа од 25 kg неопходно је предвидети носач на који се може окачити подесна дизалица за ремонт. Ово се нарочито односи на монтажу и демонтажу филтерских уложака, регулатора притиска, блок вентила и мерила протока Гаса. Тамо где то није могуће, пројектом треба предвидети приступ покретном дизалицом ради сервиса и монтаже.

5.3.9. Услови за буку

- 5.3.9.1. Гасне станице у погледу буке морају испуњавати услове утврђене прописима о дозвољеном нивоу буке у животној средини, као и локалним урбанистичким прописима.
- 5.3.9.2. Пројекти гасне станице капацитета већег од 30.000 m³/h морају имати посебно обрађен прорачун буке и мере заштите за снижавање нивоа буке.

5.3.10. Уземљење и изолациони комади (изолационе прирубнице)

- 5.3.10.1. Изолациони комади (изолационе прирубнице) се уграђују да би омогућили ефикасан рад катодне заштите челичних подземних гасовода и заштиту од пренапона.
- 5.3.10.2. На улазном и излазном гасоводу, испред и иза гасне станице, постављају се изолациони комади за подземну уградњу или изолационе прирубнице за надземну уградњу. Изолационе прирубнице су премоштене катодним одводницима пренапона у смеру ка уземљивачу. Катодни одводници пренапона су у одговарајућем степену противексплозивне заштите.
- 5.3.10.3. Изолациони комад или прирубница може се изоставити на излазном гасоводу из гасне станице ако је дужина подземног, потенцијално катодноштићеног, челичног дела излазног гасовода мања од 5m и након тога подземни излазни гасовод прелази у надземни или у полиетиленски гасовод.
- 5.3.10.4. Сва надземна машинска опрема и арматура, као и остале металне масе (нпр. носачи) у станици, морају се прописно уземљити. Уземљење у гасној станици се изводи преко најмање два независна извода, изведених на супротним странама станице. На изводима се изводе мерно-раставни спојеви.

- 5.3.10.5. Трака за уземљење повезује се наваривањем на металне носаче гасне станице уколико су у галванском споју са машинском опремом станице. Трака се наваривањем повезује на прирубнице уколико носачи нису предвиђени. Наваривање на цев је дозвољено само у случајевима уземљења заварних противожарних славина без прирубница. Трака се поставља тако да омогући несметани рад у гасној станици.
- 5.3.10.6. Надземни противпожарни запорни органи се уземљују, водећи рачуна о систему катодне заштите гасовода.
- 5.3.10.7. У станици и шахтовима је обавезно извођење изједначења потенцијала (еквипотенцијализација). Премошћавање прирубничких спојева се изводи зупчастим подлошкама испод главе и навртке једног истог завртња. Места монтаже ових подлошки морају бити видно означене црвеном бојом. Дозвољено је и премошћење употребом бакарног ужета и поцинковане траке одговарајућег пресека. Навојни спојеви код којих се користи изолационо заптивно средство, премошћују се проводницима Р-У 6 mm² или Р/Ф-У 6 mm², преко одговарајућих обујмица.
- 5.3.10.8. Код привремене или трајне демонтаже опреме у гасној станици изводи се премошћење крајева опреме на месту демонтиране опреме.
- 5.3.10.9. На гасним станицама се спроводе мере заштите од атмосферског пражњења у складу са прописима који уређују ову област.
- 5.3.10.10. Одушне цеви, као највиши делови гасних станица, се повезују са испусним системом. Ово повезивање се изводи на месту најближем уласку цеви у објекат.

6. ПОГЛАВЉЕ – УСЛОВИ ЗА ПОУЗДАН И СИГУРАН РАД ТРАНСПОРТНОГ СИСТЕМА

6.1. Опште одредбе

- 6.1.1. Гас који се преузима на Улазу/Излазу у/из Систем/а мора да испуни услове у погледу притиска утврђених прописима и овим правилима.
- 6.1.2. Притисак Гаса који се преузима на Улазу за гасоводе пројектованог притиска до 50 bar не може бити већи од 45 bar.
- 6.1.3. Притисак Гаса који се преузима на Улазу за гасоводе пројектованог притиска до 55 bar не може бити већи од 54 bar.
- 6.1.4. Притисак Гаса који се преузима на Улазу за гасоводе пројектованог притиска до 75 bar не може бити већи од 68 bar.

6.2. Опсег квалитета и друге особине Гаса

- 6.2.1. Захтеви у погледу хемијског састава, опсега топлотне вредности и других особина Гаса који се испоручује у/из Система утврђени су прописом који уређује услове испоруке и снабдевања природним гасом. ОТС објављује на својој интернет страници прописане захтеве у погледу квалитета, хемијског састава и других особина Гаса (у даљем тексту: Гас прописаног квалитета).
- 6.2.2. ОТС сарађује са ОСО у циљу усклађивања захтева у погледу квалитета Гаса и за случај да да постоје разлике у квалитету Гаса, предузима активности утврђене у пропису који уређује мрежна правила о међусобној сарадњи оператора транспортних система и правилима за размену података за рад међусобно повезаних система за транспорт гаса.
- 6.2.3. Корисник је дужан да на Улазу преда ОТС-у Гас прописаног квалитета тј. Гас који не садржи чврсте нечистоће, смолу или супстанце које производе смолу и течности као што су угљоводоници, кондензати, гликоли, вода, и чији квалитет задовољава захтеве у погледу хемијског састава, опсега топлотне вредности и друге особина које су утврђене у пропису из тачке 6.2.1 ових правила.
- 6.2.4. Гас који је преузет на Улазу сматра се хомогеном запремином (генерична роба), односно сматра се да је Гас који је одређеног Гасног дана ОТС преузео на Улазу истог квалитета за све Кориснике на том Улазу.
- 6.2.5. ОТС је дужан да на Излазу испоручи Кориснику Гас који не садржи чврсте нечистоће, смолу или супстанце које производе смолу и течности као што су угљоводоници, кондензати, гликоли, вода, и чији квалитет задовољава прописане захтеве у погледу хемијског састава, опсега топлотне вредности и других својства Гаса утврђене у пропису из тачке 6.2.1 ових правила.
- 6.2.6. Гас који је испоручен на Излазу сматра се хомогеном запремином (генерична роба), односно сматра се да је Гас који је одређеног Гасног дана ОТС испоручио на Излазу истог квалитета за све Кориснике на том Излазу.
- 6.2.7. Лица којима ОТС доставља информације са подацима о квалитету Гаса су:

- крајњи купци који су директно повезани на Систем, односно Корисник који наступа у име крајњег купца, у случају да између ОТС-а и крајњег купца не постоји директан уговорни однос;
- оператори дистрибутивних система директно повезаних на Систем; и
- оператори складишта природног гаса.

6.3. Права и обавезе у случају Гаса неодговарајућег квалитета

6.3.1. Увод

6.3.1.1. Уколико Корисник на Улазу преда, односно уколико ОТС на Излазу испоручи Гас чији квалитет одступа од прописаног (неодговарајући квалитет), ОТС, односно Корисник може да:

- одбије да преузме такав Гас потпуно или делимично;
- обрачуна пенал у складу са Одељцима 6.3.3 и 6.3.4 ових правила због неуредног извршења уговорене обавезе предаје Гаса прописаног квалитета; и
- захтева накнаду штете у складу са важећим прописима, ако је штета проузрокована предајом таквог Гаса у Систем односно испоруком таквог Гаса из Система.

6.3.1.2. ОТС ће обавестити Корисника ако утврди да на Улазу предаје или је предао Гас неодговарајућег квалитета.

6.3.1.3. Уколико Корисник преда на Улазу Гас који садржи чврсте нечистоће, смолу или супстанце које производе смолу и течности као што су угљоводоници, кондензати, гликоли, вода, ОТС ће у року не дужем од 48 сати уклонити технолошку нечистоћу. ОТС ће трошак уклањања нечистоћа наплатити Кориснику као нестандартну услугу.

6.3.1.4. Корисник ће обавестити ОТС ако утврди да на Излазу испоручује или је испоручио Гас неодговарајућег квалитета, у случају да ОТС није обавестио Корисника о испорученом Гасу неодговарајућег квалитета у складу са тачком 10.5.3 ових правила.

6.3.2. Одбијање преузимања Гаса неодговарајућег квалитета

6.3.2.1. ОТС може преузети Гас неодговарајућег квалитета уколико преузимање таквог Гаса не угрожава сигурност или интегритет Система. У том случају, Корисник је дужан да одмах прилагоди своје Номинације на Улазу у складу са захтевом ОТС-а којим се тражи умањење предаје Гаса неодговарајућег квалитета на том Улазу. ОТС задржава право да од Корисника наплати сву стварну штету насталу услед преузимања Гаса неодговарајућег квалитета, ако Корисник није прилагодио Номинације по налогу ОТС-а.

6.3.2.2. Уколико преузимање Гаса неодговарајућег квалитета угрожава сигурност или интегритет Система или уколико ОТС оправдано сматра да на било ком Излазу неће моћи да обезбеди испоруку Гаса прописаног квалитета, односно уколико преузимање таквог Гаса утиче на испуњавање уговорних обавеза ОТС-а, ОТС ће делимично или у потпуности прекинути преузимање Гаса неодговарајућег квалитета.

6.3.2.3. Делимичан прекид преузимања Гаса неодговарајућег квалитета на Улазу ОТС врши пропорционално Номинацијама Корисника за тај Улаз тог дана.

6.3.2.4. Прекид преузимања Гаса неодговарајућег квалитета не ослобађа Корисника обавезе да плати услугу транспорта у Уговореном капацитету, у складу са Уговором о транспорту.

6.3.2.5. Корисник има право да одбије да преузме Гас неодговарајућег квалитета на Излазу.

6.3.3. Обрачун пенала на Улазу

6.3.3.1. ОТС обрачунава и наплаћује Кориснику пенал за случај предаје Гаса неодговарајућег квалитета ако на Улазу Корисник преда Гас чији је горњи Wobbe индекс изван прописаног опсега из тачке 6.2.1 ових правила.

6.3.3.2. У случају да Корисник на Улазу преда Гас чији горњи Wobbe индекс одступа од прописаног опсега, ОТС износ пенала обрачунава за сваки Гасни дан у следећим случајевима:

- када је одступање горњег Wobbe индекса од прописаног опсега мање или једнако 5 %, према формули:

$$ПУ = 0,1 * ЦГН * КУ1$$

где су:

ПУ – износ пенала првог нивоа на Улазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС купује Гас за Гасни дан Д по основу уговора о баланским услугама (у динарима/kWh);

КУ1 - количина Гаса чији горњи Wobbe индекс на Улазу одступа до 5 % од прописаног опсега изражена у kWh.

- када је одступање горњег Wobbe индекса од прописаног опсега на Улазу веће од 5%, а мање или једнако од 10%, према формули:

$$ПУ2 = 0,2 * ЦГН * КУ2$$

где су:

ПУ2 - износ пенала другог нивоа на Улазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС купује Гас за Гасни дан Д по основу уговора о баланским услугама (у динарима/kWh);

КУ2 - количина Гаса чији горњи Wobbe индекс на Улазу одступа више од 5% а највише до 10 % од прописаног опсега изражена у kWh.

- када је одступање горњег Wobbe индекса од прописаног опсега веће од 10%, према формули:

$$ПУ3 = 0,5 * ЦГН * КУ3$$

где су:

ПУ3 - износ пенала трећег нивоа на Улазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС купује Гас за Гасни дан Д по основу уговора о баланским услугама (у динарима/kWh);

КУЗ - количина Гаса чији горњи Wobbe индекс одступа више од 10 % на Улазу изражена у kWh.

6.3.3.3. Ако на Улазу постоји више Корисника, ПУ1, ПУ2 и ПУ3 за сваког Корисника се одређује пропорционално количинама Гаса које су утврђене за сваког Корисника за тај Гасни дан.

6.3.3.4. Уз рачун за пенал ОТС доставља Кориснику и документацију која садржи податке о Улазу и Гасном дану у коме је Корисник предао Гас неодговарајућег квалитета у Систем, укупно предатој количини Гаса неодговарајућег квалитета и документацију на основу које је утврђено да је дошло до предаје Гаса неодговарајућег квалитета.

6.3.4. Обрачун пенала на Излазу

6.3.4.1. Корисник има право да обрачуна и наплати ОТС-у пенал ако је ОТС на Излазу Кориснику испоручио Гас чији је горњи Wobbe индекс изван прописаног опсега.

6.3.4.2. У случају да ОТС на Излазу испоручи Гас чији горњи Wobbe индекс одступа од прописаног опсега, Корисник обрачунава износ пенала за сваки Гасни дан у следећим случајевима:

- када је одступање од прописаног опсега горњег Wobbe индекса мање или једнако 5%, према формули:

$$\text{ПИ1} = 0,1 * \text{ЦГН} * \text{КИ1},$$

где су:

ПИ1 - износ пенала првог нивоа на Излазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС купује Гас за Гасни дан Д по основу уговора о балансним услугама (у динарима/kWh);

КИ1 - количина Гаса чији горњи Wobbe индекс на Излазу одступа до 5% од прописаног опсега, изражена у kWh.

- када је одступање од прописаних граница горњег Wobbe индекса на Излазу веће од 5%, а мање или једнако од 10%, према формули:

$$\text{ПИ2} = 0,2 * \text{ЦГН} * \text{КИ2},$$

где су:

ПИ2 – износ пенала другог нивоа на Излазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС купује Гас за Гасни дан Д по основу уговора о балансним услугама (у динарима/kWh);

КИ2 - количина Гаса чији горњи Wobbe индекс на Излазу одступа више од 5% а највише 10%, изражена у kWh.

- када је одступање од дозвољених граница горњег Wobbe индекса веће од 10%, према формули:

$$\text{ПИ3} = 0,5 * \text{ЦГН} * \text{КИ3},$$

где су:

ПИ3 – износ пенала трећег нивоа на Излазу (у динарима);

ЦГН - цена по којој ОТС купује Гас за Гасни дан Д по основу уговора о баланским услугама (у динарима/kWh);

КИЗ - количина Гаса чији горњи Wobbe индекс на Излазу одступа вишеод 10% (изражена у kWh).

6.3.4.3. Ако на Излазу постоји више Корисника, КИ1, КИ2 и КИЗ се за сваког Корисника одређују пропорционално количинама Гаса које су утврђене за сваког Корисника за тај Гасни дан.

6.3.4.4. Уз рачун за пенал Корисник доставља ОТС и документацију која садржи податке о:

- Излазу и Гасном дану када је Гас неодговарајућег квалитета испоручен из Система;
- укупној количини Гаса неодговарајућег квалитета и документацију на основу које је утврђено да је испоручен Гас неодговарајућег квалитета.

6.3.5. Накнада стварне штете

6.3.5.1. ОТС има право на накнаду стварне штете од Корисника који је испоручио Гас неодговарајућег квалитета у Систем, ако Корисник није прилагодио Номинације по налогу ОТС-а у складу са тачком 6.3.2.1 ових правила.

6.3.5.2. Корисник има право на накнаду стварне штете од ОТС-а за испоручени Гас неодговарајућег квалитета из Система, као и стварну штету коју трпи услед непреузимања Гаса неодговарајућег квалитета.

7. ПОГЛАВЉЕ – ОДРЖАВАЊЕ СИСТЕМА

7.1. Програм одржавања

- 7.1.1. ОТС сваке године доноси Програм одржавања уз консултације са Корисницима и ОСО на које могу утицати радови предвиђени Програмом одржавања.
- 7.1.2. ОТС сачињава Програм одржавања тако да радови на одржавању у што мањој мери утичу на пружање услуге транспорта гаса, односно да одржавање изазове најмање могуће смањење капацитета на Тачкама примопредаје.
- 7.1.3. ОТС доставља предлог Програма одржавања Корисницима и ОСО, најкасније до 01. октобра текуће календарске године за наредну календарску годину.
- 7.1.4. Корисници и ОСО којима је ОТС доставио предлог Програма одржавања имају право да предложе друге периоде за одржавање за одређене Тачке примопредаје најкасније до 01. децембра текуће календарске године за наредну календарску годину.
- 7.1.5. ОТС усваја Програм одржавања најкасније до 31. децембра текуће календарске године за наредну календарску годину, узимајући у обзир предлоге Корисника и ОСО.
- 7.1.6. Радови на одржавању предвиђени Програмом одржавања се реализују од 01. априла до 01. септембра Гасне године.
- 7.1.7. Програм одржавања садржи:
- Тачке примопредаје на које ће утицати планирано одржавање;
  - временски период у којем ће капацитети на Тачкама примопредаје бити умањени због одржавања;
  - ниво умањења расположивог капацитета; и
  - опис радова који ће бити извршени, а који утичу на смањење транспортног капацитета, и обухватају радове на прикључењу на Систем, испитивање, поправку, замену, поновно пуштање у рад, развој и проширење Система, као и припремно-завршне радове потребне за одржавање.
- 7.1.8. ОТС на својој интернет страници објављује Програм одржавања 42 (четрдесет и два) дана пре почетка одржавања.
- 7.1.9. Када ОТС измени Програм одржавања дужан је да о томе обавести Кориснике и ОСО у складу са Поглављем 14 ових правила, у року не краћем од 30 (тридесет) дана од:
- планираног почетка радова, уколико се радови врше после датума предвиђеног Програмом одржавања; или
  - почетка радова, уколико се радови врше пре датума предвиђеног Програмом одржавања.
- 7.1.10. ОТС је дужан да 5 (пет) радних дана пре почетка радова на одржавању обавести Корисника, односно ОСО о почетку радова. Корисник је дужан да благовремено обавести крајње купце прикључене на Систем када ће испорука на Излазу према тим крајњим купцима бити прекинута или ограничена и да копију обавештења пошаље ОТС-у. Изузетно, уколико радови на одржавању Система захтевају прекид Непрекидног

капацитета, ОТС је дужан да обавести Кориснике најмање 42 (четрдесет и два) дана пре планираног прекида.

- 7.1.11. ОТС је дужан да води евиденцију о трајању прекида и ограничења капацитета за сваку Тачку примопредаје. За Тачку примопредаје на којој је капацитет ограничен води се и евиденција о нивоу умањења капацитета.
- 7.1.12. ОТС ће извршити умањење обрачуна услуге транспорта гаса у складу са методологијом АЕРС која уређује одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса уколико планирани радови на одржавању на одређеној Тачки примопредаје трају дуже од 5 (пет) дана годишње, осим уколико је до дужег трајања планираних радова дошло због дејства више силе или хаварије која је настала деловањем трећих лица.

8. ПОГЛАВЉЕ – МЕРЕЊЕ И ЗАХТЕВИ У ПОГЛЕДУ МЕРНЕ ОПРЕМЕ

8.1. Увод

- 8.1.1. Мерење Гаса је процес утврђивања: протекле запремине, састава, квалитета, температуре Гаса и манометарског/апсолутног притиска на Тачки примопредаје.
- 8.1.2. Протекла запремина Гаса обрачунава се у нормалним кубним метрима за које су реферетни услови 0°C и 1,01325 bar(a). За горњу топлотну вредност и Wobbe индекс стандардна реферетна температура сагоревања је 25 °C. Испоручена енергија Гаса се утврђује на основу горње топлотне вредности и исказује се у kWh. Wobbe индекс се утврђује на основу горње топлотне вредност и исказује се у kWh/m³.

8.2. Употреба података добијених мерењем

- 8.2.1. Подаци добијени мерењем се користе за:
- утврђивање дневних количина Гаса на свим Тачкама примопредаје;
  - утврђивање дневних количина Гаса по Корисницима на свим Тачкама примопредаје;
  - утврђивање дебаланса Корисника;
  - испостављање рачуна за услугу транспорта гаса;
  - израчунавање сопствене потрошње и губитака Гаса на Систему;
  - достављање података ОСО-у;
  - израду извештаја; и
  - прогнозу потрошње Гаса на Излазима и друго.

8.3. Мерни подаци

- 8.3.1. Мерни интервали су:
- сатни;
  - дневни; и
  - обрачунски период.
- 8.3.2. Минимум мерених и израчунатих података за сатни мерни интервал обухвата следеће:
- протеклу запремину Гаса у радним условима;
  - протеклу запремину Гаса на Референтним условима;
  - просечни притисак Гаса; и
  - просечну температуру Гаса.
- 8.3.3. Минимум мерених и израчунатих података за дневни мерни интервал обухвата следеће:
- протеклу запремину Гаса на радним условима;
  - протеклу запремину Гаса на Референтним условима;
  - просечни притисак Гаса;

- просечну температуру Гаса;
- просечни састав Гаса; и
- просечну горњу топлотну вредност.

8.3.4. Минимум мерених и израчунатих података за обрачунски период обухвата следеће:

- протеклу запремину Гаса на радним условима;
- протеклу запремину Гаса на Референтним условима;
- просечни притисак Гаса;
- просечну температуру Гаса;
- просечни састав Гаса; и
- просечну горњу топлотну вредност.

8.4. Мерни уређаји

8.4.1. Увод

8.4.1.1. Мерење протекле запремине Гаса се врши континуирано помоћу мерила запремине чије су карактеристике у складу са захтевима следећих прописа:

- закона који уређује област метрологије;
- правилника који прописује метролошке услове за проточна мерила за запремину гаса;
- метролошког упутства за преглед гасомера;
- правилника који прописује метролошке услове за мерила која коригују запремину протеклог гаса;
- метролошког упутства за преглед уређаја за конверзију запремине;
- правилника који прописује метролошке услове за проточна мерила количине гаса с мерном дијафрагмом;
- метролошко упутство за преглед проточних мерила количина флуида с мерном дијафрагмом; и
- правилник који прописује метролошке услове за уређаје за испитивање проточних мерила количине флуида са мерном дијафрагмом.

8.4.1.2. Мерни уређај може бити:

- примарни;
- секундарни; и
- терцијарни.

8.4.2. Примарни мерни уређаји

8.4.2.1. Примарна мерна опрема су мерна бленда, мерила запремине са турбином, мерила запремине са ротационим клиповима, ултразвучна мерила, масено (кориолисово) мерило.

8.4.3. Мерна бленда

8.4.3.1. Мерење и кориговање протекле запремине Гаса на Тачкама примопредаје са мерном блендом врши се у складу са следећим прописима и стандардима:

- правилник који прописује метролошке услове за проточна мерила количине гаса са мерном дијафрагмом;
- ISO 5167;
- ISO 6976;
- AGA билтен NO- 3; и
- AGA билтен NO- 8.

8.4.3.2. Мерни уређај обухвата целокупан опсег мерења протекле запремине Гаса тако да укупна релативна мерна грешка мерне опреме износи:

- за вредности од Q_{min} до $0.2 Q_{max} + 2\%$; и
- за вредности преко $0.2 Q_{max}$ до $Q_{max} + 1\%$.

8.4.4. Мерила запремине са турбином и мерила са ротационим клиповима

8.4.4.1. Мерење протекле запремине Гаса на Тачкама примопредаје са мерилима запремине са турбином и ротационим клиповима се врши у складу са правилником који прописује метролошке услове за проточна мерила за запремину гаса.

8.4.4.2. Дозвољена релативна грешка при мерењу овим мерилима запремине мора бити у границама прописаним од стране надлежног органа за мере и драгоцене метале, тако да износи:

$$\pm 2\% \text{ за } Q_{min} \leq Q < Q_t$$

$$\pm 1\% \text{ за } Q_t \leq Q \leq Q_{max}$$

где је:

Q_t - тачка прелома дозвољене границе релативне грешке показивања мерила запремине и зависи од величине и опсега мерила запремине сагласно правилнику који прописује метролошке услове за проточна мерила за запремину гаса.

8.4.5. Ултразвучна мерила запремине Гаса

8.4.5.1. Ултразвучна мерила запремине Гаса се састоје од мерног тела и најмање четири пара мерних сензора.

8.4.5.2. Мерење протекле запремине Гаса на Тачкама примопредаје са ултразвучним мерилима запремине врши се по следећим прописима и стандардима:

- ISO 17089 - 1:20210; SRPS ISO 17089-1:2020;
- AGA 9, Measurement of Gas by Multipath Ultrasonic Meters, 2022;
- BS7965, The Selection, Instalation, Operation and Calibration of Diagonal Path Transit Time Ultrasonic Flow Meters for Industrial Gas Applications, 2013;
- МИД метролошки захтеви.

8.4.5.3. Дозвољена релативна грешка при мерењу ултразвучним мерилом запремине мора бити у границама прописаним од стране надлежног органа за мере и драгоцене метале тако да износи:

$\pm 2\%$ за $Q_{\min} \leq Q < Q_t$

$\pm 1\%$ за $Q_t \leq Q \leq Q_{\max}$

где је:

Q_t - тачка прелома дозвољене границе релативне грешке показивања мерила запремине која зависи од величине и опсега мерила, сагласно правилнику о метролошким условима за проточна мерила за запремину гаса.

8.4.6. Масена мерила запремине Гаса

8.4.6.1. Масена мерила запремине Гаса (кориолисов мерач) се састоје од две цеви, елекромагнетних покретача, мерних сензора, мерно управљачког склопа давача температуре и кућишта са прикључком на цевовод.

8.4.6.2. Мерење протекле масе Гаса на Тачкама примопредаје са кориолисовим мерилима врши се по следећим прописима и стандардима:

- калибрационим сетификатом по ISO/IEC 17025;
- MID OIML R140/R139-1/R139-2/R137;
- ISO 10790:2015 Measurement of fluid flow in closed conduits — Guidance to the selection, installation and use of „Coriolis“ flowmeters (mass flow, density and volume flow measurements);
- AGA REPORT 11 Measurement of Natural Gas by „Coriolis“ Meter; и
- ASME MFC-11 Measurement of Fluid Flow by Means of „Coriolis“ Mass Flowmeters.

8.4.6.3. Дозвољена релативна грешка при мерењу кориолисовим мерила запремине мора бити у границама прописаним од стране надлежног органа за мере и драгоцене метале тако да:

- $\pm 2\%$ за $Q_{\min} \leq Q < Q_t$;
- $\pm 1\%$ за $Q_t \leq Q \leq Q_{\max}$;
- пад притиска при максималном радном протоку не сме да буде већи од 300 mbar, при чему брзина струјања Гаса не сме прећи 45 m/sec;
- мора имати могућност компезовања утицаја температуре (различите од температуре калибрисања) на рачунање протока.

8.4.7. Секундарни мерни уређаји

8.4.7.1. Секундарни мерни уређаји су: мерни претварачи диференцијалног, релативног и апсолутног притиска и мерни претварачи температуре или може бити саставни део рачунара протока (Уређај за конверзију запремине).

8.4.8. Терцијарни мерни уређаји

Уређај за конверзију запремине

- 8.4.8.1. Уређај за конверзију запремине су мерни уређаји са одговарајућим програмом, који прима податке из примарних и секундарних уређаја и израчунава протеклу запремину на Референтним условима, узимајући у обзир састав Гаса чије су вредности унете у уређаје за конверзију запремине као средња вредност из претходног периода или као тренутни податак са процесног гасног хроматографа.
- 8.4.8.2. При израчунавању протекле запремине Гаса на Референтним условима користи се фактор компресибилности утврђен на основу састава Гаса.
- 8.4.8.3. Програм уређаја за конверзију запремине мора да испуни следеће захтеве:
- лако конфигурисање и праћење рада уређаја за конверзију запремине; и
  - архивирање свих процесних и рачунатих величина, догађаја и аларма по мерним интервалима.
- 8.4.8.4. Изведба уређаја за конверзију запремине мора да испуни следеће захтеве:
- да је израђен у одговарајућој Ех изведби према степену механичке заштите IP 66 у случају рада уређаја за конверзију запремине у зони опасности 1 и 2; и
  - да има екстерно напајање 24V DC.
- 8.4.8.5. Комуникациона опрема уређаја за конверзију запремине мора да испуни следеће захтеве:
- комуникациони интерфејс за локални приступ уређају ради конфигурисања и преузимања података;
  - комуникациони интерфејс према удаљеном HOST-у; и
  - стандардни комуникациони протоколи (Modbus RTU in TCP, Enron, DSfG-B).
- 8.4.8.6. Дозвољена релативна грешка при раду уређаја за конверзију запремине износи $\pm 1\%$.

8.5. Критеријуми за избор мерних уређаја и броја мерних линија у зависности од положаја мерног места у Систему и врсте Корисника

- 8.5.1. У зависности од положаја мерног места у Систему, ОТС утврђује критеријуме за избор мерних уређаја на Тачкама примопредаје.
- 8.5.2. На Улазу се уграђује мерна бленда, турбинска мерила или ултразвучна мерила.
- 8.5.3. У случају да је мерно место на станици која нема регулацију Гаса уграђује се ултразвучна мерила или масена мерила. За протоке који имају изражену неравномерност, односно нагле скокове и прекиде (компресорске станице за пуњење копримованог природног гаса) у испоруци Гаса постављају се масена мерила (кориолисово мерило).
- 8.5.4. На Излазу се уграђују мерила према следећем критеријуму:
- до G 250 постављају се мерила са ротационим клиповима;

- веће од G 400 постављају се турбинска мерила, ултразвучна мерила, масена мерила (кориолисово мерило); и
  - уколико је притисак на месту мерења већи од 5 bar манометарски и проток Гаса већи од 5 GWh/годишње поставља се ултразвучно мерило.
- 8.5.5. У зависности од протока Гаса на Тачкама примопредаје одређује се потребан број мерних линија.
- 8.5.6. Број мерних линија на Тачкама примопредаје се одређује у зависности од осцилације и максималне дневне количине Гаса на следећи начин:
- ако једно мерило запремине може да покрије читав опсег мерења протока Гаса, онда се уграђује једна мерна линија;
  - ако једно мерило запремине не може да покрије читав опсег мерења протока Гаса, онда се уграђују две или по потреби више мерних линија различитог опсега мерења;
  - код станица са максималним дневним протоком већим од 20.000 m³/h обавезно се уграђује резервна линија;
  - код станица са максималним дневним протоком мањим од 20.000 m³/h може се уградити резервна линија, ако се процени да је то неопходно за Систем; и
  - код станица са протоком веће од 4.000 m³/h, на радним условима притиска већег од 16 bar може се уградити контролна линија, ако је дефинисано решењем о одобрењу за прикључење односно уговором о повезивању.
- 8.5.7. У зависности од величине мерне станице и захтева који за њу важе, као и ради повећања расположивости резултата мерења, битни инструменти и/или мерни системи треба да се дуплирају инструментима који раде независноу складу са SRPS EN 1779.

8.6. Испитивање и контрола мерних уређаја

- 8.6.1. Испитивање мерних уређаја на Систему врше представници овлашћене метролошке лабораторије која испуњава прописане услове и поседује решење издато од стране овлашћене институције.
- 8.6.2. Испитивање мерних уређаја се врши у лабораторијским условима, осим мерне бленде која се испитује на терену у радним условима.
- 8.6.3. Мерни уређаји се могу користити у комерцијалне сврхе само у случају када је оверена од стране надлежне институције.
- 8.6.4. Временски интервал периодичног оверавања мерила запремине је прописан правилником који утврђује врсту мерила запремине за која је обавезно оверавање.
- 8.6.5. Испитивање мерних уређаја може бити и чешће од прописаног, а све у циљу провере исправности рада мерне опреме.
- 8.6.6. Ванредно испитивање мерних уређаја може се извршити и на захтев Корисника у било ком тренутку. Трошкове ванредног испитивања сноси Корисник или ОТС у зависности од резултата испитивања.

- 8.6.7. Контролу мерних уређаја врши ОТС непосредно на Систему најмање једном годишње и у случају сумње у исправност приступиће се поступку испитивања.
- 8.6.8. У поступку контроле мерних уређаја спроводе се активности контроле важности и неоштећености жигова и пломби, визуелни преглед механичке оштећености и исправности рада мерних уређаја, уписивање података са мерног места (серијски бројеви, произвођач, тип и година производње мерних уређаја, ознаке жигова и сл.), и њихово упоређивање са постојећим подацима и друго.

8.7. Обрада мерних података

8.7.1. База мерних података

- 8.7.1.1. ОТС води базу података о мерним уређајима, као и базу мерних података о измереним величинама.
- 8.7.1.2. База података о мерним уређајима садржи:
- шифру и назив Тачке примопредаје преко које се Гас преузима односно испоручује;
  - број мерних линија;
  - број регулационих линија; и
  - број контролних линија.
- 8.7.1.3. База података о мерној опреми садржи и спецификацију мерних уређаја по свакој мерној линији која садржи следеће податке:
- јединствени фабрички број;
  - назив произвођача;
  - тип мерила, врста/модел;
  - класа притиска;
  - место уградње;
  - година производње;
  - повезаност на мерну платформу
  - година оверавања; и
  - информација о постојању пломбе.
- 8.7.1.4. База мерних података садржи вредности прикупљене са мерних уређаја, а то су:
- стање бројила;
  - радни притисак;
  - радна температура; и
  - квалитет Гаса.
- 8.7.1.5. База мерних података се ажурира за сваки обрачунски период.

8.7.2. Даљинско прикупљање података

- 8.7.2.1. Даљинско прикупљање података са Тачака примопредаје се врши помоћу јединственог SCADA система, који се састоји од сервера са радним станицама и терминалима и удаљених телеметријских станица (у даљем тексту: УТС) са придруженом опремом на станици.
- 8.7.2.2. Величине које се прикупљају са Тачака примопредаје који су опремљени са УТС-ом су притисак, температура, тренутни проток и количине Гаса на радним и Референтним условима. Такође се прикупљају и аларми, стања дигиталних улаза - статуси као и рачунате величине. УТС је опремљен и локалном базом коју чине сатни и дневни логови.
- 8.7.2.3. Подаци са мерних линија прикупљају се помоћу посебне мерне платформе. У оквиру ове платформе прикупљају се догађаји као и записи дефинисаног скупа података везаног за мерење протеклих количина на сатном и дневном нивоу, који се архивирају у уређају за конверзију запремине са интерном временском одредницом. Ови записи се након валидације користите за обрачун задужења између ОТС-а и Корисника.
- 8.7.2.4. Тачке примопредаје су опремљене комуникационим каналима за пренос података. Основни канал је обезбеђен преко јавне телефонске мреже L3VPN линка (Ethernet), а резервни преко 3G/GPRS мреже.

8.7.3. Валидација података

- 8.7.3.1. Валидација података је провера мерних података коју врши ОТС пре њиховог уноса у базу мерних података.
- 8.7.3.2. Сврха валидације мерних података је да се утврди да ли су прикупљени подаци потпуни и реални.
- 8.7.3.3. Приликом валидације упоређују се обрачунате количине Гаса израчунате преко уређаја за конверзију запремине и мерила. Ако је разлика већа од 3% врши се додатна провера.
- 8.7.3.4. Приликом валидације добијени подаци се упоређују са подацима из претходног обрачунског периода, као и са подацима за исти обрачунски период у претходним годинама.

8.7.4. Корекција података

Корекција података на Улазу

- 8.7.4.1. ОТС коригује невалидне мерне податке на основу процене количина, у случају када уређај није мерио количине Гаса у одређеном периоду или је регистровање било непотпуно.
- 8.7.4.2. Процена количина (паушал) се врши према следећем редоследу, а на основу:
  - података са примарне и секундарне мерне опреме са УТС-а или резервне мерне опреме, ако су за такво мерно место расположиви подаци;
  - података са интерних атестираних мерила запремине;
  - просечно преузетих количина Гаса у претходним периодима под условом да је преузимање Гаса у тим периодима приближно једнако; и

- норматива и евиденције производних јединица, радних часова или других показатеља ОСО на Улазу.

8.7.4.3. Процена количина (паушал) се врши најдуже за период од 90 (деведесет) дана.

Корекција података на Излазу

8.7.4.4. ОТС коригује невалидне мерне податке на основу процене количина у случају када мерило запремине није мерио количине Гаса, или је регистровање било непотпуно, као и у другим случајевима утврђеним прописом који уређује опште услове испоруке природног гаса.

8.7.4.5. Процена количина (паушал) се врши према следећем редоследу, а на основу:

- података са примарних и секундарних мерних уређаја са УТС-а или резервне мерне опреме, ако су за такво мерно место расположиви подаци;
- података са интерних атестираних мерила запремине крајњих купаца, односно на основу мерења којима располаже ОСО на Излазу;
- просечне испоруке количине Гаса у претходним периодима под условом да је испорука Гаса у тим периодима приближно једнака;
- норматива потрошње и евиденције производних јединица, радних часова или других показатеља крајњих купаца;
- упоредне анализе тренда испоруке Гаса за Излазе сличних карактеристика.

8.7.4.6. Уколико се током испитивања и контроле мерних уређаја утврди да је мерење, односно регистровање мерних података било нетачно, мерни подаци ће се заменити у бази података на основу анализе расположивих података од дана настанка неисправности и паушала утврђеног на начин прописан у тачки 8.7.4.5 ових правила. ОТС ће обавестити ОСО или крајњег купца о коригованим мерним подацима. Такође ће бити извршена исправка обрачуна услуге транспорта гаса између ОТС-а и Корисника.

8.7.4.7. Процена количина (паушал) се врши најдуже за период од 90 (деведесет) дана.

8.8. Право приступа мерним подацима

8.8.1. ОТС је дужан да Кориснику омогући увид у мерне податке са Тачака примопредаје за које је уговорио капацитет на начин који не нарушава поверљивост података.

8.9. Мерна опрема за утврђивање квалитета Гаса

8.9.1. Увод

8.9.1.1. За одређивање квалитета Гаса користе се гасни хроматографи.

8.9.1.2. Гасни хроматографи могу бити:

- процесни гасни хроматографи (у даљем тексту: ПГХ); или
- лабораторијски хроматографи.

8.9.1.3. Гасним хроматографом се утврђује састав Гаса на основу ког се израчунавају следеће величине:

- густина Гаса;
- релативна густина;
- горња топлотна вредност;
- фактор компресибилности; и
- Горњи Wobbe индекс.

Наведене величине се израчунавају по SRPS EN ISO 6976.

8.9.1.4. Процесним анализатором влаге се одређују следеће величине:

- тачка росе на воду; и
- тачка росе на угљоводонике.

Наведене величине се израчунавају по SRPS EN ISO 18453, SRPS EN ISO 6327:2014 и SRPS EN ISO 23874:2013.

8.9.1.5. ПГХ и Процесни анализатор влаге се уграђују на Тачкама примопредаје и чвориштима где се може очекивати одступање квалитета од прописаног, а обавезно на Улазима на којима је протекла запремина Гаса већа од 0.5 мил.м³/дан. Резултати добијени са ПГХ у чвориштима се примењују на све Излазе испред и иза гасног чворишта, уколико између чвора и предметних Излаза нема Улаза.

8.9.1.6. ОТС врши ручно узорковање Гаса на Тачкама примопредаје на којима се не примењују резултати ПГХ. Редовно узорковање се врши најмање 2 (два) пута у току Гасног месеца.

8.9.1.7. Број и места ручног узорковања су одређени програмом динамике узорковања на Систему који ОТС објављује на својој интернет страници.

8.9.1.8. Квалитет Гаса за ручно узете узорке се утврђује на лабораторијским хроматографима.

8.9.1.9. Акредитована лабораторија контролише рад гасних хроматографа.

8.9.1.10. ОТС доставља Кориснику, по захтеву, извештај о квалитету Гаса издат од стране акредитоване лабораторије.

8.9.2. Приговор на квалитет Гаса

8.9.2.1. По пријему приговора на квалитет Гаса, приступа се детаљној анализи већ узетих и обрађених узорака.

8.9.2.2. За Тачке примопредаје за које се квалитет Гаса утврђује ПГХ-ом континуално се прате подаци и достављају се Кориснику на увид.

8.9.2.3. За Тачке примопредаје за које се квалитет Гаса утврђује лабораторијским гасним хроматографом ОТС врши ванредну проверу квалитета Гаса.

8.9.2.4. Ванредна провера квалитета Гаса се врши на основу три истоветна узорка:

- узорак који се обрађује у акредитованој лабораторији коју је овластио ОТС;
- узорак који се обрађује у акредитованој лабораторији коју је овластио Корисник; и

- арбитражни узорак који се обрађује у независној акредитованој лабораторији и који се користи само у случају неслагања резултата добијених од стране акредитованих лабораторија које су овластили ОТС и Корисник.

8.9.2.5. Трошкове ванредне провере квалитета сноси ОТС или Корисник у зависности чији се резултати покажу као нетачни.

9. ПОГЛАВЉЕ – ПРИСТУП ТРАНСПОРТНОМ СИСТЕМУ

9.1. Опште одредбе

- 9.1.1. Право на приступ Систему има Произвођач гаса, крајњи купац Гаса, снабдевач Гасом, снабдевач на велико Гасом, јавни снабдевач Гасом и ОСО када набавља Гас за своје потребе, под условима утврђеним Законом, прописом који уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета и овим правилима.
- 9.1.2. Приступ Систему врши се на основу права на коришћење транспортних капацитета на Тачкама примопредаје а остварује се на основу Уговора о транспорту који се закључује у складу са овим правилима.
- 9.1.3. Приступ Систему се остварује и врши из два корака:
- закључењем Уговора о транспорту; и
  - уговарањем Стандардних капацитетних производа на изабраним Тачкама примопредаје што ОТС доказује Кориснику доставом:
    - Обавештења о уговарању Стандардног капацитетног производа на захтеваној Тачки интерконекције, путем Платформе за резервацију капацитета, односно,
    - Обавештења о уговарању Стандардног капацитетног производа на захтеваним Осталим тачкама, путем Оперативне платформе, која постају саставни део Уговора о транспорту.
- 9.1.4. Уговарање Стандардних капацитетних производа на Тачкама интерконекције врши се у поступку описаном у Одељку 11.5 ових правила уз обавезу Корисника да се региструје на Платформи за резервацију капацитета.
- 9.1.5. Уговарање Стандардних капацитетних производа на Осталим тачкама врши се у поступку описаном у Одељку 11.6 ових правила.

9.2. Поступак закључења Уговора о транспорту

- 9.2.1. ОТС на својој интернет страници објављује модел Уговора о транспорту, који је приложен уз ова правила као Прилог 1 и чини њихов саставни део.
- 9.2.2. Објављивање модела Уговора о транспорту сматра се позивом ОТС-а да му се учини понуда за закључење овог уговора у смислу закона који уређује облигационе односе.
- 9.2.3. Субјект из тачке 9.1.1 ових правила који је заинтересован за закључење Уговора о транспорту подноси ОТС-у захтев, који садржи:
- пословне податке подносиоца захтева (пословно име/назив, адресу седишта, матични број, ПИБ и др.);
  - контакт податке о лицима овлашћеним за размену обавештења и оперативну комуникацију између уговорних страна, податке о лицима овлашћеним за подношење захтева за приступ Систему/уговарање Стандардних капацитетних производа путем Платформе за резервацију капацитета односно Оперативне

платформе, податке о лицу које је овлашћено за подношење овог захтева и закључење Уговора о транспорту; и

- број важеће лиценце или број и датум решења АЕРС-а којим је подносиоцу захтева издата лиценца за обављање енергетске делатности у области природног гаса, када Подносилац захтева није крајњи купац или Произвођач гаса.

9.2.4. Захтев се попуњава у електронској форми коришћењем Обрасца који ОТС објављује на својој интернет страници. Захтев се потписује квалификованим електронским потписом лица које је овлашћено за закључење Уговора о транспорту и подноси ОТС-у на адресу електронске поште коју ОТС објављује на својој интернет страници.

9.2.5. Уз захтев се прилаже:

- модел Уговора о транспорту, који Подносилац захтева преузима са интернет странице ОТС-а и који је потписан квалификованим електронским потписом од стране лица које је овлашћено за закључење Уговора о транспорту; и
- доказ о овлашћењу за лице које је електронским потписом потписало Уговор о транспорту, који се прилаже у форми електронског документа (одлука органа управљања или пуномоћје) када овлашћење потписника није видљиво из јавно доступних евиденција органа надлежног за регистрацију података о привредним субјектима.

9.2.6. Уколико захтев подноси страном правном лицу, поред доказа из тачке 9.2.3 ових правила страном правном лицу прилаже и прописно легализовану копију (скен) доказа о регистрацији страног правног лица који садржи пословне податке регистроване у регистру надлежног органа који су актуелни на дан потписивања Уговора о транспорту, који није старији од 3 (три) месеца од дана потписивања Уговора о транспорту, као и копију (скен) превода овог доказа на српски језик оверен од стране овлашћеног судског тумача.

9.2.7. Ако је примењиво, подносилац уз захтев прилаже и копију (скен) превода на српски језик доказа из тачке 9.2.5. алинеја 2 ових правила који је оверен од стране овлашћеног судског тумача.

9.2.8. Потписивањем Уговора о транспорту, Подносилац захтева потврђује:

- да је упознат са садржином ових правила, да прихвата да током трајања овог уговора користи услуге транспорта гаса које су по временском трајању, начину извршења и смеру транспорта унапред одређене а које ОТС нуди у поступку расподеле капацитета које уговара, на захтев Корисника као Стандардне капацитетне производе на Тачкама примопредаје, у складу са овим правилима,
- да је сагласан да за потребе предаје или преузимања Гаса на транспорт преко одговарајуће платформе захтева приступ Систему на Тачкама примопредаје ради уговарања изабраног Стандардног капацитетног производа у складу са овим правилима; и
- да у односу на њега није поднет предлог за покретање стечајног поступка, односно није донета одлука о покретању поступка ликвидације као и да код њега не постоји претећа неспособност плаћања у смислу прописа који уређују стечај.

- 9.2.9. По пријему потписаног Уговора о транспорту ОТС проверава уредност захтева у смислу тач. 9.2.3-9.2.7. ових правила и врши увид у јавно доступне евиденције података о привредним друштвима и у Регистар издатих лиценци ако је Подносилац захтева енергетски субјект.
- 9.2.10. Комуникација између ОТС и Подносиоца захтева врши се електронском поштом (путем е-маил-а). Достава писмена у електронском облику сматра се извршеном на дан у коме пошљалац прими аутоматски генерисану потврду о пријему електронске поруке путем електронске поште.
- 9.2.11. ОТС ће у року од 5 (пет) дана од дана пријема уредног захтева обавестити подносиоца да прихвата његову понуду за закључење Уговора о транспорту и доставља му Уговор о транспорту потписан квалификованим електронским потписом од стране овлашћеног лица ОТС-а као доказ о склопљеном послу.
- 9.2.12. Даном потврде пријема обострано потписаног Уговора о транспорту из тачке 9.2.11 ових правила овај уговор се сматра закљученим, ког дана Подносилац захтева постаје Корисник који има право да користи услуге транспорта кад год уговори Стандардни капацитетни производ у складу са овим правилима.
- 9.2.13. По уредно извршеној достави обострано потписаног Уговора о транспорту, ОТС евидентира Корисника, омогућава му приступ Оперативној платформи и додељује му његов кориснички код.
- 9.2.14. Ако захтев садржи формалне недостатке, ОТС у року од од 8 (осам) дана од дана пријема захтева позива подносиоца да отклони недостатке у року који није краћи од 8 (осам) дана, уз упозорење на последице пропуштања. ОТС неће прихватити захтев за закључење Уговора о транспорту ако Подносилац захтева ни у накнадно одређеном року не отклони недостатке у захтеву, као и у случају када утврди да Подносилац захтева нема легитимацију да захтева закључење Уговора о транспорту. У оба случаја, сматраће се да је подносиоцу одбијен приступ Систему, о чему ће ОТС, у року од 5 (пет) дана од истека рока за допуну захтева, донети образложено решење у складу са Законом у форми електронског документа, против кога Подносилац захтева има право да изјави жалбу АЕРС-у у року од 8 (осам) дана од дана потврде уредне доставе.

9.3. Уговор о транспорту

- 9.3.1. Закључењем Уговора о транспорту Подносилац захтева из тачке 9.1.1 ових правила постаје Корисник.
- 9.3.2. Уговором о транспорту ОТС се обавезује да током трајања овог уговора Кориснику пружа услуге транспорта гаса које су унапред одређеног трајања, начина извршења и смера транспорта које ОТС нуди у расположивом капацитету које расподељује као Стандардне капацитетне производе које Корисник има право да користи на „транспортуј или плати“ основи кад докаже да је спреман да захтевани Стандардни капацитетни производ:
- уговори на Тачки интерконеције по Аукцијској цени која се одређује на аукцијама које спроводи Платформа за резервацију капацитета у складу са Одељком 11.5 ових правила, односно

- на Осталим тачкама уговори у капацитету који ОТС расподели путем Оперативне платформе у складу са Одељком 11.6 ових правила, по Цени која је објављена на интернет страници ОТС-а, а који се доноси у складу са Законом и методологијом која уређује одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса,
  - уговори на секундарном тржишту прибављањем од другог Корисника уз испуњење услова из тачке 12.1.5 ових правила.
- 9.3.3. ОТС прихвата понуду за уговарање Стандардног капацитеног производа Корисника који је у поступку расподеле капацитета захтевао приступ Систему и доказао спремност за плаћање расподељеног Стандардног капацитетног производа. Спремност за плаћање Стандардног капацитетног производа Корисник доказује достављањем Инструмената обезбеђења плаћања пре почетка поступака расподеле капацитета, у износу који се одређује у складу са Поглављем 10. ових правила.
- 9.3.4. О прихвату понуде ОТС обавештава Корисника достављањем обавештења у електронској форми, и то:
- обавештења о уговарању капацитета на Тачки интерконеције путем Платформе за резервацију капацитета, у складу са Одељком 11.5 . и 11.9. ових правила; или
  - обавештења о уговарању капацитета на Осталим тачкама путем Оперативне платформе, у складу са Одељком 11.6. и 11.9. ових правила.
- 9.3.5. Даном доставе обавештења из тачке 9.3.4 ових правила сматра се да су ОТС и Корисник уговорили Стандардни капацитетни производ на захтеваној Тачки интерконеције/Осталим тачкама.
- 9.3.6. Обавештење из тачке 9.3.4 ових правила достављено у електронској форми путем Платформе за резервацију капацитета односно Оперативне платформе, сматра се доказом о уговореном Стандардном капацитетном производу (Уговорени капацитет) који даном доставе Кориснику постаје саставни део Уговора о транспорту. ОТС достављена обавештења евидентира у Регистру Уговора о транспорту који води по Корисницима.
- 9.3.7. Корисник има право да користи уговорени Стандардни капацитетни производ на „транспортуј или плати“ основи под условима из Уговора о транспорту и ових правила.
- 9.3.8. Корисник има право да током трајања Уговора о транспорту уговара Стандардне капацитетне производе у поступку расподеле капацитета или их прибави правним послом од другог Корисника путем секундарне трговине капацитетима, као и право да овако уговорене Стандардне капацитете производе пренесе другом Кориснику путем секундарне трговине или их преда ОТС-у, под условима и на начин утврђен овим правилима. Обавештења о уговарању капацитета на секундарном тржишту, предаји капацитета и др. обавештења о Уговореном капацитету утврђена овим правилима која се доставе Кориснику у електронској форми путем Платформе за резервацију капацитета односно Оперативне платформе, прилажу се уз Уговор о транспорту као његов саставни део и евидентирају у Регистру у складу са тачком 9.3.6. ових правила.

9.4. Ажурирање података

- 9.4.1. Сваки Корисник је дужан да обавести ОТС о промени пословних и других података које је навео у захтеву за закључење или Уговора о транспорту, одмах након настанка или сазнања о насталој промени, као и да достави доказ којим потврђује садржину настале промене. ОТС може у било ком тренутку, или по пријему обавештења, да тражи доставу додатних информација и доказа у вези са насталом променом.
- 9.4.2. Корисник који намерава да спроведе статусну промену дужан је да без одлагања о томе обавести ОТС, како би се правовремено предузеле мере за уступање, измену и/или престанак Уговора о транспорту.
- 9.4.3. У случају из тачке 9.4.2 ових правила, ОТС и Корисник одређују ког Гасног дана престаје пружање услуга транспорта гаса за Корисника, односно ког Гасног дана почиње пружање услуге транспорта гаса правном следбенику Корисника. ОТС нема обавезу да почне пружање услуга транспорта гаса правном следбенику Корисника уколико до тог Гасног дана нису испуњени сви услови из тачке 9.4.4 ових правила.
- 9.4.4. У случају статусне промене Корисника, ОТС задржава сва права која има према Кориснику у складу са овим правилима и Уговором о транспорту и према сваком правном следбенику Корисника, све док се у потпуности не измире сва доспела дуговања Корисника према ОТС-у по основу обавеза које су преузете Уговором о транспорту, а у случају да је неопходно да се права и обавезе из Уговора о транспорту пренесу на новог Корисника, све док нови Корисник не достави Инструмент обезбеђења плаћања у складу са овим правилима. У случају да постоји више од једног правног следбеника Корисника, сви они одговарају солидарно за обавезе Корисника у смислу ове тачке и закона који уређује облигационе односе.
- 9.4.5. Ако Корисник не обавести ОТС о насталој статусној промени у складу са тачком 9.4.2 ових правила, а ОТС сазна за статусну промену која је од утицаја на извршење Уговора о транспорту, ОТС нема обавезу да разматра понуде за уговарање капацитета нити секундарну трговину капацитетима до испуњења услова прописаних тачком 9.4.4 ових правила.

9.5. Престанак статуса Корисника

- 9.5.1. Корисник који нема неизмирено дуговање према ОТС-у по основу закљученог Уговора о транспорту, може доставити ОТС-у обавештење о отказу овог уговора, у ком случају ОТС, у року од 3 (три) радна дана од дана пријема обавештења, обавештава Корисника о престанку важења Уговора о транспорту и то евидентира у регистру.
- 9.5.2. Субјект који је престао да буде Корисник по основу отказа или раскида Уговора о транспорту, може поново постати Корисник ако закључи нови Уговор о транспорту са ОТС, под условима прописаним Законом и овим правилима.

10. ПОГЛАВЉЕ – ИНСТРУМЕНТ ОБЕЗБЕЂЕЊА ПЛАЋАЊА, НАЧИН ОБРАЧУНА И ПЛАЋАЊЕ

10.1. Инструмент обезбеђења плаћања - Опште одредбе

- 10.1.1. Корисник је дужан да, пре подношења захтева за приступ Систему односно понуде за уговарање Стандардног капацитетног производа у складу са Поглављем 11 ових правила, односно у складу са Поглављем 12 ових правила, докаже ОТС-у спремност за његово плаћање тако што ће доставити ОТС-у Инструмент обезбеђења плаћања прописан овим правилима у висини коју Корисник обрачунава у складу са овим правилима.
- 10.1.2. У случају да Корисник намерава да уговора Стандардне капацитетне производе само на Тачкама интерконеције или само на Осталим тачкама, дужан је да на основу Уговора о транспорту достави најмање један Инструмент обезбеђења плаћања.
- 10.1.3. У случају да Корисник намерава да уговора Стандардне капацитетне производе и на Тачкама интерконеције и на Осталим тачкама, дужан је да на основу Уговора о транспорту достави најмање један Инструмент обезбеђења плаћања за уговарање Стандардних капацитетних производа на Тачкама интерконеције и најмање један Инструмент обезбеђења плаћања за уговарање Стандардних капацитетних производа на Осталим тачкама.
- 10.1.4. У року од 2 (два) радна дана од дана пријема Инструмента обезбеђења плаћања, ОТС обавештава Корисника да ли је доставио валидан Инструмент обезбеђења плаћања у складу са овим правилима и, уколико није, о разлозима зашто Инструмент обезбеђења плаћања није валидан, уз позив Кориснику да достави валидан Инструмент обезбеђења плаћања. За расподелу на Тачкама интерконеције, о износу примљеног исправног Инструмента обезбеђења плаћања ОТС обавештава Платформу за резервацију капацитета.
- 10.1.5. Сматра се да је Корисник доставио Инструмент обезбеђења плаћања на дан пријема банкарске гаранције путем SWIFT-а код пословне банке ОТС-а, односно на дан одобравања рачуна ОТС-а који се води код пословне банке ОТС-а за износ депозита, односно на дан примопредаје менице.
- 10.1.6. За уговарање Стандарног капацитетног производа на Осталим тачкама, Корисник је дужан да достави исправан Инструмент обезбеђења плаћања најкасније 2 (два) радна дана пре подношења захтева за приступ Систему. За уговарање капацитета на Тачкама интерконеције, Корисник је дужан да достави исправан Инструмент обезбеђења плаћања најкасније 2 (два) радна дана пре почетка релевантне аукције.
- 10.1.7. Корисник је дужан да се континуирано сам стара о томе да достављени Инструмент обезбеђења плаћања одговара минималном износу Инструмента обезбеђења плаћања са обзиром на количину Стандардног капацитетног производа који жели да уговори.
- 10.1.8. Ако Корисник не испуни обавезе из Уговора о транспорту насталих по основу Уговореног капацитета на Осталим тачкама, ОТС има право да искористи било који Инструмент обезбеђења плаћања који му је предао Корисник за обезбеђење плаћања тих обавеза.

- 10.1.9. Ако Корисник не испуни обавезе из Уговора о транспорту насталих по основу Уговореног капацитета на Тачкама интерконекције, ОТС има право да искористи било који Инструмент обезбеђења плаћања који му је предао Корисник за обезбеђење плаћања тих обавеза.
- 10.1.10. Под обавезама Корисника из Уговора о транспорту из тачака 10.1.8 и 10.1.9 ових правила се подразумевају све доспеле финансијске обавезе Корисника за које је ОТС издао рачун Кориснику, а које су наведене у тачки 10.5.4 ових правила. ОТС има право да за наплату дневних количина дебаланса и накнаде за неутралност користити било који Инструмент обезбеђења плаћања који је Корисник доставио.
- 10.1.11. Ако је ОТС користио Инструмент обезбеђења плаћања ради наплате у складу са тачкама 10.1.8.,10.1.9. и 10.1.10. ових правила, односно ако се у току трајања Уговора о транспорту повећа Цена стандардног капацитетног производа који је Корисник уговорио , Корисник је у обавези да у року од 5 (пет) радних дана од коришћења достави нови Инструмент обезбеђења плаћања у складу са тачком 10.1.2 ових правила или допуни постојећи Инструмент обезбеђења плаћања.
- 10.1.12. Ако Корисник не достави или не допуни Инструмент обезбеђења плаћања у складу са овим Правилима, ОТС има право да услугу транспорта гаса прекине или ограничи.
- 10.1.13. Ако је Корисник уредно испунио све своје обавезе из Уговора о транспорту ОТС је у обавези да врати Инструмент обезбеђења плаћања, односно његов преостали део на захтев Корисника у року од 3 (три) радна дана. ОТС ће вратити Инструмент обезбеђења плаћања у року од 3 (три) радна дана Кориснику уколико је дошло до отказа или раскида Уговора о транспорту, а тај Корисник нема неизмирене обавезе према ОТС-у по основу Уговора о транспорту.

10.2. Врсте Инструмената обезбеђења плаћања

- 10.2.1. Корисник може доставити ОТС-у један или више следећих Инструмената обезбеђења плаћања:
- Банкарску гаранцију; или
  - Новчани депозит или
  - Регистроване менице у Републици Србији
- 10.2.2. Банкарска гаранција треба да буде неопозива, безусловна, платива на први позив и без приговора, са роком важности најмање 60 (шездесет) дана дужим од истека временског трајања последњег Стандардног капацитетног производа који Корисник намерава да уговори на основу банкарске гаранције као средства обезбеђења.
- 10.2.3. Банкарска гаранција из тачке 10.2.2 ових правила мора бити издата у РСД или ЕУР у складу са једнообразним правилима за гаранције на позив 758 (URDG 758) од стране банка која има дозволу за рад издату од стране Народне банке Србије, односно стране банке или међународне финансијске институције која има рејтинг „BBB-“ од стране Fitch или Standard & Poor's, односно „Ваа3“ од стране Moody's. Корисник је дужан да доказ о кредитном рејтингу стране банке односно међународне финансијске институције

достави ОТС-у. За потребе обрачуна ЕУР износа банкарске гаранције примењује се средњи курс НБС на дан издавања банкарске гаранције.

- 10.2.4. Корисник је дужан да, у року од 5 (пет) радних дана од дана када сазна да је Народна Банка Србије односно, централна банка надлежна за страну банку, изрекла банци из тачке 10.2.3 ових правила меру која може довести до одузимања дозволе за рад, односно одузела дозволу за рад, односно у року од 5 (пет) радних дана од када сазна да је кредитни рејтинг стране банке или међународне финансијске институције измењен тако да не испуњава критеријуме из тачке 10.2.3 ових правила, доставља ОТС-у нов Инструмент обезбеђења плаћања који испуњава услове из тачке 10.2.3 ових правила. У случају да ОТС сазна за неку од ових околности пре Корисника рок од 5 (пет) радних дана се рачуна од дана достављања позива Кориснику од стране ОТС-а за достављање новог Инструмента обезбеђења плаћања.
- 10.2.5. Корисник је дужан да достави банкарску гаранцију путем SWIFT-а, преко пословне банке ОТС-а, према инструкцији и индикативном тексту гаранције који ОТС објављује на својој интернет страници.
- 10.2.6. Новчани депозит представљају средстава у РСД или у ЕУР, које Корисник уплаћује на рачун ОТС који се води код пословне банке, у складу са инструкцијом ОТС-а а са наменом Инструмента обезбеђења плаћања, са роком важења на неодређено време. На примљени депозит ОТС не обрачунава камату. За потребе обрачуна ЕУР износа новчаног депозита примењује се средњи курс НБС на дан одобравања рачуна у смислу прописа који уређују платне услуге.
- 10.2.7. Корисник који је у последњих 6 (шест) месеци уредно извршавао своје обавезе из Уговора о транспорту, може као инструмент обезбеђења плаћања доставити менице регистроване у Републици Србији.
- 10.2.8. У случају да се као инструмент обезбеђења плаћања примењују менице Корисника, Корисник је дужан да за сваки Стандардни капацитетни производ достави по 2 (две) бланко соло менице са меничним овлашћењима.

10.3. Износи Инструмента обезбеђења плаћања

- 10.3.1. За уговарање Стандардних капацитетних производа Корисник је дужан да достави Инструменте обезбеђења плаћања у следећим износима увећано за ПДВ:
- за годишњи стандардни капацитетни производ – у износу од 25% износа укупне годишње накнаде за годишњи стандардни капацитетни производ;
  - за тромесечни стандардни капацитетни производ – у износу од 66,67% износа укупне накнаде за тромесечни стандардни капацитетни производ;
  - за месечни стандардни капацитетни производ – у износу месечне накнаде за месечни стандардни капацитетни производ увећано за 10%;
  - за дневни стандардни капацитетни производ – у износу накнаде за дневни стандардни капацитетни производ увећано за 10%;
  - за унутардневни стандардни капацитетни производ на Тачкама интерконеције - у износу накнаде за унутардневни стандардни капацитетни производ увећано за 10%.

10.3.2. Корисник који није резидент није дужан да Инструмент обезбеђења плаћања увећа за износ ПДВ-а.

10.3.3. Износ Инструмента обезбеђења плаћања израчунава се као производ количине Стандардног капацитетног производа за који Корисник подноси захтев за приступ Систему и његове припадајуће Цене.

10.4. Распоживи износ за уговарање на Тачкама интерконеције

10.4.1. ОТС обрачунава расположиви износ за уговарање Стандардних капацитетних производа за сваког Корисника, на основу које Корисник може да уговори одговарајућу количину Стандардног капацитетног производа на Тачкама интерконеције и ову вредност редовно ажурира према променама параметара који утичу на њу у складу са овим правилима.

10.4.2. Распоживи износ инструмента обезбеђења плаћања за уговарање Стандардних капацитетних производа се израчунава засебно за сваки Стандардни капацитетни производ применом следеће формуле:

РИСКП = ВИОП - ЗВУК

при чему:

РИСКП представља расположиви износ инструмента обезбеђења плаћања за уговарање Стандардних капацитетних производа;

ВИОП представља висину Инструмента обезбеђења плаћања, која је једнака збиру свих Инструмента обезбеђења плаћања које је Корисник доставио ОТС-у за Тачке интерконеције, а чије важење још увек није истекло или које ОТС није активирао (умањено за износ ПДВ-а за инструменте обезбеђења плаћања које достављају резиденти);

ЗВУК представља збир вредности свих предходно резервисаних средстава за Уговорене капацитете, обрачунат у складу са тачком 10.4.3 ових правила.

10.4.3. Збир вредности свих претходно резервисаних средстава за Уговорене капацитете израчунава се сабирањем вредности добијених множењем Цене по којој је Корисник уговорио сваки Стандардни капацитетни производ (укључујући и у складу са Поглављем 12 ових правила) а по коме још увек није започето односно није окончано пружање услуге транспорта гаса односно није плаћена услуга у потпуности, са количином тог Стандардног капацитетног производа уговореном од стране Корисника (укључујући и у складу са Поглављем 12 ових правила) и умањује за окончане и у потпуности плаћене услуге по основу тих Стандардних капацитетних производа у моменту обрачуна, на следећи начин:

- за месечне, дневне и Унутар-дневне Стандардне капацитетне производе:

Вредност = (Цена по којој је Стандардни капацитетни производ уговорен од стране Корисника помножена са количином тог Стандардног капацитетног производа уговореном од стране Корисника и умањена за Накнаду за транспорт по основу тог Стандардног капацитетног производа плаћена до момента обрачуна) помножено са 125%;

- за кварталне Стандардне капацитетне производе:

Вредност = (Цена по којој је Стандардни капацитети производ уговорен од стране Корисника помножена са количином тог Стандардног капацитетног производа уговореном од стране Корисника и умањена за Накнаду за транспорт по основу тог Стандардног капацитетног производа плаћена до момента обрачуна) помножено са 66,67%;

- за годишње Стандардне капацитетне производе:

Вредност = (Цена по којој је Стандардни капацитети производ уговорен од стране Корисника помножена са количином тог Стандардног капацитетног производа уговореном од стране Корисника и умањена за Накнаду за транспорт по основу тог Стандардног капацитетног производа плаћена до момента обрачуна) помножено са 33,33%.

Под Накнадом за транспорт подразумева се производ Цене и уговорене количине одређеног Стандардног капацитетног производа.

- 10.4.4. Корисник је дужан да се стара о томе да вредност Инструмената обезбеђења плаћања које је доставио ОТС-у буде таква да му омогућава да уговори захтевану количину одговарајућег Стандардног капацитетног производа по Цени по којој се тај Стандардни капацитетни производ нуди у складу са Одељком 11.5 ових правила.
- 10.4.5. За потребе обрачуна који ОТС врши у складу са овим одељком обрачун износа из ЕУР у РСД као и износа из РСД у ЕУР врши се применом средњег курса НБС на дан обрачуна.

10.5. Начин обрачуна и плаћање - Уводне одредбе

- 10.5.1. Обрачун и плаћање услуге транспорта гаса се врши између ОТС-а и Корисника у роковима и на начин одређен овим правилима Уговором о транспорту и методологијом којом се одређује цена приступа систему за транспорт природног гаса.
- 10.5.2. ОТС врши обрачун једанпут месечно за:
- пружање услуге транспорта гаса, у складу са Уговором о транспорту и овим правилима, укључујући и накнаду за прекорачење Уговореног капацитета уколико је Корисник порекорачио Уговорени капацитет;
  - дневне количине дебаланса на основу Одељка 19.4 ових правила;
  - накнаду за неутралност на основу Одељка 19.6. ових правила;
  - неодговарајући квалитет Гаса на Улазу на основу тачке 6.3.3 ових правила; и
  - непокривени износ Аукцијске премије на основу Одељка 13.2.3 ових правила.
- 10.5.3. Обавештења која садрже извештаје, на дневном нивоу, о износу Уговорених капацитета на Тачкама примопредаје, прекорачењима Уговореног капацитета, дневним количинама дебаланса, неодговарајућем квалитету Гаса на Улазу/Излазу, делимичним или потпуним прекидима непрекидног капацитета и прекидима дневног прекидног капацитета и накнади за неутралност ОТС доставља Кориснику уз рачуне. Уколико важећа методологија за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса предвиђа и енергент, обавештење из ове тачке треба да у извештају обухвати и енергент.
- 10.5.4. На основу Уговора о транспорту, ОТС издаје рачуне Кориснику за:

- пружену услугу транспорта гаса из алинеје 1 тачке 10.5.2. ових правила, при чему издаје једну фактуру за све Уговорене капацитете на Осталим тачкама, а једну фактуру за све Уговорене капацитете на Тачкама интерконеције; укључујући прекорачење капацитета уколико га је било;
  - дневне количине дебаланса, када су негативне;
  - накнаду за неутралност, када је негативна;
  - неодговарајући квалитет Гаса на Улазу, уколико постоји; и
  - непокривени износ Аукцијске премије, уколико постоји.
- 10.5.5. Приликом издавања рачуна из алинеје 1 тачке 10.5.4. ових правила, ОТС у обрачуну услуге транспорта исказује и обрачунати износ умањења Уговорених капацитета када се испуне услови из тачака 7.1.12, 13.2.2.9 и 20.1.2 ових правила.
- 10.5.6. Рачуни из тачке 10.5.4. ових правила издају се једном месечно, и то:
- рачуни за услугу транспорта Гаса и рачун за пенал обрачунат због предаје Гаса неодговарајућег квалитета на Улазу најкасније у року од 5 (пет) радних дана у текућем месецу за претходни Гасни месец;
  - рачун за дневне количине дебаланса најкасније 3 (три) радна дана од пријема последњег обавештења у складу са Одељцима 19.4 и 19.5 ових правила;
  - рачун за накнаду за неутралност најкасније 30 (тридесет) дана од завршетка Гасног месеца за који се обрачунава накнада за неутралност у складу са Одељком 19.6 ових правила; и
  - рачун за непокривени износ аукцијске премије у року од 3 (три) радна дана од дана када Предати капацитет буде поново уговорен у складу са Одељком 13.2.2 ових правила.
- 10.5.7. Корисник има право да уложи приговор на испостављени рачун и обавештење из тачке 10.5.3. у року од 3 (три) дана од дана пријема рачуна, а ОТС је дужан да одговори на приговор у року од 3 (три) дана од датума пријема приговора. Ако рок за приговор истиче на дан који је нерадни, као последњи дан рока за приговор сматра се следећи радни дан.
- 10.5.8. Корисник на основу обавештења ОТС-а издаје рачуне ОТС-у за:
- дневне количине дебаланса, када су позитивне;
  - накнаду за неутралност, када је позитивна;
  - случај испоруке Гаса неодговарајућег квалитета на Излазу.
- 10.5.9. Корисник издаје рачун најкасније 5 (пет) радних дана од датума пријема обавештења из тачке 10.5.3. ових правила.
- 10.5.10. У сврху издавања рачуна, прерачунавање износа израженог у динарима у евро врши се по средњем курсу динара/евра Народне банке Србије који се примењује на дан промета.
- 10.5.11. ОТС има право да уложи приговор на испостављени рачун у року од 3 (три) дана од дана пријема рачуна, а Корисник је дужан да одговори на приговор у року од 3 (три) дана од

датума пријема приговора. Ако рок за приговоре истиче на дан који је нерадни, као последњи дан рока за приговор сматра се следећи радни дан.

- 10.5.12. Рок за плаћање рачуна из тачака 10.5.4 и 10.5.8 ових правила је 8 (осам) дана од дана пријема фактуре, у смислу прописа који регулише електронско фактурисање. За стране Кориснике, рок за плаћање рачуна почиње да тече од дана пријема рачуна путем емаил-а. Ако рок плаћања истиче на дан који је нерадни, као последњи дан рока плаћања сматра се следећи радни дан.
- 10.5.13. Уколико Корисник не плати рачун у року, ОТС ће Кориснику за сваки дан кашњења обрачунати законску затезну камату. Корисник је дужан да плати ОТС-у камату у року од 8 (осам) дана од дана слања каматног обрачуна путем емаил-а од стране ОТС-а.
- 10.5.14. Уколико Корисник не плати рачуне из тачке 10.5.4 ових правила у року, ОТС доставља опомену да ће у случају неплаћања рачуна у року од 5 (пет) дана од датума достављања опомене, износ неплаћеног рачуна, наплатити активирањем Инструмента обезбеђења плаћања.
- 10.5.15. Уколико ОТС не плати рачун у року, Корисник ће ОТС-у за сваки дан кашњења обрачунати законску затезну камату. ОТС је дужан да плати Кориснику камату у року од 8 (осам) дана од дана слања каматног обрачуна путем емаил-а од стране Корисника.

11. ПОГЛАВЉЕ – РАСПОДЕЛА КАПАЦИТЕТА

11.1. Стандардни капацитетни производи на Тачкама интерконекије и на Осталим тачкама

11.1.1. ОТС нуди услуге транспорта гаса које су по временском трајању, начину извршења и смеру транспорта унапред одређене тако да чине Стандардне капацитетне производе које Корисници могу уговорити у захтеваном капацитету на:

- Тачкама интерконекије у складу са прописом који уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета и у складу са овим правилима;
- Осталим тачкама у складу са овим правилима.

11.1.2. Стандардни капацитетни производи могу бити Непрекидни капацитет или Прекидни капацитет, у Физичком току или у Комерцијално повратном току, за период од 1 (једне) Гасне године односно за период краћи од 1 (једне) Гасне године.

11.1.3. Стандардне капацитетне производе за Прекидни капацитет на Тачкама примопредаје ОТС нуди на расподелу само уколико на предметној тачки нема слободног непрекидног капацитета. Прекидни капацитет је капацитет у Физичком току за период од једног Гасног дана.

11.1.4. Стандардни капацитетни производи на Тачкама интерконекије су:

- **Годишњи капацитет**, који представља капацитет у Физичком току који се уговара за период од 1 (једне) Гасне године;
- **Краткорочни капацитет**, који представља капацитет у Физичком току који се уговара као:
  - **Квартални капацитет**, за период Гасног квартала, при чему се квартал може односити на периоде октобар – јануар, јануар – април, април – јул, јул – октобар;
  - **Месечни капацитет**, за период Гасног месеца;
  - **Дневни капацитет**, за период Гасног дана;
  - **Унутар-дневни капацитет**, за период једног или више гасних часова
- **Комерцијално повратни годишњи капацитет**, који представља капацитет у Комерцијално повратном току који се уговара за период од 1 (једне) Гасне године;
- **Комерцијално повратни краткорочни капацитет**, који представља капацитет у Комерцијално повратном току који се уговара као:
  - **Комерцијално повратни квартални капацитет**, за период Гасног квартала, при чему се квартал може односити на периоде октобар – јануар, јануар – април, април – јул, јул – октобар;
  - **Комерцијално повратни месечни капацитет**, за период Гасног месеца;
  - **Комерцијално повратни дневни капацитет**, за период Гасног дана.

11.1.5. **Стандардни капацитетни производи на Осталим тачкама су:**

- **Годишњи капацитет**, који представља капацитет у Физичком току који се уговара за период од 1 (једне) Гасне године;
- **Краткорочни капацитет**, који представља капацитет у Физичком току који се уговара као:
  - **Квартални капацитет**, за период Гасног квартала, при чему се квартал може односити на периоде октобар – јануар, јануар – април, април – јул, јул – октобар;
  - **Месечни капацитет**, за период Гасног месеца; и
  - **Дневни капацитет**, за период Гасног дана.
  - **Комерцијално повратни дневни капацитет**, који представља капацитет у Комерцијално повратном току који се уговара за период од једног Гасног дана. Ова врста капацитета се нуди на улазу/излазу из складишта природног гаса.

11.1.6. Стандардни капацитетни производи на Тачкама интерконеције се расподељују и уговарају путем аукција у складу са Одељком 11.5 ових правила.

11.1.7. Стандардни капацитетни производи на Осталим тачкама се расподељују и уговарају у складу са Одељком 11.6 ових правила.

11.1.8. Стандардни капацитетни производи у Физичком току се расподељују и уговарају засебно за сваку Тачку примопредаје.

11.2. **Прорачун Распоживог капацитета**

11.2.1. Стандардни капацитетни производи у Физичком току се нуде на уговарање докле год постоји Распоживи капацитет на одговарајућој Тачки примопредаје, који се прорачунава на следећи начин:

- Распоживи капацитет који се нуди као Непрекидни годишњи капацитет се прорачунава као Технички капацитет Тачке примопредаје умањен за укупни Уговорени капацитет и повећан за Предати капацитет на тој Тачки примопредаје и укупни учестало неискоришћени капацитет који ОТС укључује у складу са тачком 13.4.6 ових правила, при чему се укупни уговорени капацитет, Предати капацитет и учестало неискоришћени капацитет односе на релевантну Гасну годину.
- Распоживи капацитет који се нуди као Непрекидни квартални капацитет се прорачунава као Технички капацитет Тачке примопредаје умањен за укупни Уговорени капацитет и повећан за Предати капацитет на тој Тачки повезивања и укупни учестало неискоришћени капацитет који ОТС укључује у складу са тачком 13.4.6 ових правила, при чему се укупни Уговорени капацитет, Предати капацитет и учестало неискоришћени капацитет односе на релевантан Гасни квартал.
- Распоживи капацитет који се нуди као Непрекидни месечни капацитет се прорачунава као Технички капацитет Тачке примопредаје умањен за укупни Уговорени капацитет и повећан за Предати капацитет на тој Тачки примопредаје и укупни учестало неискоришћени капацитет који ОТС укључује у складу са тачком

13.4.6 ових правила, при чему се укупни Уговорени капацитет, Предати капацитет и учестало неискоришћени капацитет односе на релевантан Гасни месец.

- Расположиви капацитет који се нуди као Непрекидни дневни капацитет се прорачунава као Технички капацитет Тачке примопредаје умањен за укупни Уговорени капацитет и повећан за Предати капацитет, неноминовани капацитет који се не може реноминовати у складу са тачком 13.3.3 ових правила на тој Тачки примопредаје и укупни учестало неискоришћени капацитет који ОТС укључује у складу са тачком 13.4.6 ових правила, при чему се укупни Уговорени капацитет, Предати капацитет, неноминовани капацитет и учестало неискоришћени капацитет односе на релевантни Гасни дан.
- Расположиви капацитет који се нуди као Непрекидни унутар-дневни капацитет се прорачунава као Технички капацитет Тачке примопредаје умањен за укупни Уговорени капацитет и повећан за Предати капацитет, неноминовани капацитет који се не може реноминовати у складу са тачком 13.3.3 ових правила на тој Тачки примопредаје и укупни учестало неискоришћени капацитет који ОТС укључује у складу са тачком 13.4.6 ових правила, при чему се укупни Уговорени капацитет, Предати капацитет, неноминовани капацитет и учестало неискоришћени капацитет односе на релевантни(е) час(ове) унутар Гасног дана.

11.2.2. ОТС нуди на уговарање Прекидни дневни капацитет за одређену Тачку примопредаје и Гасни дан, само ако је на тој Тачки примопредаје расподељен целокупни Технички капацитет за следећи Гасни дан и уколико је разлика између Техничког капацитета и укупних Потврђених количина за Физички ток на тој Тачки примопредаје за следећи Гасни дан позитиван број.

11.2.3. Стандардни капацитетни производи у Комерцијално повратном току се нуде на уговарање докле год постоји уговорен Непрекидни капацитет у Физичком току на одговарајућој Тачки примопредаје, и то:

- Расположиви капацитет који се нуди као Комерцијално повратни годишњи капацитет је једнак укупно Уговореном капацитету у Физичком току за наредну Гасну годину у тој Тачки примопредаје.
- Расположиви капацитет који се нуди као Комерцијално повратни квартални капацитет је једнак укупно Уговореном капацитету у Физичком току за релевантни Гасни квартал у тој Тачки примопредаје умањено за уговорене Комерцијално повратне годишње капацитете и претходно уговорене Комерцијално повратне кварталне капацитете који се односе на релевантни Гасни квартал.
- Расположиви капацитет који се нуди као Комерцијално повратни месечни капацитет је једнак укупно Уговореном капацитету у Физичком току за релевантни Гасни месец у тој Тачки примопредаје умањено за збир уговорених Комерцијално повратних годишњих капацитета и Комерцијално повратних кварталних капацитета који се односе на релевантни Гасни месец.
- Расположиви капацитет који се нуди као Комерцијално повратни дневни капацитет је једнак укупно Уговореном капацитету у Физичком току за релевантни Гасни дан у тој Тачки примопредаје умањено за збир уговорених Комерцијално повратних

годишњих капацитета, Комерцијално повратних кварталних капацитета и Комерцијално повратних месечних капацитета који се односе на релевантни Гасни дан.

11.3. Објављивање расположивог капацитета

ОТС објављује расположиве капацитете на Осталим тачкама на Оперативној платформи, а расположиве капацитете на Тачкама интерконекије на Платформи за резервацију капацитета. ОТС објављује расположиве капацитете из овог Одељка у роковима који су одређени у пропису који уређује мрежна правила за прорачун и расподелу капацитета и овим правилима.

11.3.1. Објављивање расположивог капацитета на Тачкама интерконекије

11.3.1.1. Расподела Непрекидних капацитета на Тачкама интерконекије у складу са Одељком 11.5 ових правила се објављује и спроводи у складу са следећим Календаром аукција:

- Непрекидни годишњи капацитети се нуде на аукцији која се одржава првог понедељка јула месеца, а рок за достављање аукцијских понуда је од 9:00 до 18:00. На аукцији за Непрекидне годишње капацитете се нуде капацитети за 5 наредних Гасних година. Капацитет који се нуди за наредну Гасну годину (Г+1) одговара Распоживом капацитету из алинеје 1 тачке 11.2.1., ових правила умањеном за 10% Техничког капацитета. Капацитет који се нуди за Гасне године Г+2, Г+3, Г+4, Г+5 одговара Распоживом капацитету из алинеје 1 тачке 11.2.1. ових правила умањеном за 20% Техничког капацитета.
- Непрекидни квартални капацитети се нуде на 4 (четири) аукције, при чему се прва одржава првог понедељка у августу, друга се одржава првог понедељка у новембру, трећа се одржава првог понедељка у фебруару, а четврта првог понедељка у мају. Рок за достављање аукцијских понуда је од 9:00 до 18:00. На првој аукцији се нуди Распоживи капацитет за сва четири квартала Гасне године. На другој аукцији се нуди Распоживи капацитет за преостала три квартала Гасне године. На трећој аукцији се нуди Распоживи капацитет за трећи и четврти квартал Гасне године. На четвртој аукцији се нуди Распоживи капацитет за четврти квартал Гасне године.
- Непрекидни месечни капацитети се нуде на аукцијама које се одржавају сваког трећег понедељка у месецу за наредни Гасни месец. Рок за достављање аукцијских понуда је од 09:00 до 18:00.
- Непрекидни дневни капацитети се нуде на аукцијама које се одржавају сваког дана, за следећи Гасни дан. Рок за достављање аукцијских понуда је од 16:30 до 17:00.
- Непрекидни унутар-дневни капацитети се нуде на аукцијама које се одржавају сваког часа почев од следећег часа након објаве резултата последње аукције за Непрекидне дневне капацитете за следећи Гасни дан, односно за Прекидне дневне капацитете ако се нуде. Рок за достављање аукцијских понуда за прву аукцију је од следећег часа након објаве резултата последње аукције за Непрекидне дневне капацитете, односно Прекидне дневне капацитете ако се нуде, до 02:30 претходног Гасног дана. На првој аукцији се нуде Непрекидни унутар-дневни капацитети за свих 24 (двадесет четири) часа Гасног дана. Након прве аукције, на аукцијама се нуде Непрекидни унутар-дневни капацитети за периоде краће од 24 (двадесет четири) часа у току Гасног дана.

На почетку сваког часа отвара се нова аукција за Непрекидне унутар-дневне капацитете за период који почиње 4 (четири) часа од отварања аукције, а завршава се на крају Гасног дана. Рок за достављање аукцијских понуда је 30 минута. Рок за достављање аукцијских понуда за последњу аукцију на којој се нуде капацитети за последњи час у оквиру Гасног дана је 01:30 одговарајућег Гасног дана.

11.3.1.2. Расподела Комерцијално повратних капацитета на Тачкама интерконеције у складу са Одељком 11.5 ових правила се објављује и спроводи у складу са следећим Календаром аукција:

- Комерцијално повратни годишњи капацитети се нуде на аукцији која се одржава трећег понедељка у јулу. Рок за достављање аукцијских понуда је од 09:00 до 18:00.
- Комерцијално повратни квартални капацитети се нуде на 4 (четири) аукције за квартале у Гасној години, при чему се прва одржава првог понедељка у септембру, друга се одржава првог понедељка у децембру, трећа се одржава првог понедељка у марту, а четврта првог понедељка у јуну. Рок за достављање аукцијских понуда је од 09:00 до 18:00. На првој аукцији се нуди Расположиви капацитет за сва четири квартала Гасне године. На другој аукцији се нуди Расположиви капацитет за преостала три квартала Гасне године. На трећој аукцији се нуди Расположиви капацитет за трећи и четврти квартал Гасне године. На четвртој аукцији се нуди Расположиви капацитет за четврти квартал Гасне године.
- Комерцијално повратни месечни капацитети се нуде на аукцијама које се одржавају сваког четвртог уторка у месецу за наредни Гасни месец. Рок за достављање аукцијских понуда је од 09:00 до 17:00.
- Комерцијално повратни дневни капацитети се нуде на аукцијама које се одржавају сваког дана, за наредни Гасни дан. Рок за достављање аукцијских понуда је од 17:30 до 18:00.

11.3.1.3. Расподела Прекидних дневних капацитета на Тачкама интерконеције у складу са Одељком 11.5 ових правила се врши на аукцијама које се одржавају сваког дана, за наредни Гасни дан, ако су испуњени услови из тачке 11.2.2 ових правила. Рок за достављање аукцијских понуда је од 17:30 до 18:00.

11.3.1.4. Календар аукција из овог Одељка се може кориговати у случају да је дошло до измене у календару аукција ENTSO-G за одређену Гасну годину.

11.3.2. Објављивање расположивог капацитета на Осталим тачкама

11.3.2.1. ОТС на својој Оперативној платформи објављује ажурне Расположиве капацитете за расподелу као Непрекидни капацитет на Осталим тачкама у складу са Одељком 11.6 ових правила, а Корисници подносе захтеве за приступ Систему у складу са следећим календаром:

- За Непрекидне годишње капацитете Корисници могу да доставе захтеве за приступ Систему најкасније до другог понедељка јула месеца. Сваке године се расподељују Непрекидни годишњи капацитети за 5 наредних Гасних година, при чему се за прву наредну Гасну годину (Г+1) нуди максимално 90% Расположивог капацитета из алинеје 1 тачке 11.2.1. ових правила, а за Гасне године Г+2, Г+3, Г+4, Г+5 Расположиви

капацитет из алинеје 1 тачке 11.2.1. ових правила умањен за 20% Техничког капацитета.

- за Непрекидне кварталне капацитете Корисници могу да доставе захтеве за приступ Систему најкасније до другог понедељка у августу, другог понедељка у новембру, другог понедељка у фебруару, и другог понедељка у мају. Приликом прве расподеле се нуди Расположиви капацитет за сва четири квартала Гасне године. Приликом друге расподеле се нуди Расположиви капацитет за преостала три квартала Гасне године. Приликом треће расподеле се нуди Расположиви капацитет за трећи и четврти квартал Гасне године. Приликом четврте расподеле се нуди Расположиви капацитет за четврти квартал Гасне године.
- за Непрекидне месечне капацитете Корисници могу да доставе захтев за приступ Систему до сваке треће среде у текућем месецу за следећи Гасни месец.
- за Непрекидне дневне капацитете Корисници могу да доставе захтев за приступ Систему најкасније до [12:00] часова, у текућем дану пре Гасног дана на који се позив односи или на следећ Гасне дане текућег месеца, а за Гасни дан или Гасне дане следећег месеца након завршене расподеле капацитета на месечном нивоу за следећи месец.
- за Прекидне дневне капацитете Корисници могу да доставе захтев за приступ Систему најкасније до [17:00] часова у текућем дану пре Гасног дана на који се позив односи.
- за Комерцијално повратни дневни капацитет Корисници могу да доставе захтев за приступ Систему најкасније до [12:00] часова, у текућем дану пре Гасног дана на који се позив односи.

11.3.2.2. Прекидни унутар-дневни капацитет се нуди кроз процедуру Прекомерних номинација из Одељка 17.7 ових правила сваког часа у току Гасног дана, након што су објављени резултати аукција за Непрекидни унутар-дневни капацитет и ако су испуњени услови из Одељка 17.7 ових правила.

11.3.2.3. Када се примењује акт АЕРС о заједничким ценама приступа транспортним системима посматраним као целина на Осталим тачкама на којима је Систем повезан са системом Суседног оператора, ОТС не објављује расположиве капацитете на Осталим тачкама на којима је Систем повезан са системом Суседног оператора.

11.4. Право Корисника да учествују у расподели капацитета

11.4.1. Корисник може да учествује у расподели капацитета на Тачкама примопредаје уколико је доставио ОТС-у Инструмент обезбеђења плаћања утврђен Поглављем 10 ових правила и ако његов Расположиви износ за уговарање Стандардних капацитетних производа, израчунат на начин прописан Одељком 10.4 ових правила и објављен од стране ОТС-а, му омогућава да уговори најмање 24 (двадесет четири) kWh/дан Стандардног капацитетног производа који се нуди на уговарање.

11.4.2. ОТС прати да ли је Расположиви износ за уговарање Стандардних капацитетних производа Корисника довољан у смислу тачке 11.4.1 ових правила. Уколико то није случај Корисник нема право да учествује у расподели капацитета.

- 11.4.3. Уколико Кориснику престане Уговор о транспорту, ОТС обавештава Платформу за резервацију капацитета да је том Кориснику трајно престало право да учествује на аукцијама, као и у поступцима расподеле капацитета на Оперативној платформи.

11.5. Расподела капацитета на Тачкама интерконеције

11.5.1. Увод

- 11.5.1.1. ОТС је одредио оператора Платформе за резервацију капацитета који пружа услуге информационог друштва, у смислу закона који уређује електронску трговину, са циљем да ОТС са Корисницима уговара Стандардне капацитетне производе на Тачкама интерконеције, у електронском облику.
- 11.5.1.2. О закључењу Уговора о транспорту и о додељеном корисничком коду ОТС, обавештава Платформу за резервацију капацитета у року од једног радног дана након закључења Уговора о транспорту.
- 11.5.1.3. Објављивање аукција за Стандардне капацитетне производе на Платформи за резервацију капацитета има правни значај како је утврђено у тачки 11.5.3.5 ових правила, а у случају када се на аукцију примењује алгоритам аукција са сукцесивно растућим ценама, започињање новог круга лицитације има правни значај који је утврђен у тачки 11.5.3.6 ових правила.
- 11.5.1.4. Резервне цене образују се за сваку Гасну годину у складу са Законом и методологијом за одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса, и објављују се на интернет страници ОТС-а за сваки Стандардни капацитетни производ и Тачку интерконеције.
- 11.5.1.5. Уговарање Стандардних капацитетних производа на аукцијама и секундарна трговина капацитетима се обавља путем Платформе за резервацију капацитета, тако што ОТС и Корисници размењују комерцијалне поруке у електронској форми. Правни значај размењених комерцијалних порука је одређен у Одељку 11.5.3 ових правила, и оне чине доказ о склопљеном послу, сагласно прописима који уређују електронску трговину.

11.5.2. Спајање Непрекидних капацитета у Физичком току

- 11.5.2.1. ОТС, заједно са Суседним оператором, нуди целокупан капацитет који је у истој количини расположив на обе стране Тачке интерконеције, као релевантни непрекидни Стандардни капацитетни производ спојеног капацитета. Додатни капацитет у складу са тачком 4.2.8 ових правила се такође нуди као спојени капацитет.
- 11.5.2.2. Уколико ОТС има већи Распоживи капацитет на Тачки интерконеције од расположивог капацитета Суседног оператора на истој Тачки интерконеције, ОТС такав вишак нуди Корисницима на уговарање као неспојени капацитет, у складу са Календаром аукција и следећим правилима:
- ако је Суседни оператор закључио уговор о транспорту за неспојени капацитет на другој страни Тачке интерконеције, ОТС нуди неспојени капацитет највише у количини једнакој количини из постојећег уговора о транспорту на другој страни Тачке интерконеције и најдуже за период који је једнак периоду на који је закључен уговор о транспорту на другој страни Тачке интерконеције; или

- ако није закључен уговор о транспорту за неспојени капацитет на другој страни Тачке интерконеције, ОТС нуди неспојени капацитет максимално на временски период од једне године.

11.5.2.3. Спојени капацитет се уговара путем Платформе за резервацију капацитета, на једној аукцији по Тачки интерконеције. Корисник који је уговорио Стандардни капацитетни производ спојеног капацитета има иста права и обавезе према ОТС-у које произилазе из прописа, ових правила и Уговора о транспорту као да је уговорио Стандардни капацитетни производ неспојеног капацитета.

11.5.2.4. Резервна цена Стандардног капацитетног производа спојеног капацитета представља збир Резервне цене и почетне цене за тај капацитетни производ за ту тачку интерконеције коју нуди Суседни оператор („Резервна цена за спојени капацитет“).

11.5.2.5. Корисник може да позове ОТС да, заједно са Суседним оператором, учествује у преговорима ради постизања споразума о спајању између тог Корисника и корисника са уговореним капацитетом са Суседним оператором на једној Тачки интерконеције.

11.5.2.6. Уколико Корисник и корисник са уговореним капацитетом са Суседним оператором постигну споразум о спајању без учешћа ОТС-а у преговорима, Корисник ће, без одлагања, обавестити ОТС о постигнутом споразуму о спајању, у циљу спровођења преноса Уговореног капацитета тог Корисника, односно дела Уговореног капацитета, у циљу спајања капацитета.

11.5.2.7. ОТС и Корисник обавештавају АЕРС о капацитетима из постојећих Уговора о транспорту који су договорили да користе као спојене капацитете.

11.5.2.8. У случају да Суседни оператор не нуди количину неспојеног капацитета који је Корисник уговорио са ОТС-ом на одговарајућој Тачки интерконеције, Корисник има право да изврши конверзију капацитета тако што ће заменити свој неспојени капацитет уговорен са ОТС-ом за одговарајуће годишње, кварталне односно месечне Стандардне капацитетне производе за спојени капацитет на тој Тачки интерконеције.

11.5.2.9. Конверзија из тачке 11.5.2.8 ових правила се заснива на моделу конверзије који је утврђен од стране ENTSO-G. ОТС не наплаћује трошак конверзије Корисницима, осим евентуалне Аукцијске премије која се постигне у складу са овим правилима и правилима Платформе за резервацију капацитета на одговарајућој аукцији.

11.5.3. Спровођење аукција од стране Платформе за резервацију капацитета

11.5.3.1. Платформа за резервацију капацитета дозвољава подношење понуда за учешће на аукцијама оним Корисницима које је ОТС верификовао да испуњавају услове за учешће на тој аукцији у складу са Одељком 11.4 ових правила.

11.5.3.2. Уколико Корисник који има право да учествује на аукцији жели да уговори Стандардни капацитетни производ на Тачки интерконеције, дужан је да понуду за уговарање достави ОТС-у путем Платформе за резервацију капацитета. Корисник који има право да учествује на аукцији дужан је да се придржава уговорених општих услова коришћења Платформе за резервацију капацитета.

- 11.5.3.3. Само понуде Корисника који имају право учешћа на аукцији а које по вредности нису веће од расположивог износа за уговарање Стандардних капацитетних производа обрачунатог у складу са тачком 10.4.2 ових правила, могу бити прихваћене од стране Платформе за резервацију капацитета, која делује у име и за рачун ОТС-а.
- 11.5.3.4. Платформа за резервацију капацитета, у име и за рачун ОТС-а спроводи аукције у електронској форми, тако што спроводи први круг лицитације, прима понуде од Корисника које је верификовао ОТС, утврђује да ли постоји потреба да се спроведе следећи круг лицитације и објављује цену која се примењује на тај круг, утврђује кад се завршава аукција и објављује резултате аукције, све у складу са прописом који уређује мрежна правила о прорачуну и расподели капацитета, овим правилима и општим условима коришћења Платформе за резервацију капацитета.
- 11.5.3.5. Објављивање аукције од стране ОТС-а има значај позива да се учини понуда у смислу закона којим се уређују облигациони односи, који упућује ОТС свим Корисницима који имају право да учествују на аукцији ради уговарања капацитета.
- 11.5.3.6. Када Платформа за резервацију капацитета започиње нови круг лицитације у погледу Расположивог капацитета, сматра се да је ОТС преко Платформе за резервацију капацитета упутио Корисницима предлог да се понуде измене у смислу закона којим се уређују облигациони односи.
- 11.5.3.7. По завршетку аукције, објављена цена за последњи круг лицитације у којој је завршена аукција се сматра постигнутом Аукцијском ценом.
- 11.5.3.8. Прописана правила спровођења аукција из овог Одељка се примењују и у случају аукција за Спојене капацитете.

11.6. Расподела капацитета на Осталим тачкама

- 11.6.1. ОТС за потребе расподеле капацитета на Осталим тачкама из овог Одељка на својој интернет страници обавезно објављује:
- укупно Расположиви капацитет за расподелу на сваком Улазу и Излазу, израженом у kWh/дан; и
  - Цену по којој се Стандардни капацитетни производ уговара.
- 11.6.2. Корисник који жели да уговори Стандардни капацитетни производ у складу са овим Одељком подноси ОТС-у захтев за приступ Систему попуњавањем електронског обрасца на Оперативној платформи а који садржи:
- идентификациони број и шифру Корисника и друге податке (пословно име и седиште, матични број, порески идентификациони број, број рачуна и податке о лицу овлашћеном за заступање без ограничења, лицу овлашћеном за подношење и пријем поднесака и обавештавања);
  - врсту Стандардног капацитетног производа;
  - ознаку сваког појединачног Улаза односно Излаза на који се захтев за приступ Систему односи;
  - захтевани капацитет на Улазу односно Излазу, изражен у kWh/дан.

- 11.6.3. Корисник има право да у сваком тренутку, а најкасније до истека рокова из Одељка 11.3.2 ових правила, одустане од поднетог захтева за приступ Систему.
- 11.6.4. Уколико је збир захтеваних капацитета из свих захтева за приступ Систему које ОТС узима у обзир мањи или једнак Расположивом капацитету за одговарајући Стандардни капацитетни производ, ОТС ће свим Корисницима расподелити захтевани капацитет.
- 11.6.5. Уколико је збир захтеваних капацитета из свих захтева за приступ Систему које ОТС узима у обзир већи од Расположивог капацитета за одговарајући Стандардни капацитетни производ, ОТС ће Расположиви капацитет расподелити *pro rata* њиховом захтеваном капацитету.
- 11.6.6. Када се примењује акт АЕРС о заједничким ценама приступа транспортним системима посматраним као целина на Осталим тачкама на којима је Систем повезан са системом Суседног оператора, ОТС не врши расподелу нити уговара капацитете.
- 11.6.7. Уговарање Стандардних капацитетних производа на Осталим тачкама врши се у електронској форми преко Оперативне платформе, путем које Корисник поднеси захтев за приступ из тачке 11.6.2. ових правила који има значај понуде за уговарање Стандардних капацитетних производа, а ОТС о прихвату ове понуде обавештава Корисника слањем обавештења о уговарању Стандардног капацитетног производа из тачке 11.9.1. ових правила. Ове комерцијалне поруке размењене у електронској форми путем Оперативне платформе прилажу се уз Уговор о транспорту и чине његов саставни део и доказ о склопљеном послу.

11.7. Одбијање захтева за приступ Систему Корисника на Тачкама интерконекије и Осталим тачкама

- 11.7.1. ОТС има право да одбије захтев за приступ Систему Корисника у случајевима прописаним Законом.
- 11.7.2. ОТС ће у случају одбијања захтева за приступ Систему донети решење са детаљним образложењем разлога одбијања у року од 5 (пет) дана од дана подношења захтева за приступ Систему.
- 11.7.3. Против решења о одбијању приступа Систему Корисник има право да изјави жалбу АЕРС-у у року од 8 (осам) дана од дана достављања решења о одбијању приступа.

11.8. Збирни излази на Тачкама интерконекије и Осталим тачкама

- 11.8.1. Ако је Систем повезан са суседним дистрибутивним системом преко више Излаза и ако тако повезани делови Суседног објекта представљају једну хидрауличку целину, ОТС, може са оператором дистрибутивног система у споразуму о радном режиму дефинисати увођење збирног излаза из Система који се састоји од предметних Излаза.
- 11.8.2. ОТС и оператор дистрибутивног система дужни су да Споразум из тачке 11.8.1 ових правила склопе најкасније 15 (петнаест) дана пре почетка рока за подношење захтева за приступ Систему ради уговарања Непрекидног годишњег капацитета.
- 11.8.3. Увођење збирног излаза из Система, ОТС објављује на интернет страници.
- 11.8.4. Збирни излаз из тачке 11.8.3 ових правила садржи најмање податке о:

- уговорним странама;
  - Излазима укљученим у збирни излаз;
  - почетку примене;
  - капацитету збирног излаза, изражен у kWh/дан;
  - одређивање режима рада Излаза који чине збирни излаз.
- 11.8.5. Збирни излаз користи се у поступцима резервације капацитета, подношења Номинација и Поступка упаривања, расподеле количина Гаса измерених на појединим Излазима и извештавања.
- 11.8.6. ОТС може, за потребе нуђења Стандардних капацитетних производа, више Тачака примопредаје између суседних транспортних система да успостави као једну виртуелну тачку у складу са прописом који уређује мрежна правила о прорачуну и расподели капацитета за транспорт природног гаса. У том случају Расположиви капацитет виртуелне тачке ОТС одређује као збир Расположивих капацитета Тачака примопредаје које чине ту виртуелну тачку интерконекције.

11.9. Објављивање резултата расподеле капацитета и обавештавање Корисника

- 11.9.1. ОТС обавештава Корисника да прихвата његову понуду за уговарање капацитета на релевантној аукцији односно расподели, слањем обавештења о уговарању Стандардног капацитетног производа, које садржи следеће податке:
- Уговорени капацитет;
  - Стандардни капацитетни производ;
  - Датум почетка транспорта;
  - Датум завршетка транспорта;
  - уговорени Улаз односно уговорени Излаз; и
  - Цену транспорта, односно Аукцијску цену.
- 11.9.2. ОТС на својој интернет страни објављује збирне податке о резултатима расподеле капацитета.
- 11.9.3. Резултати расподеле за Тачке интерконекције на релевантној аукцији за Непрекидни капацитет и Комерцијално повратни капацитет, осим Стандардних капацитетних производа из тачке 11.9.4 ових правила, се објављују следећег радног дана након завршетка аукције
- 11.9.4. Резултати расподеле за Непрекидни дневни капацитет, Непрекидни унутар-дневни капацитет, Комерцијални повратни дневни капацитет и Прекидни дневни капацитет се објављују не касније од 30 (тридесет) минута након завршетка расподеле.
- 11.9.5. Резултати расподеле за Остале тачке за Непрекидни капацитет и Комерцијално повратни капацитет, осим Стандардних капацитетних производа из тачке 11.9.6 ових правила, се објављују према следећем распореду:

- **за Годишњи стандардни капацитетни производ**, најкасније 10 (десет) радних дана након истека рока за подношење захтева за приступ Систему;
  - **за Квартални стандардни капацитетни производ**, најкасније 5 (пет) радних дана након истека рока за подношење захтева за приступ Систему; и
  - **за Месечни стандардни капацитетни производ**, најкасније 3 (три) радна дана након истека рока за подношење захтева за приступ Систему.
- 11.9.6. Резултати расподеле за Непрекидни дневни капацитет, Комерцијални повратни дневни капацитет и Прекидни дневни капацитет се објављују не касније од 30 (тридесет) минута након завршетка расподеле.
- 11.9.7. Дан у коме је Кориснику достављено обавештење из тачке 11.9.1. ових правила је дан у коме се захтевани обим и врста Стандардног капацитетног производа за потребе транспорта на захтеваном Улазу односно Излазу сматра уговореним.
- 11.9.8. Даном обавештавања Корисника у смислу тачке 11.9.7 ових правила настаје обавеза на страни ОТС-а да омогући Кориснику коришћење услуге транспорта гаса у Уговореном капацитету почев од Гасног дана који је у овом обавештењу одређен за дан почетак транспорта Гаса, од ког Гасног дана Корисник има право да на уговореном Улазу предаје Гас на транспорт, односно да на уговореном Излазу преузима Гас у Уговореном капацитету.
- 11.9.9. Даном пријема обавештења из тачке 11.9.1 ових правила оно постаје саставни део Уговора о транспорту, без потребе да га ОТС и Корисник потпишу, с тим да пружање Услуге транспорта гаса почиње од првог Гасног дана на који Корисник има право да предаје Гас на транспорт односно да преузима Гас са транспорта.

12. ПОГЛАВЉЕ – СЕКУНДАРНА ТРГОВИНА КАПАЦИТЕТИМА

12.1. Опште одредбе

- 12.1.1. Корисник има право на секундарну трговину капацитетима, које остварује преносом права на коришћење Уговореног капацитета другом Кориснику, под условима утврђеним овим правилима.
- 12.1.2. Предмет секундарне трговине капацитетима може бити пренос права на коришћење целокупног или дела уговореног годишњег, кварталног или месечног капацитета које Корисник има на Тачки примопредаје на основу закљученог Уговора о транспорту.
- 12.1.3. Корисник који на секундарном тржишту пренесе другом Кориснику само део свог Уговореног капацитета, задржава сва права и обавезе из Уговора о транспорту у обиму у коме Уговорени капацитет није пренет.
- 12.1.4. Корисник може да иницира секундарну трговину капацитетима најкасније 3 (три) дана пре почетка Гасног дана у коме ће се започети пружање услуге транспорта гаса.
- 12.1.5. ОТС ће прихватити споразум два Корисника о секундарној трговини капацитетима, под условом да Корисник на кога се преноси капацитет има, у довољној мери, расположиви износ Инструмента обезбеђења плаћања за уговарање капацитета који се одређује у складу са Одељцима 10.1, 10.2, 10.3 и 10.4 ових правила.
- 12.1.6. Уколико су испуњени услови из тачке 12.1.5 ових правила, ОТС је дужан да, у року од 24 (двадесет четири) часа од момента када други Корисник прихвати понуду за секундарну трговину капацитета, обавести Кориснике да споразум о секундарној трговини прихвата као понуду за измену њихових Уговора о транспорту, тако да се Уговорени капацитет Корисника који преноси капацитет умањи, и истовремено, Уговорени капацитет другог Корисника увећа за износ пренетог капацитета на Тачки примопредаје.

12.2. Секундарна трговина капацитетима на Тачкама интерконекије

- 12.2.1. Секундарна трговина капацитетима на Тачкама интерконекије спроводи се на Платформи за резервацију капацитетима у складу са овим правилима и на начин описан у оперативним правилима ове платформе.
- 12.2.2. Секундарна трговина капацитетима на Тачкама интерконекије може бити билатерална или анонимна.
- 12.2.3. Билатералну трговину може да иницира само Корисник који намерава да учествује у секундарној трговини капацитетима као преносилац.
- 12.2.4. Анонимну трговину може започети било који Корисник који намерава да учествује у секундарној трговини капацитетима.
- 12.2.5. Корисник који иницира секундарну трговину капацитетима у понуди наводи најмање следеће податке:
  - идентификацију Излаза или Улаза;
  - кориснички код Корисника;

- количину и врсту Стандардног капацитетног производа који је предмет секундарне трговине;
  - Гасни дан у коме почиње пружање услуге транспорта гаса коришћењем капацитета који је предмет секундарне трговине; и
  - време важења понуде за секундарну трговину капацитета.
- 12.2.6. Корисник има право да одустане од понуде за секундарну трговину капацитетима све док други Корисник не прихвати понуду за секундарну трговину капацитетима.
- 12.2.7. Када други Корисник прихвати понуду за секундарну трговину капацитетима, Платформа за резервацију капацитета о томе обавештава ОТС. Уколико су испуњени услови из тачке 12.1.5. ових правила, ОТС преко Платформе за резервацију капацитета обавештава Кориснике о прихвату понуде за измену Уговора о транспорту у смислу тачке 12.1.6 ових правила.
- 12.2.8. Капацитет који је уговорен као спојени капацитет Корисник може да нуди на секундарном тржишту само као спојени капацитет, у ком случају право на секундарну трговину спојеним капацитетима Корисници остварују под условима из ових правила и под условом да Суседни оператор прихвати споразум о секундарној трговини спојеним капацитетом.
- 12.2.9. Обавештења ОТС (и Суседног оператора) из тач. 12.2.7 и 12.2.8 ових правила, као докази о измени Уговора о транспорту оба Корисника, прилажу се уз ове уговоре и чине њихов саставни део.

12.3. Секундарна трговина капацитетима на Осталим тачкама

- 12.3.1. Секундарна трговина капацитетима на Осталим тачкама спроводи се на Оперативној платформи.
- 12.3.2. Секундарну трговину капацитетима може да иницира било који Корисник.
- 12.3.3. Корисник који иницира секундарну трговину капацитетима уноси на Оперативној платформи следеће податке:
- кориснички код преносиоца и стицаоца;
  - идентификацију Излаза и/или Улаза;
  - количину и врсту Стандардног капацитетног производа који је предмет секундарне трговине;
  - број обавештења о уговарању капацитета;
  - Гасни дан у коме почиње пружање услуге транспорта гаса коришћењем капацитета који је предмет секундарне трговине; и
  - време важења понуде за секундарну трговину капацитетима.
- 12.3.4. Корисник који иницира секундарну трговину капацитетима може да одустане од понуде све док други Корисник не потврди секундарну трговину капацитетима на Оперативној платформи.

- 12.3.5. Када други Корисник на Оперативној платформи потврди да прихвата понуду за секундарну трговину капацитетима, ОТС, уколико су испуњени услови из тачке 12.1.5 ових правила, обавештава Кориснике о прихвату понуде за измену Уговора о транспорту у смислу тачке 12.1.6 ових правила.
- 12.3.6. Обавештења из тачке 12.3.5 ових правила ОТС шаље Корисницима преко Оперативне платформе у року прописаном овим правилима.
- 12.3.7. Обавештења ОТС-а, као докази о измени Уговора о транспорту оба Корисника, прилажу се уз ове уговоре и чине њихов саставни део.

13. ПОГЛАВЉЕ - ПОСТУПЦИ УПРАВЉАЊА ЗАГУШЕЊИМА

13.1. Опште одредбе

13.1.1. У сврху управљања уговорним загушењем ОТС нуди на уговарање Прекидни капацитет у износу Техничког капацитета, и у случају уговорног загушења на Тачкама интерконекије примењује следеће поступке:

- Предаја;
- Непрекидни дан унапред „користи или изгуби“ механизам; и
- Дугорочни „користи или изгуби“ механизам.

13.2. Предаја

13.2.1. Опште одредбе

13.2.1.1. Корисник има право да захтева од ОТС-а да део или целокупан капацитет који је уговорио на Тачки интерконекије и који Корисник не намерава да користи, ОТС понуди на аукцијама у складу са Поглављем 11 ових правила и уговори са другим Корисником.

13.2.1.2. Корисник има право да захтева Предају свог уговореног Непрекидног капацитета у трајању који омогућава ОТС-у да тако Предати капацитет понуди на аукцији као Непрекидни годишњи капацитет, Непрекидни квартални капацитет или Непрекидни месечни капацитет. Корисник има право да захтева Предају свог уговореног Комерцијално повратног капацитета у трајању који омогућава ОТС-у да тако Предати капацитет понуди на аукцији као Комерцијално повратни годишњи капацитет, Комерцијално повратни квартални капацитет и Комерцијално повратни месечни капацитет.

13.2.2. Поступак Предаје

13.2.2.1. Корисник који жели да Преда Уговорени капацитет шаље ОТС-у Захтев за предају путем Платформе за резервацију капацитета. Захтев за предају мора бити послат ОТС-у најкасније до 10:00 часова на дан који је 4 (четири) радна дана пре дана који је одређен у Календару аукција за дан објављивања Распоживог капацитета за релевантну аукцију на којој се Предати капацитет нуди. Корисник мора да попуни образац Захтева за предају који је доступан на Платформи за резервацију капацитета, и који садржи нарочито:

- Тачку интерконекије на којој се Уговорени капацитет Предаје;
- количину и Стандардни капацитетни производ Уговореног капацитета који се Предаје;
- трајање капацитета који Предаје (које одговара једном од Стандардних капацитетних производа како је одређено у тачки 13.2.1.2 ових правила); и
- да ли је Предати капацитет Спојени капацитет или не.

13.2.2.2. Уколико Захтев за предају, попуњен на Платформи за резервацију капацитета, садржи све захтеване податке и Стандардни капацитетни производ одговара захтевима из тачке 13.2.1.2 ових правила, ОТС обавештава Корисника да прихвата Захтев за предају најкасније до 10:00 часова, дана који је 2 (два) радна дана пре дана објављивања Распоживог капацитета за релевантну аукцију на којој се Предати капацитет нуди.

- 13.2.2.3. Корисник не може да одустане или измени прихваћени Захтев за предају без сагласности ОТС-а.
- 13.2.2.4. Након што ОТС пошаље обавештење Кориснику да прихвата Захтев за предају, Предати капацитет се урачунава у Расположиви капацитет који ОТС нуди на релевантним аукцијама, у складу са Поглављем 11 ових правила.
- 13.2.2.5. На свакој аукцији на којој се нуди Предати капацитет, ОТС:
- прво уговара део Расположивог капацитета у који није укључен Предати капацитет; и
  - након тога уговара део Расположивог капацитета који чини Предати капацитет.
- 13.2.2.6. Уколико је више од једног Корисника понудило Предати капацитет, Предати капацитети се нуде на релевантној аукцији према редоследу по ком је ОТС примио Захтеве за предају које се односе на те Предате капацитете.
- 13.2.2.7. Одмах након затварања аукције на којој је Предати капацитет био понуђен ОТС-у путем е-маила обавештава сваког Корисника са Предатим капацитетом на тој аукцији о:
- количини његових Предатих капацитета коју је ОТС уговорио на тој аукцији са другим Корисником („**Поново уговорени капацитет**“) и количини његових Предатих капацитета које ОТС није уговорио на тој аукцији; и
  - износу који мора да плати ОТС-у (уколико буде примењиво) обрачунатом у складу са тачком 13.2.3.1 ових правила.
- 13.2.2.8. Ако на аукцији Предати капацитет не буде уговорен, Захтев за предају престаје да важи. Уколико Предати капацитет не буде поново уговорен у потпуности на аукцији, а Корисник жели да Уговорени капацитет буде поново понуђен на следећој аукцији, Корисник је дужан да пошаље ОТС-у нови Захтев за предају пре следеће аукције.
- 13.2.2.9. Корисник задржава сва права и обавезе из Уговора о транспорту у укупно Уговореном капацитету који обухвата и Предати капацитет (осим права да тргује Уговореним капацитетом у складу са Одељком 13.2 ових правила када захтева Предају), све док тако Предати капацитет не буде уговорен од стране ОТС-а и новог Корисника, у целини или делу. Након уговарања Предатог капацитета на аукцији, Уговор о транспорту Корисника чији је Предати капацитет уговорен на аукцији сматра се измењеним на дан на који Платформа за резервацију капацитета потврди ОТС-у уговарање Предатог капацитета, ког дана престају сва права и обавезе Корисника у количини и трајању Поново уговореног капацитета (уз обавезу, уколико је примењиво, да плати износ обрачунат у складу са тачком 13.2.3.1 ових правила). Захтев и обавештење прилажу се уз уговор и чине доказ о измени уговора.

13.2.3. Аукцијска премија

- 13.2.3.1. Уколико је Корисник капацитет који је Предао уговорио са Аукцијском премијом, а Аукцијска премија за Поново уговорени капацитет је мања од Аукцијске премије првобитно уговореног Предатог капацитета, Корисник чији је Предати капацитет поново уговорен је дужан да ОТС-у плати износ једнак укупно непокривеној Аукцијској премији која се обрачунава коришћењем следеће формуле:

$$AP = [P_{stara} - P_{nova}] \times RC \times P$$

Где је:

AP је укупан износ који Корисник плаћа ОТС-у за непокривену Аукцијску премију за одређени Предати капацитет за период за који је ОТС поново уговорио Предати капацитет, у динарима,

Pstara је Аукцијска премија која се примењује на капацитет пре Предаје, у РСД/kWh/дан,

Pnova је Аукцијска премија која се примењује на Поново уговорени капацитет РСД/kWh/дан,

RC је количина Поново уговореног капацитета, у kWh/дан, и

P је број дана трајања поново уговореног Предатог капацитета.

- 13.2.3.2. Корисник нема обавезу према ОТС-у из тачке 13.2.3.1 у погледу Поново уговореног капацитета уколико је Корисник капацитет који је Предао уговорио са Аукцијском премијом, а Аукцијска премија за Поново уговорени капацитет је већа или једнака од Аукцијске премије првобитно уговореног Предатог капацитета, као и у случају да је Корисник капацитет који је Предао уговорио по Резервној цени.

13.3. Непрекидни дан унапред „користи или изгуби“ механизам

- 13.3.1. ОТС примењује Непрекидни дан унапред „користи или изгуби“ механизам на Тачкама интерконеције на којима постоји загушење у складу са прописом којим се уређују мрежна правила за поступке за управљање загушењима и објављивање података и техничких информација за приступ систему за транспорт природног гаса, тако што поставља ограничења Корисницима приликом подношења реноминација.
- 13.3.2. Ограничења прописана у тачки 13.3.3 ових правила се не примењује на капацитет који је уговорен као Непрекидни дневни капацитет, Непрекидне унутар-дневне капацитете и Прекидни дневни капацитет.
- 13.3.3. У случају реноминација примењују се следећа ограничења:
- ако Корисник Номинује количине између 0-80% Уговореног капацитета, реноминацијом којом се захтева повећање, Корисник може реноминovati као Непрекидни капацитет до 90% његовог Уговореног капацитета, а 10% од Уговореног капацитета, Корисник може реноминovati као Прекидни дневни капацитет;
  - ако Корисник Номинује количине од 80% или више Уговореног капацитета, реноминацијом којом се захтева повећање, Корисник може реноминovati као Непрекидни капацитет највише половину од неноминovanог Уговореног капацитета. Другу половину неноминovanог Уговореног капацитета, Корисник може реноминovati као Прекидни дневни капацитет;
  - ако Корисник Номинује количине веће од 20% Уговореног капацитета, реноминацијом којом се захтева смањење, Корисник мора реноминovati као Непрекидни капацитет најмање 10% његовог Уговореног капацитета;
  - ако Корисник Номинује количине од 20% или мање Уговореног капацитета, реноминацијом којом се захтева смањење, Корисник мора реноминovati као Непрекидни капацитет најмање половину номинovanе количине.

13.3.4. Непрекидни дан унапред „изгуби или искористи“ механизам се не примењује на Кориснике који су уговорили мање од 10% Техничког капацитета у претходној Гасној години у релевантној Тачки интерконекије.

13.4. Дугорочни „користи или изгуби“ механизам

13.4.1. ОТС редовно доставља АЕРС-у све податке неопходне за праћење обима у којем се користе Уговорени капацитети на Тачкама интерконекије по основу уговора закључених на дуже од годину дана односно на узастопне кварталe током периода од најмање две године, а у циљу утврђивања постојања учестало неискоришћеног капацитета и потребе за применом дугорочног „користи или изгуби“ механизма.

13.4.2. Учестало неискоришћени капацитет постоји на појединој Тачки интерконекије када:

- Корисник у току Гасног дана користи просечно мање од 80% уговорених Непрекидних годишњих капацитета у периодима од 1. априла до 30. септембра, односно од 1. октобра до 31. марта, за шта не постоји одговарајуће оправдање;
- Корисник на секундарном тржишту не нуди или нуди мање од 20% износа укупног уговореног Непрекидног годишњег капацитета; и
- постоји потражња за Непрекидним капацитетом од стране других Корисника.

13.4.3. Учестало неискоришћени капацитет на појединој Тачки интерконекије постоји и у случају да Корисник учестало номинује близу 100% свог Уговореног капацитета па реноминује наниже, са циљем заобилажења правила из алинеје 1 тачке 13.4.2. ових правила.

13.4.4. ОТС податке из тачке 13.4.1 ових правила доставља АЕРС-у до 30. маја за период од 1. октобра до 31. марта, и до 30. новембра за период од 1. априла до 30. септембра. АЕРС на основу достављених података доноси акт којим обавезује ОТС да у расположиви капацитет укључи целокупан или део учестало неискоришћеног капацитета у Тачки интерконекије, за одређени временски период.

13.4.5. ОТС одмах по пријему акта из тачке 13.4.4 ових правила обавештава Кориснике на које је примењен дугорочни „користи или изгуби“ механизам, и да немају право на секундарну трговину капацитетима нити да захтевају Предају од дана пријема обавештења ОТС.

13.4.6. ОТС укључује капацитет настао применом дугорочног „користи или изгуби“ механизма у Распоживи капацитет који ће понудити на аукцијама.

13.4.7. Корисник задржава своја права и обавезе у вези капацитета на који се односи мера из овог Одељка све док ОТС не уговори тај капацитет и у мери у којој ОТС није уговорио тај капацитет.

13.4.8. Расподелом капацитета на који се односи мера из овог Одељка, Корисник губи целокупан или део његовог Уговореног капацитета који одговара количини расподељеног капацитета, током одређеног периода односно за цео преостали период на који је уговорио тај капацитет.

14. ПОГЛАВЉЕ – РАЗМЕНА ПОДАТАКА СА КОРИСНИЦИМА

14.1. Електронска комуникација

- 14.1.1. Комуникација између ОТС-а и Корисника односно Подносиоца захтева као и електронска обрада размењених података и њихово складиштење, сагласно прописима који уређују електронску трговину, се остварује путем Оперативне платформе, осим комуникације из тачке 14.1.6 ових правила.
- 14.1.2. Комуникација путем Оперативне платформе се обавља коришћењем сета стандардизованих порука које су објављене на интернет страни ОТС-а уз коришћење следећих стандардних решења за размену података:
- за размену података садржаних у датотекама протокол је AS4, а формат података је Edig@s-XML или еквивалентан формат података којим се осигурава исти ниво интероперабилности, а који је објавио ENTSO-G;
  - за интегрисану размену података протокол је HTTP/S-SOAP, а формат података је Edig@s-XML или еквивалентан формат података којим се осигурава исти ниво интероперабилности, а који је објавио ENTSO-G; и
  - за интерактивну размену података, протокол је HTTP/S.
- 14.1.3. Упутство за коришћење Оперативне платформе објављује на својој интернет страници, а по потреби пружа и подршку за коришћење Оперативне платформе.
- 14.1.4. Запримљени електронски поднесци и саопштења Корисника односно Подносиоца захтева као и електронске поруке и саопштења ОТС-а који се отправљају и зазимају са Оперативне платформе сматрају се доказом остварене комуникације између ОТС-а и Корисника односно Подносиоца захтева.
- 14.1.5. Корисник односно Подносилац захтева је дужан да о сопственом трошку обезбеди опрему и телекомуникациона средства неопходна за коришћење Оперативне платформе.
- 14.1.6. Комуникација између ОТС-а и Корисника ради уговарања Стандардних капацитетних производа на аукцијама и секундарне трговине капацитетима, као и комуникација између Корисника у погледу секундарне трговине капацитетима обавља се преко Платформе за резервацију капацитета, коришћењем сета стандардизованих порука како је одређено у упутствима Платформе за резервацију капацитета.
- 14.1.7. Сваки Корисник је дужан да се придржава услова за приступ и правила комуникације Платформе за резервацију капацитета. Ако Платформа за резервацију капацитета привремено не буде оперативна или буде делимично оперативна, из разлога за које ОТС није одговоран, ОТС о томе обавештава све Кориснике, наводећи датум у коме је прекинуто коришћење једне или више услуга (спровођење аукција и/или секундарна трговина капацитетима), разлоге који су довели до прекида пружања информационих услуга и тренутак у коме се очекује да буду отклоњени разлози који су довели до прекида пружања услуга информационог друштва Кориснику и/или ОТС-у.
- 14.1.8. Тренутак потврде пријема електронске поруке која садржи понуду, прихват понуде за закључење Уговора о транспорту односно уговарање капацитета и друге изјаве воље одређује се сагласно закону који уређује електронску трговину.

- 14.1.9. У случају непредвиђених околности (проблема у раду Оперативне платформе или Платформе за резервацију капацитета или телекомуникационих средстава) као и у случају да Оперативна платформа односно Платформа за резервацију капацитета не омогућавају Кориснику да обави неопходну комуникацију, комуникација између ОТС-а и Корисника односно Подносиоца захтева обавиће се:
- путем е-маила користећи е-маил адресе које су објављене на интернет страни ОТС-а (односно, у случају Корисника, е-маил адресе одређене у његовом захтеву за приступ Систему); и
  - путем факса.
- 14.1.10. За случај измена режима услуга које се пружају преко Оперативне платформе, ОТС ће о томе обавести Корисника најмање 14 (четрнаест) дана пре ступања на снагу измене.
- 14.1.11. Сваки Корисник је дужан да, након закључења Уговора о транспорту, именује једног или више овлашћених представника за потребе обавештавања или преписке путем Оперативне платформе. Корисник може у сваком тренутку променити овлашћеног представника путем Оперативне платформе.
- 14.1.12. Овлашћени представник поступа у име и за рачун Корисника и Корисник је одговоран за његове поступке.

15. РАСПОДЕЛА ДНЕВНИХ КОЛИЧИНА ПРИРОДНОГ ГАСА ПО КОРИСНИЦИМА

15.1. ОТС у складу са Законом, прописима донетим на основу Закона и овим правилима врши расподелу дневних количина Гаса по Корисницима на основу података о укупним дневним количинама Гаса предатим/преузетим на Тачки примопредаје и информисе Кориснике о њиховим предајама и преузимањима за Гасни дан примењујући варијанту 2 модела пружања информација у складу са прописом који уређује мрежна правила о балансирању транспортног система за природни гас.

15.1. Утврђивање дневне количине Гаса на Тачкама примопредаје

- 15.1.1. ОТС је дужан да утврди укупне дневне количине Гаса које су предате /преузете на сваком Улазу/Излазу, исказане у мерној јединици енергије (кWh).
- 15.1.2. На Тачкама интерконеције информацију о укупно предатим/преузетим дневним количинама Гаса ОТС добија од Суседног оператора у складу са потписаним Споразумима о радном режиму.
- 15.1.3. Информације о укупно предатим/преузетим дневним количинама Гаса у/из складишта ОТС добија и од оператора складишта природног гаса, и размењују се у складу са потписаним Споразумом о радном режиму.
- 15.1.4. ОТС утврђује дневне количине Гаса које су предате/преузете на Осталим тачкама, које нису складиште природног гаса, читавањем обрачунских мерних места системом за даљинско читавање обрачунског мерења количина Гаса (мерна платформа ОТС).
- 15.1.5. ОТС помоћу система за праћење квалитета Гаса у Систему континуално прикупља податке о саставу Гаса и топлотним вредностима Гаса на местима узорковања на Систему.
- 15.1.6. На местима где не постоји континуално прикупљање податка врши се ручно узорковање и накнадна анализа узорака којом се утврђује састав и топлотна вредност Гаса у складу са Програмом динамике узорковања који ОТС објављује на својој интернет страници.
- 15.1.7. За израчунавање дневне количине Гаса, исказане у мерној јединици енергије (кWh), количина гаса протеклог кроз поједино обрачунско мерно место у једном дану обрачуната у мерној јединици m^3 при нормалним условима притиска и температуре множи се са износом просечне горње топлотне вредности (кWh/ m^3) утврђене за поједини гасни дан за релевантно место узорковања Гаса. Израчуната количина гаса исказује се као целобројна вредност.
- 15.1.8. Ако због техничких разлога мерни подаци из Система за даљинско читавање обрачунског мерења нису доступни или нису потпуни, ОТС утврђивање дневних количина Гаса врши сразмерно количинама из Потврђених количина Корисника за ту Тачку примопредаје.
- 15.1.9. За Тачке примопредаје са повратним капацитетом укупне дневне количине Гаса које су предате/преузете се утврђују као збир дневне количине Гаса предате/преузете на том Излазу/Улазу и номиноване количине за повратни капацитет на том Излазу/Улазу.

15.2. Методе за расподелу дневне количине Гаса по Корисницима

- 15.2.1. Корисникове дневне количине Гаса представљају збир свих количина Гаса које су расподељене том Кориснику на свим Улазима и свим Излазима.
- 15.2.2. За расподелу дневне количине Гаса по Корисницима на одређеним Тачкама примопредаје примењују се:
  - балансни метод, ако је утврђен споразумом о радном режиму између ОТС-а и ОСО;
  - пропорционални метод; или
  - метод доставе података повезаног оператора дистрибутивног система и повезаног оператора транспортног система на Осталим тачкама.
- 15.2.3. Када се примењује балансни метод, ОТС утврђену укупну дневну предату/преузету количину Гаса на Тачки примопредаје расподељује по Корисницима тако да расподељене количине Гаса по Корисницима буду једнаке количинама из Потврђених количина Корисника за тај Гасни дан. ОТС преузима разлику између укупно предатих/преузетих количина Гаса и количина из Потврђених количина за тај Гасни дан на тој Тачки примопредаје.
- 15.2.4. Када се примењује пропорционални метод, ОТС укупну дневну предату/преузету количину Гаса на Тачки примопредаје расподељује по Корисницима сразмерно најављеним количинама из Потврђених количина за ту Тачку примопредаје.
- 15.2.5. Када се примењује метод доставе података повезаног оператора дистрибутивног система и повезаног оператора транспортног система на Осталим тачкама, ОТС укупну дневну предату или преузету количину Гаса на Тачки примопредаје расподељује по Корисницима на основу података о испорученим количинама Гаса по Корисницима које доставља повезани оператор дистрибутивног система, односно повезаног оператора транспортног система на Осталим тачкама.
- 15.2.6. ОТС сходно примењује метод из тачака 15.2.4. и 15.2.5 ових правила и на Тачкама повезивања са Суседним оператором, када између ОТС и Суседног оператора није договорен балансни метод из алинеје 1 тачке 15.2.2 ових правила.
- 15.2.7. При расподели дневне количине Гаса по Корисницима, збир количина Гаса које је ОТС расподелио на све Кориснике на одређеној Тачки примопредаје једнак је укупној дневној количини Гаса предатој/преузетој на тој Тачки примопредаје, када ОТС врши расподелу дневних количина Гаса по Корисницима пропорционалном методом.
- 15.2.8. Метод за расподелу дневних количина Гаса по Корисницима који је опредељен на одређеној Тачки примопредаје у складу са овим правилима важи за све Кориснике током целе Гасне године.

15.3. Расподела дневних количина Гаса по Корисницима на Тачкама примопредаје

- 15.3.1. ОТС за сваки Гасни дан расподељује количину Гаса на Тачкама примопредаје за сваког Корисника на следећи начин:

- 15.3.2. На Тачкама интерконеције, ОТС за расподелу количина по Корисницима примењује балансни метод. Расподељена количина за сваког Корисника једнака је Потврђеној количини за тог Корисника.
- 15.3.3. На Тачки примопредаје у/из складишта природног гаса, ОТС за расподелу количина по Корисницима примењује балансни метод. Расподељена количина за сваког Корисника једнака је Потврђеној количини за тог Корисника.
- 15.3.4. На Тачки примопредаје са Произвођачем гаса и Излазу ка крајњем купцу, ОТС за расподелу количина по Корисницима примењује пропорционални метод расподеле. Расподељена количина Корисника се утврђује тако што се од укупне дневне количине на тој Тачки примопредаје на Корисника расподељују количине сразмерно учешћу Потврђене количине Корисника у укупним потврђеним количинама за ту Тачку примопредаје.
- 15.3.5. На Тачки примопредаје према оператору дистрибутивног система, ОТС расподељује дневне количине Гаса на предметној Тачки примопредаје по Корисницима на начин дефинисан у Одељцима 15.7 и 15.8 ових правила.
- 15.3.6. На Тачки примопредаје са повезаним оператором транспортног система на Осталим тачкама, ОТС расподељује дневне количине Гаса на предметној Тачки примопредаје по Корисницима на основу података о испорученим/преузетим количинама Гаса које доставља повезани оператор транспортног система на Осталим тачкама на начин дефинисан у Одељку 15.7 и 15.8 ових правила.
- 15.3.7. На Тачки примопредаје на којој је реализован повратни капацитет, ОТС расподељује количине Гаса по Корисницима повратног капацитета тако да расподељене количине буду једнаке њиховим Потврђеним количинама за повратни капацитет.

15.4. Информисање Корисника о предајама и преузимањима Гаса и информисање ОТС-а од стране Корисника

- 15.4.1. Омогућавање приступа осталим информацијама у складу са овим Поглављем, не сматра се давањем било какве конкретне гаранције, већ само као давање информације у утврђеном формату на Оперативној платформи и давање могућности Кориснику да приступи тој информацији под условима коришћења Оперативне платформе, осим у случају доставе Финалног извештаја о расподели дневних количина из овог Поглавља.
- 15.4.2. Корисници пружају информације ОТС-у у складу са прописом који уређује услове испоруке и снабдевања природним гасом.

15.5. Информације о процени преузимања Корисника за места испоруке без дневног мерења на дистрибутивном систему у Гасном дану Д-1

- 15.5.1. ОТС у Гасном дану Д-1, пружа Корисницима информације у вези процене њихових преузимања без дневног мерења за Гасни дан Д на дистрибутивном систему.
- 15.5.2. ОТС, као страна која је одлуком АЕРС одређена да врши процену преузимања дневних количина природног гаса без дневног мерења, доставља Корисницима процену преузимања за места испоруке без дневног мерења на дистрибутивном систему за све

Излазе који су истовремено улази у дистрибутивни систем за Гасни дан Д најкасније до 13:00 часова у Гасном дану Д-1.

15.6. Информације о предаји/преузимању Корисника у Гасном дану Д

- 15.6.1. ОТС омогућава свим Корисницима увид у укупну предају/преузимање по сатима, на свим Улазима/Излазима у Гасном дану Д на којима Корисник има Уговорене капацитете. Када су испуњени услови из тач. 11.3.2.3. и 11.6.7. ових правила ОТС омогућава увид у укупну предају/преузимање Гаса на Осталим тачкама на којима се Систем повезује са системом Суседног оператора свим Корисницима који их користе за транспорт Гаса.
- 15.6.2. Оператор дистрибутивног система доставља ОТС-у податке о дневно мереним преузимањима на местима испоруке на дистрибутивном систему у Гасном дану Д по Корисницима.
- 15.6.3. Оператор дистрибутивног система је дужан да достави ОТС-у податке из тачке 15.6.2 ових правила најкасније до 12:00 за период од 06:00 до 10:00 и до 20:00 за период од 06:00 до 18:00 сати Гасног дана Д, како би ОТС био у могућности да пружа ажуриране информације Корисницима из тачке 15.6.1 ових правила.
- 15.6.4. ОТС пружа ажуриране информације из тачке 15.6.3 ових правила Кориснику, сваког Гасног дана, у вези његовог дела измереног протока Гаса за најмање укупна дневно мерена преузимања за тај Гасни дан. ОТС пружа ове информације два пута дневно и то:
  - до 14:00 сати Гасног дана Д за период од 06:00 до 10:00 за Гасни дан Д; и
  - до 22:00 сати Гасног дана Д за период од 06:00 до 18:00 за Гасни дан Д.
- 15.6.5. Оператор дистрибутивног система доставља ОТС-у податке путем Оперативне платформе.

15.7. Почетни извештај о расподели дневних количина Гаса Кориснику

- 15.7.1. ОТС најкасније до 16:00 часова Гасног дана Д+1 свим Корисницима чини доступним Почетни извештај о расподели дневних количина Гаса Кориснику који садржи информацију о почетној расподељеној количини Гаса Кориснику на Тачки примопредаје за Гасни дан Д и информацију о почетној количини дневног дебаланса за тог Корисника.
- 15.7.2. Почетни извештај о расподели дневних количина Гаса Кориснику садржи:
  - Тачку примопредаје (Улаз/Излаз);
  - Гасни дан;
  - укупну дневну количину Гаса предату/преузету на том Улазу/Излазу изражену у kWh/дан; и
  - расподељену дневну количину Гаса на тог Корисника на том Улазу/Излазу изражену у kWh/дан.
- 15.7.3. За Тачке интерконеције и Остале тачке на којима је Систем повезан са системом Суседног оператора, ОТС сваког Гасног дана за претходни Гасни дан размењује податке са Суседним оператором о укупно утврђеној количини Гаса предатој/преузетој на Тачкама интерконеције и Осталим тачкама на којима је Систем повезан са системом

Суседног оператора, квалитету Гаса и податке о расподели количина Гаса по Корисницима, најкасније до 11.00 часова.

- 15.7.4. За Тачку примопредаје у/из складишта природног гаса, ОТС сваког Гасног дана за претходни Гасни дан размењује податке са оператором складишта о укупно утврђеној количини Гаса предатој/преузетој у/из складишта природног гаса, квалитету Гаса и податке о расподели количина Гаса по Корисницима за предметну Тачку примопредаје, најкасније до 11.00 часова.
- 15.7.5. За Тачке примопредаје са Произвођачем гаса, оператором дистрибутивног система, повезаним оператором транспортног система на Осталим тачкама као и крајњим купцима, ОТС свакога Гасног дана најкасније до 12.00 часова за претходни Гасни дан даје на увид Произвођачу гаса, оператору дистрибутивног система, повезаном оператору транспортног система на Осталим тачкама и крајњем купцу, податке о укупно утврђеној количини Гаса посебно за сваки Улаз/Излаз у/из Система и квалитету Гаса.
- 15.7.6. Оператор дистрибутивног система дужан је да сваког Гасног дана најкасније до 12.00 часова за претходни Гасни дан достави ОТС податке о количини Гаса по Корисницима за сваки Излаз који је уједно улаз у дистрибутивни систем за сваког Корисника за места испоруке на дистрибутивном систему која имају дневно мерење. За места испоруке на дистрибутивном систему која немају дневно мерење, количина Гаса једнака је процени преузимања за Гасни дан Д-1. Расподељена количина по Кориснику једнака је суми дневно измерних количина у Гасном дану Д и процене преузимања за Гасни дан Д-1 за тог Корисника.
- 15.7.7. ОТС ће код Излаза у дистрибутивни систем пружити информацију Кориснику и приказати расподељене дневне количине Гаса за места испоруке са дневним мерењем и места испоруке без дневног мерења за тог Корисника уколико су му исте доступне.
- 15.7.8. За Улазе из производње Гаса и Излазе ка крајњем купцу, ОТС свакога Гасног дана за претходни Гасни дан расподељује количине по Корисницима примењујући пропорционални метод расподеле. Расподељена дневна количина Гаса Кориснику одређује се пропорционално количинама из Потврђених количина за ту Тачку примопредаје.
- 15.7.9. Укупно расподељене количине Гаса по Корисницима на Улазу/Излазу из Почетног извештаја о расподели дневних количина користе се за одређивање Корисникове почетне дневне количине дебаланса.

15.8. Финални извештај о расподели дневних количина Гаса Кориснику

- 15.8.1. ОТС сваком Кориснику доставља Финални извештај о расподели количина Гаса за предаје и преузимања Корисника на Тачкама примопредаје за претходни Гасни месец.
- 15.8.2. Финални извештај о расподели дневних количина Гаса Корисника за Гасни дан садржи:
  - Тачку примопредаје (Улаз/Излаз);
  - Гасни дан;
  - укупну дневну количину Гаса предату/преузету на том Улазу/Излазу изражену у kWh/дан; и

- расподељену дневну количину Гаса за тог Корисника на том Улазу/Излазу изражену у kWh/дан.
- 15.8.3. За Тачке интерконеције и Остале тачке на којима је Систем повезан са системом Суседног оператора О,ТС до четвртог дана у месецу за претходни Гасни месец размењује податке са Суседним оператором о укупно утврђеној количини предатој/преузетој Гаса на Тачкама интерконеције и Осталим тачкама на којима је Систем повезан са системом Суседног оператора и податке о расподели количина Гаса по Корисницима.
- 15.8.4. За Тачку примопредаје у/из складишта природног гаса, ОТС до четвртог дана у месецу за претходни Гасни месец размењује податке са оператором складишта о укупној утврђеној количини Гаса предатој/преузетој у/из складишта природног гаса и податке о расподели количина по Корисницима за предметну Тачку примопредаје.
- 15.8.5. За Тачку примопредаје са Произвођачем гаса, ОТС најкасније до трећег дана у месецу за претходни Гасни месец размењује податке са Произвођачем гаса о утврђеној укупној количини Гаса које је Произвођач гаса предао у Систем на Тачки примопредаје и податке о расподели количина по Корисницима за предметне Тачке примопредаје.
- 15.8.6. За Тачке примопредаје са оператором дистрибутивног система као и крајњим купцем, ОТС најкасније до 12:00 часова другог дана по истеку Гасног месеца доставља оператору дистрибутивног система и крајњем купцу, податке о укупно утврђеној количини Гаса и квалитету Гаса посебно за сваки Улаз/Излаз по Гасним данима.
- 15.8.7. Оператор дистрибутивног система дужан је најкасније до 16.00 часова четвртог дана у месецу за претходни Гасни месец да достави ОТС податке о расподели количина за сваки Гасни дан по Корисницима за сваки Излаз који је уједно улаз у дистрибутивни систем. При расподели дневне количине Гаса по Корисницима, збир количина Гаса које је оператор дистрибутивног система расподелио на све Кориснике на одређеној Тачки примопредаје једнак је укупној дневној количини Гаса предатој/преузетој на тој Тачки примопредаје.
- 15.8.8. Уколико ОТС не располаже подацима о расподели количина по Корисницима за сваки Гасни дан у предвиђеном року наведеном у тачки 15.8.7 ових правила ОТС расподељује укупне дневне количине Гаса по Корисницима пропорционално Потврђеним количинама за тај дан.
- 15.8.9. За Излазе ка крајњем купцу, ОТС по истеку Гасног месеца за сваки Гасни дан за претходни Гасни месец за расподелу количина по Корисницима примењује пропорционални метод расподеле.
- 15.8.10. На основу добијених информација, ОТС ће сачинити и доставити Корисницима Финалне извештаје о расподели дневних количина Гаса за сваког Корисника на сваком Улазу/Излазу, најкасније до 16:00 часова петог дана по истеку Гасног месеца.
- 15.8.11. Укупно расподељене количине Гаса по Корисницима на Улазу/Излазу из овог финалног извештаја користе се за одређивање Корисникових дневних количина дебаланса.

15.9. Корекција дневних количина Гаса по Корисницима

- 15.9.1. Дневне количине Гаса се коригују по Корисницима у случају накнадно установљене неисправности мерне опреме или погрешно извршеног обрачуна количине Гаса.
- 15.9.2. Корисник и ОТС имају право да у року од 30 (тридесет) дана од завршетка Гасног месеца захтевају корекцију расподељене количине Гаса на одређеном Улазу/Излазу за тај Гасни месец.
- 15.9.3. Количина Гаса која је утврђена у складу са Одељком 8.7.4 ових правила се расподељује по Гасним данима у периоду током кога је мерење било неисправно на начин прописан у овом Поглављу.
- 15.9.4. Дневна количина Гаса за сваког Корисника за сваки Гасни дан се утврђује на начин прописан у Одељку 15.7 и 15.8 ових правила.
- 15.9.5. ОТС је дужан да сачини и достави извештај за корекцију количина Гаса из Финалног извештаја из Одељка 15.8 ових правила свим Корисницима на Улазу/Излазу на којем је коригована количина Гаса.
- 15.9.6. Извештај о корекцији количина Гаса из Финалног извештаја из Одељка 15.8 ових правила садржи:
  - Улаз/Излаз на који се односи корекција;
  - Гасни дан на који се односи корекција;
  - дневне количине које се коригују; и
  - дневне количине које се коригују по Корисницима.
- 15.9.7. ОТС ће услед промене расподељене дневне количине Гаса испоставити сваком Кориснику нови обрачун за услугу транспорта гаса и дебаланс.
- 15.9.8. Корекција обрачуна на дистрибутивном систему не проузрокује корекцију расподељених дневних количина Гаса по Корисницима на Систему.

16. ПОГЛАВЉЕ – ТРГОВИНА ГАСОМ НА ВТР

16.1. Опште одредбе

- 16.1.1. ОТС омогућава трговину Гасом који се транспортује кроз Систем између Корисника путем Оперативне платформе.
- 16.1.2. Количине Гаса које су предмет трговине у складу са овим Поглављем сматра се да су испоручене/преузете на ВТР.

16.2. Трговина на Оперативној платформи

- 16.2.1. Корисници имају право да купе односно продају Гас који се транспортује кроз Систем о чему обавештавају ОТС слањем заједничког Обавештења о трговини, коришћењем стандардизованог обрасца ОТС-а, које садржи нарочито следеће:
  - кориснички код Корисника који продаје;
  - кориснички код Корисника који купује;
  - Гасни дан на који се Гас који је предмет купопродаје транспортује; и
  - количина Гаса за Гасни дан (или део Гасног дана) у kWh, која је равномерно распоређена по часовима и изражена у kWh/h за сваки час Гасног дана (или дела Гасног дана).
- 16.2.2. И Корисник који продаје и Корисник који купује попуњавају и потписују независно један од другог Обавештење о трговини на Оперативној платформи. Само потпуно попуњено Обавештење о трговини може да буде потписано од стране Корисника коришћењем електронског потписа.
- 16.2.3. Ако ОТС прими Обавештења о трговини (обавештење о куповини Гаса и обавештење о продаји Гаса) која се подударају, и ако су количине из ових обавештења једнаке, ОТС расподељује количину из Обавештења о трговини Корисницима на која се односе:
  - као предају, Кориснику који је поднео Обавештење о трговини ради продаје Гаса; и
  - као преузимање, Кориснику који је поднео Обавештење о трговини ради куповине Гаса.
- 16.2.4. Ако количине из обавештења из тачке 16.2.3 ових правила нису једнаке, ОТС одбија оба Обавештења о трговини.
- 16.2.5. Обавештење о трговини сматра се достављеним ОТС-у тек након што Корисник потпише Обавештење о трговини.
- 16.2.6. Обавештење о трговини може да буде поднето најраније 15 (петнаест) радних дана пре датума када се Гас који је предмет купопродаје транспортује и најкасније до момента утврђеног за достављање Номинација утврђеног у Одељку 17.5 односно за реноминације утврђеног у Одељку 17.6 ових правила.
- 16.2.7. Обавештење о трговини које је у складу са тачком 16.2.3 и 16.2.6 ових правила, ОТС прихвата као Номинацију, односно реноминацију релевантних Корисника, при чему се сматра да је ВТР Излаз за Корисника који продаје Гас а Улаз за Корисника који купује Гас.

16.2.8. Количине из Обавештења о трговини се узимају у обзир за потребе Одељка 17.2 ових правила и, уколико је неопходно, умањују у складу са овим тачкама.

17. ПОГЛАВЉЕ – НОМИНАЦИЈЕ И РЕНОМИНАЦИЈЕ

17.1. Опште одредбе

- 17.1.1. Подношењем Номинација и реноминација ОТС-у, Корисник обавештава ОТС о количинама Гаса које намерава да транспортује коришћењем Уговореног капацитета.
- 17.1.2. Корисник који подноси номинацију за коришћење Уговореног капацитета на Улазу и/или Излазу у складу са тачком 17.1.1. ове тачке дужан је да поднесе и номинацију за количине Гаса које намерава да предаје/преузима на Осталим тачкама на којима се капацитет не уговара сагласно тач. 11.3.2.3. и 11.6.7. ових правила.
- 17.1.3. Сваки Корисник је дужан да поднесе одвојене Номинације за Физички ток, као и за Комерцијални повратни ток, за сваки Улаз и сваки Излаз на којем има Уговорени капацитет, за сваки Гасни дан.
- 17.1.4. Корисник је одговоран за подношење Номинације у року и у складу са овим Поглављем 17.
- 17.1.5. Корисник и ОТС предузимају радње следећим редоследом:
- Корисник шаље обавештење ОТС-у са својим Номинацијама/реноминацијама за Улаз односно Излаз у складу са Поглављем 14 ових правила;
  - ОТС проверава количине Гаса из Номинација и упарује их са ОСО у складу са Поглављем 18 ових правила; и
  - ОТС шаље Кориснику обавештење о Потврђеним количинама на Улазу односно Излазу.

17.2. Правило једнаких номинација

- 17.2.1. Корисник је одговоран да обезбеди да су његове Номинације једнаке на начин да:
- количине из Номинације за Физички ток на Улазу су једнаке збиру количина Гаса које је Корисник продао на ВТР и количина из Номинација на Излазу; или
  - је збир количина из Номинације за Физички ток на Улазу и количина које је Корисник купио на ВТР, једнак количинама из Номинације на Излазу; или
  - је збир количина из Номинација за Физички ток на Улазу и количине коју је Корисник купио на ВТР су једнаке збиру количине Гаса које је Корисник продао на ВТР и количини из Номинације за Физички ток на Излазу.
- 17.2.2. Номинације за Комерцијално повратни капацитет морају да буду поднете са једнаким номинованим количинама на Улазу и на Излазу.
- 17.2.3. Номинације на Тачки примопредаје са складиштем природног гаса морају бити једнаке са обе стране Тачке примопредаје.

17.3. Подношење Номинација

- 17.3.1. Корисник подноси Номинације коришћењем стандардизованог обрасца ОТС-а који садржи нарочито следеће податке:

- идентификацију Улаза односно Излаза;
  - смер транспорта Гаса;
  - кориснички код;
  - идентификацију друге стране (кориснички код који је издао Суседни оператор другом кориснику у релевантном Пару корисника на другој страни Улаза односно Излаза);
  - време почетка и краја транспорта Гаса за који се подноси Номинација односно реноминација;
  - Гасни дан за који се односи Номинација; и
  - количина Гаса која се најављује за транспорт, за Гасни дан у kWh, која је равномерно распоређена по часовима и изражена у kWh/h за сваки час Гасног дана.
- 17.3.2. Одговорност Корисника и другог корисника у Пару корисника је да обезбеде да су номинације тог Пара корисника на обе стране Улаза односно Излаза једнаке.
- 17.3.3. ОТС може одбити Номинацију у следећим случајевима:
- ако не садржи све прописане елементе из тачке 17.3.1 ових правила;
  - ако је предата од стране неовлашћеног лица;
  - ако би прихватање дневних Номинација резултирало негативним протоком који произлази из Номинација; или
  - ако премашује Уговорени капацитет тог Корисника или капацитет из акта о прикључењу из Поглавља 5 ових правила.
- 17.3.4. ОТС може одбити Номинацију за Комерцијално повратни капацитет и у случају да су најављене количине у Физичком току за Улаз односно Излаз мање од Номинација за Комерцијално повратни капацитет за тај Гасни дан.

17.4. ВТР Номинације

- 17.4.1. Обавештење о трговини послато ОТС-у пре истека рока из Одељка 17.5 ових правила се сматра ВТР Номинацијама Корисника који су наведени у том Обавештењу о трговини.
- 17.4.2. Обавештење о трговини послато ОТС-у након истека рока из Одељка 17.5 ових правила, а у складу са роком из тачке 17.6.2 ових правила се сматра ВТР реноминацијама Корисника који су наведени у том Обавештењу о трговини и разматраће се само ако оба Корисника из Обавештења о трговини пошаљу реноминацију у истом реноминационом циклусу.
- 17.4.3. Обавештење о трговини из тачке 17.4.2 ових правила може да буде поднето и ако Обавештење о трговини из тачке 17.4.1 ових правила није поднето. Обавештење о трговини из тачке 17.4.2 ових правила може да буде поднето и ако један или оба Корисника из таквог Обавештења о трговини нису поднели Номинацију.
- 17.4.4. Трговане количине сваког Корисника наведеног у Обавештењу о трговини не могу да буду веће од Уговореног капацитета тог Корисника и не могу да представљају кршење ограничења у погледу реноминације од стране Корисника.

17.5. Временски распоред

- 17.5.1. У процесу подношења Номинација примењује се следећи временски распоред:
- Корисник подноси Номинације ОТС-у за одређени Гасни дан најраније 15 (петнаест) радних дана пре Гасног дана на који се Номинација односи, а најкасније до 14:00 претходног Гасног дана;
  - уколико је Корисник поднео Номинацију за одређени Гасни дан, Корисник може да, пре истека рока за подношење Номинација за тај Гасни дан, поднесе нову Номинацију ОТС-у, која замењује све претходне Номинације за тај Гасни дан; и
  - након истека рока за подношење Номинација за одређени Гасни дан, ОТС спроводи Поступак упаривања како је одређено у Поглављу 18 ових правила користећи последње примљене Номинације које је Корисник послао пре истека рока за подношење Номинација, после чега ОТС обавештава Корисника о његовим Потврђеним количинама за Гасни дан најкасније до 16:00 претходног Гасног дана.
- 17.5.2. Уколико ОТС, до истека рока за подношење Номинација, не прими важећу поруку са Номинацијама за неки Улаз односно Излаз за одређени Гасни дан, сматра се да су номиноване количине на том Улазу односно Излазу за тај Гасни дан једнаке 0 (нули).
- 17.5.3. Корисник има право да поднесе реноминацију у складу са Одељком 17.6 ових правила. Након провере испуњења услова из Одељка 17.6 ових правила и спровођења Поступка упаривања у складу са Поглављем 18 ових правила, ОТС потврђује количине у року од 2 (два) часа од пријема реноминације и започиње пружање услуге транспорта гаса у року који не може бити краћи од 2 (два) часа од завршетка реноминационог циклуса.
- 17.5.4. Када није могућ приступ Оперативној платформи из разлога наведених у тачки 14.1.9 ових правила, Корисник има право да користи средства комуникације из те тачке 14.1.9, али у том случају рок за подношење Номинација и/или реноминација истиче 15 (петнаест) минута пре рокова из тачке 17.5.1 и 17.6.2 ових правила.

17.6. Реноминације

- 17.6.1. Реноминацију може да поднесе Корисник који има Уговорени капацитет, као и корисник из тачке 17.1.2 ових правила.
- 17.6.2. Корисник може да поднесе реноминације након истека рока за обавештавање о Потврђеним количинама (у складу са алинејом 3 тачке 17.5.1. ових правила), а најкасније 3 (три) сата пре завршетка Гасног дана. ОТС спроводи циклус реноминација на сваких сат времена. Реноминације које су поднете у реноминационом циклусу не могу да се односе на час који пада пре истека 2 (два) сата након завршетка одговарајућег циклуса реноминације.
- 17.6.3. ОТС обавештава Корисника о његовим измењеним Потврђеним количинама услед реноминације у року од 2 (два) сата од истека реноминационог циклуса.
- 17.6.4. ОТС може одбити реноминацију у следећим случајевима:
- ако не садржи све прописане елементе из тачке 17.3.1 ових правила;
  - ако је предата од стране неовлашћеног лица;

- ако би прихватање дневних реноминација резултирало негативним протоком који произлази из реноминација;
- ако премашује Уговорени капацитет тог Корисника или капацитет из акта о прикључењу из Поглавља 5 ових правила;
- ако премашује Уговорени (расподељени) капацитет Корисника за преостале сате, осим ако је та реноминација поднета како би се затражио Прекидни капацитет уколико га ОТС нуди; и
- ако би прихватање часовне реноминације резултирало очекиваном променом протока Гаса пре краја циклуса реноминације.

17.7. Прекомерна номинација

- 17.7.1. Уколико је Непрекидни капацитет у потпуности уговорен на одређеном Улазу односно Излазу за Гасни дан и Номинације су мање него укупни Уговорени капацитет на том Улазу односно Излазу, Корисник има право да у току Гасног дана поднесе Прекомерну номинацију за тај Улаз односно Излаз која превазилази укупан износ његовог Уговореног капацитета. У Поступку упаривања у складу са Поглављем 18 ових правила ОТС утврђује Потврђене количине у односу на Прекомерну номинацију чиме се сматра да је уговорен Прекидни унутар-дневни капацитет у количини једнакој Потврђеним количинама, а Обавештење о потврђеној количини дато од стране ОТС-а представља анекс Уговора о транспорту.
- 17.7.2. Корисник може да на прекидној основи користи Прекидни унутар-дневни капацитет на Улазу односно Излазу путем Прекомерних номинација, ако је добио потврду ОТС-а, а најраније 2 (два) сата након завршетка реноминационог циклуса у којем је поднета Прекомерна номинација.

18. ПОГЛАВЉЕ – УПАРИВАЊЕ

18.1. Започињање Поступка упаривања

- 18.1.1. Након истека рока за подношење Номинација и на крају сваког циклуса реноминације, ОТС и сваки ОСО започињу Поступак упаривања за сваку Тачку примопредаје, у циљу утврђивања Потврђених количина сваког Корисника који је поднео Номинацију односно реноминацију.

18.2. Провера номинованих количина за потребе упаривања

- 18.2.1. Корисник је одговоран за подношење Номинација које не превазилазе Уговорени капацитет и реноминација које су у складу са ограничењима у погледу реноминације. Као део Поступка упаривања, ОТС прво утврђује да ли су номиноване количине у оквиру ових износа, одбијајући преко Оперативне платформе Номинације које превазилазе Уговорени капацитет и реноминације које нису у складу са ограничењима у погледу реноминације, при чему се последња важећа Номинација или реноминација узима у обзир. За ову сврху, Уговорени капацитети за све Стандардне капацитетне производе у Физичком току, као и у Комерцијалном повратном току се узимају збирно на свакој Тачки примопредаје.
- 18.2.2. Уколико су услови за Прекомерне номинације из Одељка 17.7 ових правила испуњени, дозвољено је подношење Прекомерних номинација. У том случају ОТС прихвата количине Гаса у Прекомерној номинацији које су веће него Уговорени капацитет као номиновану количину на релевантној Тачки примопредаје.

18.3. Упаривање

- 18.3.1. Током Поступка упаривања на Тачки примопредаје, ОТС и ОСО утврђују да:
- идентитет Корисника и другог корисника у сваком Пару корисника у Номинацији одговара идентитету корисника у Пару корисника о коме је обавештен ОСО; и
  - су номиноване количине сваког корисника у Пару корисника једнаке.
- 18.3.2. Поступак упаривања се завршава Потврђеним количинама за сваког корисника у Пару корисника на свакој Тачки примопредаје ако:
- је идентитет Пара корисника исти и номиноване количине су једнаке, постоји „усаглашеност“ и Потврђене количине су једнаке номинованим количинама;
  - је идентитет Пара корисника исти, али номиноване количине нису једнаке, онда постоји „неусаглашеност“ и номиноване количине Пара корисника се умањују на мању номиновану вредност и тако умањене количине ће бити Потврђене количине; и
  - идентитет Пара корисника није исти, онда постоји „неусаглашеност“ и Потврђене количине су једнаке 0 (нули).
- 18.3.3. ОТС шаље Обавештење о потврђеној количини Кориснику који има Потврђене количине на Тачки примопредаје по завршетку Поступка упаривања на тој Тачки примопредаје.

Уколико је Корисник послао Обавештење о трговини, Обавештење о потврђеној количини посебно наводи количину Гаса која се сматра Потврђеном количином на ВТР.

18.4. Минимални проток

- 18.4.1. Уколико би збир Потврђених количина на одређеној Тачки примопредаје довео до тога да проток по часу у Физичком току буде мањи од Минималног протока на тој Тачки примопредаје, ОТС улаже разумне напоре да изврши координацију са ОСО, узимајући у обзир техничка ограничења Система и релевантне Споразуме са ОСО, како би пружио услугу транспорта гаса на тој Тачки примопредаје тако да проток буде на прекидној основи у току Гасног дана.
- 18.4.2. Уколико било Систем било транспортни систем Суседног оператора, или оба, нису у могућности да обезбеде исправно мерење и/или преузму или испоруче Гас на основу модификованог протока на прекидној основи, ОТС прекида Комерцијални повратни капацитет на релевантној Тачки примопредаје. Уколико ово и даље није довољно да би се остварио Минимални проток, ОТС обавештава Кориснике који имају Уговорени капацитет у тој Тачки примопредаје да не може да пружи услугу транспорта гаса због тога што је проток мањи од Минималног протока и има право да умањи проток на релевантној Тачки примопредаје на 0 (нулу).
- 18.4.3. Уколико ОТС прекида Комерцијални повратни капацитет или мора да спусти проток на 0 (нулу), ОТС мења Потврђене количине и обавештава Корисника о његовим измењеним Потврђеним количинама на тој Тачки примопредаје као и другим Тачкама примопредаје које је ОТС дужан да умањи да би обезбедио да су Потврђене количине једнаке на начин описан у Одељку 17.2 ових правила.

19. ПОГЛАВЉЕ – БАЛАНСИРАЊЕ СИСТЕМА

19.1. Опште одредбе

- 19.1.1. Балансирање Система је активност континуираног праћења, управљања и прилагођавања протока Гаса у транспортном систему како би се осигурала равнотежа у количинама Гаса на Улазу и/или на Излазу, да би се обезбедио стабилан притисак у Систему, избегле нестабилности и осигурала поуздана испорука Гаса Корисницима.
- 19.1.2. Зона балансирања обухвата све улазе и све излазе из транспортних система, укључујући ВТР.
- 19.1.3. ОТС спроводи балансирање Система на нивоу Гасног дана у складу са прописом који уређује мрежна правила за балансирање транспортног система за природни гас.
- 19.1.4. ОТС је дужан да на нивоу Гасног дана у равнотежи Систем са циљем да Систем одржи у оквиру његових оперативних граница.
- 19.1.5. ОТС утврђује оперативне границе Система узимајући у обзир техничке карактеристике и физичка ограничења Система на бази притиска и количине енергије и објављује њихову вредност на својој интернет страни.
- 19.1.6. У случају промене оперативних граница Система, ОТС ће нове износе граница објавити на интернет страници и о томе обавестити АЕРС и променити најмање 24 сата пре почетка Гасног дана на који се та промена односи.
- 19.1.7. Корисник је дужан да обезбеди да за сваки Гасни дан количине Гаса које предаје на Улазу буду једнаке количинама Гаса које преузима на Излазу како би ОТС предузимао што мање активности ради балансирања.
- 19.1.8. Уколико ОТС процени да ће укупно одступање на крају Гасног дана Д, бити такво да за последицу има пад/пораст притиска изван предвиђених оперативних граница, ОТС користи балансне услуге као привремену меру и алтернативу платформе за балансирање у складу са прописом који уређује мрежна правила за балансирање транспортног система за природни гас и сагласношћу АЕРС-а на годишњи извештај који је ОТС доставио АЕРС-у.
- 19.1.9. ОТС коришћењем балансних услуга осигурава стабилност и ефикасност рада, на принципима транспарентности и без дискриминације међу Корисницима, узимајући у обзир економично и ефикасно управљање Системом.

19.2. Пружање информација за балансирање

- 19.2.1. ОТС у току Гасног дана Д, у периоду од 09:30 до 22:30 сати, на интернет страници, сваког сата, објављује процењено укупно одступање количина Гаса између Улаза и Излаза.

19.3. Балансне услуге

- 19.3.1. Балансна услуга је услуга продаје Гаса ОТС-у, односно куповине Гаса од стране ОТС-а на основу уговора, која не представља краткорочни стандардни производ у смислу прописа који уређује мрежна правила за балансирање транспортног система за природни гас, у случају када ОТС мора да купи односно прода Гас у циљу балансирања Система.

19.3.2. Балансна услуга се набавља у поступку у складу са прописом који уређује јавне набавке како би се обезбедила транспарентност и недискриминација.

19.3.3. Уговор о балансним услугама се закључује највише на годину дана.

19.4. Утврђивање дневног дебаланса

19.4.1. Разлика количине Гаса коју је Корисник предао на Улазу и количине коју је Корисник преузео на Излазу у Гасном дану D назива се дневни дебаланс

19.4.2. Количине за дневни дебаланс су:

- Почетне дневне количине дебаланса ($ДКД_{\text{поч}}$); и
- Финалне дневне количине дебаланса ($ДКД_{\text{фин}}$).

19.4.3. ОТС обрачунава Кориснику Почетну дневну количину дебаланса одузимањем Корисникових Почетних излаза од Корисникових Почетних улаза, за сваки Гасни дан (y kWh) према формули:

$$ДКД_{\text{поч}} = У_{\text{поч}} - И_{\text{поч}}$$

$$У_{\text{поч}} = \sum УКДК_{\text{поч}} + \sum П_{\text{ис}} + \sum ТПРГД_{\text{куп}}$$

где су:

$У_{\text{поч}}$ - Расподељене количине на Улазима;

$\sum УКДК_{\text{поч}}$ - сума почетних Расподељених количина на Улазу;

$\sum П_{\text{ис}}$ - сума количина Гаса које ОТС продаје из Система за потребе покривања дневног дебаланса, за Гасни дан D , а које Корисник који има уговор о балансним услугама са ОТС-ом, купује од ОТС-а;

$\sum ТПРГД_{\text{куп}}$ - сума количина Гаса које је Корисник купио на ВТР пре Гасног дана D за Гасни дан D ;

$$И_{\text{поч}} = \sum ИКДК_{\text{поч}} + \sum К_{\text{зс}} + \sum ТПРГД_{\text{про}}$$

$И_{\text{поч}}$ - Расподељене количине на Излазима;

$\sum ИКДК_{\text{поч}}$ - сума почетних Расподељених количина на Излазу;

$\sum К_{\text{зс}}$ - сума количина Гаса које ОТС купује за Систем за потребе покривања дневног дебаланса а које Корисник који има уговор о балансним услугама са ОТС-ом, продаје ОТС-у;

$\sum ТПРГД_{\text{про}}$ - сума количина Гаса које је Корисник продао на ВТР пре Гасног дана D за Гасни дан D , односно предао ОТС-у као Гас за сопствену потрошњу.

19.4.4. По завршетку Гасног месеца, ОТС ће обрачунати сваком Кориснику Финалну дневну количину дебаланса одузимањем Финалних излаза од његових Финалних улаза за сваки Гасни дан (у kWh) према формули:

$$ДКД_{фин} = У_{фин} - И_{фин}$$

где су:

$У_{фин}$ - Финални улази;

$И_{фин}$ - Финални излази;

19.4.5. ОТС ће обавестити Корисника о његовој дневној количини дебаланса за сваки Гасни дан на следећи начин:

- ОТС најкасније до 13 часова Гасног дана Д+1 сваком Кориснику доставља почетну расподељену количину за његове предаје и преузимања на Гасни дан Д и почетну количину дневног дебаланса; и
- за Финалне дневне количине дебаланса најкасније до 16:00 седмог радног дана по истеку Гасног месеца.

19.4.6. Дебаланс за Потпуни повратни ток за Гасни дан Д и за Корисника је једнак нули (0).

19.5. Цена и Накнада за дневни дебаланс

19.5.1. За обрачун накнаде за дневни дебаланс користе се цене по којој ОТС купује или продаје Гас за потребе балансирања и примењују се на количине Финалног дневног дебаланса у зависности да ли је он негативан или позитиван.

19.5.2. Цена Гаса за балансирање може да буде ЦГП и ЦГН и објављују се за сваки Гасни дан.

19.5.3. ЦГП је цена по којој ОТС продаје Гас за потребе балансирања за Гасни дан Д на основу уговора о балансним услугама из Одељка 19.3 ових правила.

19.5.4. ЦГН је цена по којој ОТС купује Гас за потребе балансирања за Гасни дан Д на основу уговора о балансним услугама из Одељка 19.3 ових правила.

19.5.5. Када Корисник има негативну Финалну дневну количину дебаланса, ОТС обрачунава износ који је Корисник дужан ОТС-у за тај Гасни дан за количине дневног дебаланса по цени ЦГН.

19.5.6. Када Корисник има позитивну Финалну дневну количину дебаланса, ОТС обрачунава износ који је дужан Кориснику за тај Гасни дан за количине дневног дебаланса по цени ЦГП.

19.5.7. ОТС врши месечни обрачун Накнаде за дневни дебаланс који је једнак суми Финалних дневних дебаланса у том периоду посебно приказујући количине и цене Гаса за дневни дебаланс.

19.5.8. На основу месечног обрачуна ОТС издаје фактуру Кориснику за Гасне дане када је Корисник имао Финални негативан дневни дебаланс, а за дане када је Корисник имао Финални позитиван дневни дебаланс, Корисник издаје фактуру ОТС-у у складу са Поглављем 10 ових Правила.

19.6. Обрачун накнаде за неутралност балансирања

19.6.1. ОТС неће бити ни на добитку ни на губитку због плаћања односно примања накнада за дневни дебаланс, накнада за активност балансирања и других накнада у вези његових баланских активности.

19.6.2. Накнада за неутралност је накнада коју плаћају Корисници ОТС-у, ако је ОТС остварио губитак по основу активности балансирања Система или коју ОТС плаћа Корисницима, ако је ОТС остварио добитак по основу активности балансирања Система.

19.6.3. Обрачун накнаде за неутралност балансирања укључује:

- приходе и издатке који су настали по основу куповине/продаје Гаса по уговору о баланским услугама;
- приходе и издатке настале по основу дебаланса Корисника; и
- промену лајнпака која је последица балансирања.

19.6.4. Накнада за неутралност балансирања се обрачунава месечно, посебно за сваког Корисника који је био у дебалансу у Гасном месецу М-1 (осим за Кориснике који користе Систем искључиво за потребе транзита) применом следеће формуле:

$$НН = \frac{(П-И+ПЛП)}{К} * КК$$

Где је:

НН – накнада за неутралност, исказује се у РСД на две децимале;

П – приходи из тачке 19.6.3 ових правила исказани у РСД на две децимале;

И – издаци из тачке 19.6.3 ових правила исказани у РСД на две децимале;

К – укупне транспортоване количине свих Корисника који су били у дебалансу у Гасном месецу М-1 у kWh;

КК – транспортована количина за Корисника ком се обрачунава накнада за неутралност у Гасном месецу М-1 у kWh;

ПЛП – промена лајн пака у Гасном месецу М-1 у kWh по основу балансирања обрачуната по просечној цени лајн пака на последњи дан у месецу; исказује се у РСД на две децимале.

19.6.5. Накнада за неутралност може бити:

- позитивна (већа од нуле; (П-И+ПЛП) је веће од 0) – у овом случају накнада за неутралност балансирања се плаћа Кориснику; или

- негативна (мања од нуле; (П-И+ПЛП) је мање од 0) – у овом случају накнада за неутралност балансирања се наплаћује од Корисника.

19.6.6. ОТС објављује укупан износ накнаде за неутралност за Гасни месец М-1 најкасније до краја Гасног месеца М.

19.6.7. ОТС преко Оперативне платформе обавештава сваког Корисника о износу накнаде за неутралност којим задужује Корисника (ако је негативна), или износу којим Корисник задужује ОТС (ако је позитивна) као накнаду за неутралност балансирања за сваки Гасни месец.

20. ПОГЛАВЉЕ – ОГРАНИЧЕЊЕ И ПРЕКИД КАПАЦИТЕТА

20.1. Опште одредбе

- 20.1.1. ОТС има право да ограничи или прекине коришћење Уговореног капацитета у случајевима прописаним Законом и прописом којим се уређују услови испоруке и снабдевања природним гасом који укључују нарочито одступања од прописаног квалитета Гаса, притисак, температуру, профил протока Гаса, реноминације на више Корисника који имају уговорен Непрекидни Капацитет, Одржавање, узводна или низводна ограничења и управљање капацитетом на основу процедура за управљањем загушењима („**Ограничење/Прекид**“).
- 20.1.2. Када ОТС Кориснику ограничи или прекине Уговорени прекидни капацитет на Улазу и/или Излазу, осим у случају одбијања Номинације Корисника чији Гас не одговара прописаном квалитету у складу са Одељком 6.3 ових правила, тада ће се, за сваки дан када дође до ограничења или прекида, износ Накнаде за транспорт који би Корисник платио за тај дан умањити у складу са прописом који уређује мрежна правила о хармонизованим тарифама за транспорт природног гаса и методологијом којом се уређује одређивање цене приступа транспортном систему. Такво умањење се врши за разлику између Уговореног капацитета и количине капацитета из обавештења о ограничењу капацитета, ако је ОТС послао обавештење о ограничењу капацитета пре крајњег рока за слање Номинација, односно за разлику између количине Гаса из Номинације и количине капацитета из обавештења о ограничењу капацитета ако је ОТС послао обавештење о ограничењу капацитета након крајњег рока за слање Номинација током дана неизвршавања транспорта у односу на Уговорени капацитет.
- 20.1.3. Када ОТС Кориснику ограничи или прекине Уговорени непрекидни капацитет на Улазу и/или Излазу, осим из разлога Редовног одржавања или одбијања Номинације Корисника у случају Гаса који не одговара прописаном квалитету у складу са Одељком 6.3 ових правила, износ Накнаде за транспорт који би Корисник платио за тај дан умањити у складу са методологијом којом се уређује одређивање цене приступа транспортном систему.

20.2. Редослед ограничења/прекида пружања услуге транспорта гаса

- 20.2.1. У случајевима из тачке 20.1.1 ових правила ОТС ограничава/прекида пружање услуге транспорта гаса на свакој релевантној Тачки примопредаје према следећем редоследу:
- прво, Прекидни унутар-дневни капацитет, па затим Прекидни дневни капацитет, сразмерно, у мери која је неопходна да омогући ОТС-у пружање Непрекидног капацитета и Комерцијалног повратног капацитета;
  - друго, Непрекидни капацитет, само уколико је Прекидни капацитет прекинут, а у складу са тачком 20.2.2 ових правила у мери која је неопходна да омогући ОТС-у пружање Непрекидног капацитета и Комерцијалног повратног капацитета са дужином трајањем (уколико је примењиво);
  - треће, Комерцијални повратни капацитет, само уколико је ограничење капацитета проузроковало да је физички проток мањи од Минималног протока на релевантној Тачки примопредаје.

20.2.2. Непрекидни капацитет из алинеје 2 тачке 20.2.1. ових правила, и Комерцијално повратни капацитет из алинеје 3 тачке 20.2.1. ових правила се ограничавају/обустављају према следећем редоследу:

- прво Непрекидни дневни капацитет и Комерцијално повратни дневни капацитет, на пропорционалној основи, у мери која је неопходна да омогући ОТС-у пружање Непрекидног капацитета и Комерцијалног повратног капацитета са дужим трајањем;
- друго Непрекидни месечни капацитет и Комерцијално повратни месечни капацитет, на пропорционалној основи, у мери која је неопходна да омогући ОТС-у пружање Непрекидног капацитета и Комерцијалног повратног капацитета са дужим трајањем;
- треће Непрекидни квартални капацитет и Комерцијално повратни квартални капацитет, на пропорционалној основи, у мери која је неопходна да омогући ОТС-у пружање Непрекидног капацитета и Комерцијалног повратног капацитета са дужим трајањем;
- четврто Непрекидни годишњи капацитет и Комерцијално повратни годишњи капацитет, на пропорционалној основи, у мери која је неопходна да омогући пружање услуга транспорта гаса.

20.2.3. Без обзира на редослед утврђен у овом Одељку 20.2, сваки Корисник има право, након пријема обавештења о ограничењу/прекиду непрекидних капацитета, да пошаље Номинације/реноминације са номинованим количинама које су мање од количине које ОТС може да стави на располагање том Кориснику. У том случају, ОТС расподељује између осталих Корисника, на пропорционалној основи, разлику између количине које ОТС може да стави на располагање том Кориснику и номинованих количина тог Корисника. Уколико тај Корисник има право на умањење Накнаде за транспорт, има право на целокупну разлику између Уговорених капацитета и количине Гаса из Номинације ако је ОТС послао обавештење о ограничењу/прекиду капацитета пре крајњег рока за слање Номинација, односно између количине Гаса из Номинације и количине Гаса из реноминације ако је ОТС послао обавештење о ограничењу/прекиду капацитета након крајњег рока за слање Номинација.

20.3. Обавештавање

20.3.1. ОТС је дужан да пошаље обавештење о ограничењу/прекиду услуге транспорта гаса свим Корисницима који су њиме погођени, кад постане свестан догађаја из тачке 20.1.1 ових правила, а у сваком случају мора да употреби Разумне напоре (узимајући у обзир релевантне околности) како би доставио обавештење најмање 45 (четрдесет пет) минута пре наступања ограничења/прекида услуге транспорта гаса.

20.3.2. Обавештење из тачке 20.3.1 ових правила садржи податке о догађају због ког је ограничење/прекид услуге транспорта гаса неопходан, количину капацитета на релевантној Тачки примопредаје коју ОТС може да стави на располагање погођеним Корисницима током трајања тог догађаја и процену ОТС-а о трајању ограничења/прекида.

20.3.3. Уколико је ОТС већ послао погођеним Корисницима Обавештење о потврђеној количини за Гасни дан на који се обавештења из ове тачке односе, ОТС је дужан да пошаље

погођеном Кориснику ново Обавештење о потврђеној количини са измењеним Потврђеним количинама на релевантној Тачки примопредаје.

20.4. Привремено одвајање од Система и обустава испоруке на захтев Корисника

- 20.4.1. Суседни оператор, Произвођач гаса и крајњи купац који је прикључен на Систем може да захтева од ОТС-а привремено одвајање од Система ради обављања планираних радова одржавања, реконструкције или развоја Суседног објекта.
- 20.4.2. Захтев за привремено одвајање од Система се доставља ОТС-у у писаном облику, најмање 4 (четири) радна дана пре захтеваног термина прекида и о томе истовремено ОТС обавештава Кориснике на које се прекид односи.
- 20.4.3. Привремено одвајање од Система сматра се нестандартном услугом.
- 20.4.4. ОТС није одговоран за могућу штету и последице које Суседни оператор, Произвођач гаса и крајњи купац прикључен на Систем који су захтевали привремено одвајање од Система, могу имати услед прекида транспорта Гаса на основу захтева из тачке 20.4.2 ових правила.
- 20.4.5. Корисник може, због неиспуњења уговорних обавеза крајњег купца прикљученог на Систем, од ОТС-а да захтева обуставу испоруке Гаса на прикључку на којем је једини Корисник, у складу са прописом који уређује услове испоруке и снабдевања природним гасом.
- 20.4.6. На Излазу на којем услугу транспорта гаса користе два или више Корисника, могуће је обуставити испоруку крајњем купцу уз сагласност свих Корисника који имају Уговорени капацитет на том Излазу.
- 20.4.7. Ако ОТС основано посумња да је крајњи купац мерни уређај намерно оштетио и у другим случајевима када утврди неовлашћену потрошњу Гаса, или ако утврди да је крајњи купац неовлашћено прикључио свој објекат на Систем или да на други начин неовлашћено користи Гас, односно онемогућава тачно мерење испорученог Гаса, ОТС је дужан да искључи такав објекат са Система.
- 20.4.8. У случају из тачке 20.4.7 ових правила, ОТС има право да сам процени потрошњу Гаса у складу са овим правилима и да наплати Кориснику количину Гаса коју је неовлашћено искористио по цени утврђеној у складу са прописом који уређује услове испоруке и снабдевања природним гасом.

21. ПОГЛАВЉЕ – УПРАВЉАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОРЕМЕЋАЈА У СИСТЕМУ

21.1. Увод

- 21.1.1. ОТС предузима мере у складу са прописима у случају:
- поремећаја у раду Система; и
  - поремећаја на тржишту.
- 21.1.2. Поремећај у раду Система је краткотрајни поремећај испоруке Гаса услед хаварија и других непредвиђених ситуација због којих је угрожена сигурност рада Система утврђених у пропису који уређује услове испоруке и снабдевања природним гасом у трајању од 48 часова.
- 21.1.3. Поремећај на тржишту је поремећај када је угрожена сигурност снабдевања крајњих купаца или рада Система због недовољне понуде на тржишту Гаса или наступања опште несташнице Гаса.

21.2. Поремећај у раду Система

- 21.2.1. За случај настанка краткотрајних поремећаја у раду Система ОТС доноси одлуку о примени мера којима утврђује начин коришћења преосталих капацитета зависно од места настанка и трајања поремећаја, тако што:
- преусмерава транспорт Гаса на гасоводе који нису захваћени поремећајем са циљем обезбеђивања снабдевања крајњих купаца;
  - максимално користи Гас из лајнпака;
  - захтева од крајњих купаца, који имају могућност, да замене Гас другим енергентом;
  - спроводи мере које је утврдио у плану ограничења испоруке Гаса, ако све претходно наведене мере није могуће реализовати или ако и поред њиховог предузимања испоруку није могуће обезбедити због насталог поремећаја у раду Система;
  - 21.2.1.5. обуставља испоруку Гаса.
- 21.2.2. ОТС ће без одлагања обавестити Корисника и Суседне оперatore и оператора складишта Гаса о насталој ситуацији и примењеним мерама.
- 21.2.3. Изузетно, ОТС може без претходног обавештења ограничити или прекинути испоруку Гаса у случају дејства кварова, хаварије и преоптерећења Система и у другим непредвиђеним случајевима ако прекид не траје дуже од 2 (два) сата. У случају наступања више силе и др. непредвиђеним случајевима, ОТС може обуставити или прекинути испоруку у трајању дужем од 2 (два) сата, у ком случају о разлозима и трајању предузетих мера обавештава у најкраћем року Корисника, Суседне оперatore и оператора складишта Гаса.
- 21.2.4. ОТС може ограничити/прекинути услугу транспорта гаса појединачном Кориснику, у случају да Корисник не промени Номинацију у складу са захтевом ОТС-а, када је угрожена безбедност рада Система.

- 21.2.5. ОТС води евиденцију о свим ограничењима и прекидима у испоруци Гаса насталих услед поремећаја у раду Система и њиховом временском трајању.
- 21.2.6. Уколико прекид испоруке Гаса настао услед поремећаја траје дуже од 2 часа, ОТС ће обавестити министарство надлежно за послове енергетике, о предузетим мерама, броју крајњих купаца којима је прекинута испорука Гаса и дужини прекида испоруке, најкасније 72 часа након почетка поремећаја.
- 21.2.7. ОТС ће, у укупан број дана планиран за редовно одржавање и проширење Система, урачунати трајање свих прекида и ограничења у испоруци Гаса који су настали услед поремећаја у раду Система укључујући и непредвиђене радове на одржавању гасоводних објеката.

21.3. Поремећај на тржишту

- 21.3.1. У случају када је угрожена сигурност снабдевања крајњих купаца због опште несташице Гаса и других ванредних околности које због недовољне понуде на тржишту Гаса узрокују пад притиска у Систему и угрожавају рад Система, ОТС предузима мере утврђене у плану ограничења испоруке Гаса, сагласно редоследу ограничења испоруке који је одредио у складу са актима Владе донетим у складу са Законом.
- 21.3.2. Ако Корисник одбије да спроведе план ограничења испоруке Гаса, ОТС ће Кориснику ограничити или прекинути испоруку Гаса.
- 21.3.3. ОТС благовремено обавештава Кориснике и надлежне органе о планираним и очекиваним сметњама и прекидима у испоруци Гаса, осим у случају када је неопходно одмах предузети мере у циљу безбедног и несметаног функционисања дела или целог Система.

22. ПОГЛАВЉЕ – ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА

22.1. Опште одредбе о објављивању података

22.1.1. ОТС на својој интернет страници објављује податке у вези:

- техничких информација које су потребне Корисницима како би остварили приступ Систему;
- информација које треба објавити за све Тачке примопредаје и временски распоред за објављивање тих информација;
- информација о Систему и временски распоред за објављивање тих информација;
- информације које ОТС објављује у складу са прописом који уређује хармонизоване тарифе за транспорт гаса;
- информација које ОТС објављује у складу са овим правилима; и
- информација о трошковима, учесталости и обиму активности балансирања које је предузео у претходној години, податке у вези са укупним накнадама за дневни дебаланс и укупним накнадама за неутралност балансирања истом динамиком којом се те накнаде фактуришу Корисницима а најмање једанпут месечно.

22.1.2. Податке из овог Поглавља ОТС објављује тако да сва заинтересована лица могу да приступе на недискриминаторној основи без плаћања накнаде, без обавезе регистрације или пријаве код ОТС-а и уз могућност преузимања података у електронском формату.

22.1.3. Уколико пружање информација захтева ванредне или прекомерне трошкове, као што су студије изводљивости, ОТС има право да такве трошкове наплати од Корисника односно лица које захтева од ОТС-а пружање таквих информација, уколико може да оправда основаност трошкова.

22.1.4. ОТС објављује податке на српском и енглеском језику.

22.2. Техничке информације које су потребне Корисницима како би остварили приступ Систему

22.2.1. ОТС објављује следеће информације о Систему и услугама које пружа у формату који омогућава преузимање података и њихову квантитативну анализу:

- детаљан опис Стандардних капацитетних производа које нуди;
- Резервне цене за Стандардне капацитетне производе;
- ова правила укључујући:
  - Уговор о транспорту;
  - информације о квалитету Гаса које најмање укључују горњу топлотну вредности и Wobbe index (на Тачкама интерконеције ОТС објављује најмање једном сваког сата током Гасног дана горњу топлотну вредност и Wobbe index за Гас који улази у Систем);
  - поступање у случају испоруке Гаса неодговарајућег квалитета;

- информације о захтеваним притисцима на Тачкама примопредаје;
- процедуре у случају Прекида, као и време, обим и редослед Прекида;
- хармонизоване процедуре које се примењују за коришћење Система, укључујући дефинисање кључних појмова;
- правила расподеле капацитета;
- правила управљања загушењем и поступке против гомилања и поновног коришћења;
- правила за секундарну трговину капацитетима;
- правила балансирања и израчунавање Накнаде за дебаланс;
- описа Система и Тачака примопредаје и називе Суседних оператора или Суседних објеката;
- правила за прикључење на Систем;
- информације у случају Поремећаја у раду Система;
- процедуре усаглашене са Суседним оператором на Тачкама интерконекције, релеватне за приступ Корисника тим транспортним системима, које се односе на интероперабилност, процедуре номинација и упаривања и друге усаглашене процедуре које дефинишу правила за расподелу количина и балансирање; и
- методологије за израчунавање Техничког капацитета.

22.2.2. Информације из тачке 22.2.1 ових правила се објављују за следеће Тачке примопредаје:

- за све Улазе и Излазе, осим Излаза на које је прикључен само један крајњи купац и Улаза на који су прикључени производни објекти само једног Произвођача гаса;
- Улазе и Излазе које повезују зоне балансирања;
- Тачке примопредаје између Система и терминала за утечњени природни гас, гасним хабовима, складиштима природног гаса и производним објектима, осим ако производни објекти нису изузети у складу са алинејом 1 ове тачке; и
- Тачке примопредаје које повезују Систем са инфраструктуром за пружање помоћних услуга.

22.2.3. Информације о појединачним крајњим купцима и производим објектима из алинеје 1 ове тачке се објављују збирно за зону балансирања.

22.3. Информације које ОТС објављује за Тачке примопредаје и временски распоред објављивања тих информација

22.3.1. ОТС дневно, односно где постоји потреба часовно, објављује на својој интернет страни следеће информације за Тачке примопредаје из тачке 22.2.2 ових правила:

- максимални Технички капацитет за проток у оба смера;
- укупни уговорени Непрекидни и Прекидни капацитет у оба смера;
- Номинације и реноминације у оба смера;

- непрекидни и прекидни Расположиви капацитет у оба смера;
- стварни физички проток Гаса;
- планирани и стварни Прекид;
- планирани и непланирани прекиди Непрекидних капацитета те информације о поновном успостављању Непрекидних капацитета (посебно одржавање Система и вероватно трајање евентуалних прекида због одржавања). Планирани прекиди објављују се најмање 42 (четрдесет два) дана унапред;
- о постојању захтева за приступ Систему односно понуда за Непрекидне Стандардне капацитетне производе у трајању од месец дана или дужем, а којима није расподељен капацитет, укључујући број и количине из таквих захтева за приступ Систему односно понуда;
- на којим Тачкама интерконеције и када су Непрекидни Стандардни капацитетни производи у трајању од месец дана или дужем, уговорени по Аукцијској цени вишој од Резервне цене;
- на којим Тачкама примопредаје и за које периоде се Непрекидни Стандардни капацитетни производи у трајању од месец дана или дужем не нуде за расподелу у складу са Поглављем 11 ових правила;
- укупан капацитет стављен на располагање применом поступака управљања загушењем из Поглавља 13 ових правила.

22.3.2. Информације из тачке 22.3.1 алинеје 1, 2 и 4 ових правила објављују се за период од најмање 24 (двадесет четири) месеци унапред.

22.3.3. ОТС објављује историјске податке из тачке 22.3.1 алинеје 1-7 ових правила за последњих 5 (пет) година.

22.3.4. ОТС свакодневно објављује измерене вредности горње топлотне вредности и Wobbe индекса за све Тачке примопредаје из тачке 22.2.2 ових правила. Прелиминарне вредности из ове тачке се објављују најкасније 3 (три) радна дана након одговарајућег Гасног дана. Коначни подаци се објављују у року од 3 (три) радна дана од завршетка одговарајућег месеца.

22.3.5. ОТС објављује расположиве, уговорене и техничке капацитете на годишњој основи за наредних 10 (десет) година. Информације се ажурирају најмање месечно.

22.3.6. ОТС на Оперативној платформи омогућава Корисницима, крајњим купцима и оператору дистрибутивног система увид у податке о измереном протоку запремине Гаса, на дневном и часовном нивоу. Корисницима је омогућен приступ мерним подацима само на Тачкама примопредаје на којима имају уговорене Стандардне капацитетне производе. Крајњим купцима и оператору дистрибутивног система је омогућен приступ мерним подацима само на Тачкама примопредаје на којима су повезани са Системом.

22.4. Информације које ОТС објављује о Систему и временски распоред њиховог објављивања

- 22.4.1. ОТС свакодневно објављује укупну количину капацитета која је понуђена и уговорена путем секундарне трговине капацитетима. Информације садрже следеће податке:
- Тачку интерконеције на којој је капацитет продат;
  - врсту капацитета, да ли је улазни или излазни, Непрекидни или Прекидни;
  - количину и временски период продатих капацитета;
  - врсту продаје, односно да ли је Давање на коришћење или Уступање;
  - укупан број трговања; и
  - друге информације из тачака од 22.3.1 до 22.3.5 ових правила које су познате ОТС-у.
- 22.4.2. ОТС објављује услове под којима даје сагласност на секундарну трговину капацитетима и то на опис Стандардних капацитетних производа који се могу продати на секундарном тржишту, време за реализацију секундарне трговине капацитетима и обавештење продавца о називу продавца и купца и податке у погледу капацитета из тачке 22.4.1. алинеја 1 ових правила.
- 22.4.3. ОТС доставља сваком Кориснику за сваки обрачунски период, количине Дебаланса и износ Накнаде за дебаланс.
- 22.4.4. ОТС објављује количину Гаса у Систему на почетку сваког Гасног дана и процену количина Гаса на крају Гасног дана. Процењена количина Гаса на крају Гасног дана се ажурира сваког сата у току Гасног дана.
- 22.4.5. Најмање 30 дана пре годишње аукције за годишње капацитете, ОТС обезбеђује калкулатор за израчунавање трошкова транспорта на основу Резервних цена које ће се користи на аукцијама, укључујући и објављивање мултипликатора и сезонских фактора утврђених у складу са методологијом којом се утврђују цене приступа систему за транспорт природног гаса.

22.5. Информације које ОТС објављује у складу са прописом који уређује хармонизоване тарифе за транспорт гаса

- 22.5.1. ОТС објављује најмање 30 дана пре годишње аукције за годишњи капацитет процену вероватноће Прекида укључујући:
- попис свих врста понуђених Стандардних капацитетних производа за прекидни капацитет са вероватноћама Прекида и примењеним нивоом попушта;
  - објашњење како је израчуната вероватноћа Прекида за сваку врсту Стандардног капацитетног производа из алинеје 1 ове тачке;
  - податке из претходног периода и/или очекиване податке који су коришћени за процену вероватноће Прекида из ове тачке.

- 22.5.2. ОТС пре почетка сваког регулаторног периода објављује на својој интернет страници за Тачке примопредаје податке и информације прописане уредбом која уређује мрежна правила о хармонизованим тарифама за транспорт гаса.

22.6. Информације које ОТС објављује у складу са овим правилима

- 22.6.1. ОТС у складу са овим правилима објављује на својој интернет страни следеће информације:

- шему Система у складу са тачком 2.2 ових правила;
- Десетогодишњи план у складу са тачком 4.1.11 ових правила;
- Позив за доставу необавезујућих захтева за коришћење додатних капацитета у складу са тачком 4.2.2 ових правила;
- Извештај о процени интересовања тржишта за додатне капацитете у складу са тачком 4.2.3 ових правила;
- Пројекат додатних капацитета и модел уговора о приступу у складу са тачком 4.2.8 ових правила;
- Образац захтева за издавање мишљења у складу са тачком 5.1.2 ових правила;
- Образац захтева за издавање одобрења у складу са тачком 5.1.6 ових правила;
- Захтеве у погледу квалитета, хемијског састава и других особина Гаса у складу са тачком 6.2.1 ових правила;
- Програм одржавања у складу са тачком 7.1.8 ових правила;
- Програм динамике узорковања на Систему у складу са тачком 8.9.1.7 ових правила;
- Модел Уговора о транспорту у складу са тачком 9.2.1 ових правила;
- Образац захтева за закључење Уговора о транспорту и адреса електронске поште за подношење захтева за закључење Уговора о транспорту у складу са тачком 9.2.4 ових правила;
- Индикативни текст банкарске гаранције у складу са тачком 10.2.5 ових правила;
- Банковни рачун за полагање депозита у складу са тачком 10.2.6 ових правила;
- Тарифе за уговарање Стандардних капацитетних производа у складу са тачком 10.3.3 ових правила;
- Подаци о збирном излазу са Система ка дистрибутивном систему у складу са тачком 11.8.3 ових правила;
- Сет стандардизованих порука у складу са тачком 14.1.2 ових правила;
- Упутство за коришћење Оперативне платформе у складу са тачком 14.1.3 ових правила;
- Е-маил адресе за комуникацију у складу са тачком 14.1.9 ових правила;
- Оперативне границе Система у складу са тачком 19.1.5 ових правила;
- Промене оперативних граница Система у складу са тачком 19.1.6 ових правила;

- Процењено укупно одступање у складу са тачком 19.2.1 ових правила;
- Јавни позив и резултат јавног позива ради набављања баланских услуга у складу са Одељком 19.3 ових правила;
- Образац пријаве за чланство у комисији у складу са тачком 24.1.8 ових правила;
- Листу лица пријављених за комисију у складу са тачком 24.1.10 ових правила;
- Листа чланова прве Комисије у складу са тачком 24.1.15 ових правила;
- Предлог за измену ових правила у складу са тачком 24.2.7 ових правила;
- Нацрт измене ових правила у складу са тачком 24.2.11 ових правила;
- Коначан предлог измене ових правила на која је АЕРС дао сагласност у складу са тачком 24.2.15 ових правила;
- информације о започињању јавних консултација, у сарадњи са Суседним оператор, са Корисницима у случају измене постојећих и закључења нових споразума о радном режиму са предлогом споразума о радном режиму. Јавне консултације трају најмање 2 месеца и Транспортер и Суседни оператор узимају у обзир коментаре Корисника при закључењу, односно изменама споразума о радном режиму; и
- информације садржане у споразумима о радном режиму које директно утичу на Кориснике, а што укључује и правила о контроли протока, принцип мерења количина и квалитета Гаса, правила за Поступак упаривања, правила за расподелу количина Гаса.

23. ПОГЛАВЉЕ – ПРОЦЕДУРА РЕШАВАЊА СПОРОВА

23.1. Споразумно решавање спорова и ангажовање Експерта

- 23.1.1. Уколико настане спор између ОТС-а и Корисника у извршавању Уговора о транспорту, ОТС и Корисник настоје да спор реше споразумно.
- 23.1.2. ОТС и Корисник се могу споразумети да ради решавања појединих спорних питања из Уговора о транспорту ангажују овлашћену институцију, акредитовану лабораторију, или стручно лице одговарајуће области ("Експерт").
- 23.1.3. ОТС и Корисник споразумно одређују Експерта, опис његовог посла и рок у коме се очекује да предложи решење спорног питања. ОТС и Корисник доставиће Експерту све информације којим располажу и које могу да прибаве ако их Експерт тражи у сврху решавања спора.
- 23.1.4. Експерт поступа као независан стручњак, а не као арбитар.
- 23.1.5. Експерт доставља странама у спору одлуку спорног питања, са образложењем.
- 23.1.6. Ако ОТС и Корисник писаним путем потврде да су сагласни са предлогом Експерта, сматра се да је донета одлука о спорном питању која је коначна и обавезујућа за ове стране.
- 23.1.7. Ако ОТС и/или Корисник не прихвате одлуку Експерта, или уколико нису успели да се сагласе о лицу које ће ангажовати као Експерта, спорно питање решава се у складу са тачком 23.2.1 ових правила.
- 23.1.8. Трошкове у вези са ангажовањем Експерта као и све припадајуће порезе, таксе и дажбине који настану у вези са решавањем спорног питања пада на терет ОТС-а и Корисника у оним пропорцијама које одреди Експерт.

23.2. Решавање спорова од стране суда

- 23.2.1. Сваки спор на који је прво упућен Експерту на решавање у складу са тачком 23.1.2 ових правила, као и други спорови који настану током извршавања Уговора о транспорту, решавају се пред стварно надлежним судом у Новом Саду.

24. ПОГЛАВЉЕ – ДРУГА ПИТАЊА

24.1. Комисија за праћење примене Правила

- 24.1.1. Ради праћења примене ових правила и обезбеђења транспарентности и недискриминаторног третмана Корисника, ОТС образује Комисију за праћење примене Правила о раду транспортног система (“**Комисија**”) као саветодавно тело.
- 24.1.2. Комисија прати примену ових правила на основу добијених информација и сагледаних околности насталих у току њихове примене, и разматра иницијативе за измену ових правила, о чему обавештава ОТС-а у складу са тачком 24.2.5 ових правила.
- 24.1.3. ОТС обезбеђује услове за рад Комисије.
- 24.1.4. Комисију чине председник и десет чланова, и то:
- 3 представника ОТС од којих један врши функцију председника Комисије;
  - 1 представник Произвођача гаса;
  - 1 представник оператора складишта природног гаса;
  - 1 представник суседних оператора дистрибутивног система;
  - 1 представник Суседних оператора са територије Републике Србије;
  - 3 представника Корисника;
  - 1 представник крајњих купаца чији су објекти прикључени на Систем.
- 24.1.5. У раду Комисије без права гласа учествује и представник АЕРС-а.
- 24.1.6. Мандат чланова Комисије је две године. Мандат члана у Комисији престаће пре времена када члан то захтева, када члану одређеном у складу са тачком 9.5.1 ових правила престане Уговор о транспорту.
- 24.1.7. У случају престанка мандата пре времена, мандат новог члана Комисије траје до истека мандата осталих чланова Комисије.
- 24.1.8. Сваки Корисник има право да поднесе пријаву за чланство у Комисији. Образац пријаве доступан је на интернет страници ОТС.
- 24.1.9. Пријава за чланство потписује се електронским потписом и подноси путем електронске поште на електронску адресу ОТС.
- 24.1.10. ОТС објављује и редовно ажурира на својој интернет страници листу свих лица пријављених за Комисију, њихове контакт податке и датум подношења пријаве, као и датум одржавања седница Комисије.
- 24.1.11. Члан Комисије утврђује се међу пријављеним лицима, а према листама редоследа које ОТС сачињава на основу:
- највеће количине Гаса која је преузета и испоручена у/из Система у претходној години за енергетског субјекта који обавља делатност снабдевања односно јавног снабдевања;

- највеће испоруке из Система у систем Суседног ОСО који је оператер дистрибутивног система;
  - највеће испоруке из Система у претходној години за крајњег купца.
- 24.1.12. Снабдевачи који нису имали испоруку Гаса у претходној години као и нови снабдевачи који су исходовали лиценцу АЕРС-а након сачињавања листе снабдевача односно јавних снабдевача, ОТС евидентира на листу према редоследу који одговара њиховом броју лиценце из регистра издатих лиценци АЕРС-а.
- 24.1.13. Нове крајње купце прикључене на Систем, ОТС евидентира на листу крајњих купаца према датуму њиховог првог прикључења на Систем.
- 24.1.14. Уколико је представник снабдевача, јавног снабдевача и оператора дистрибутивног система исто правно лице или међусобно повезана лица и први на листи редоследа, дужан је да се определи за једну категорију члана Комисије коју ће представљати.
- 24.1.15. ОТС је дужан да на основу података о транспортованим количинама утврди и објави листу чланова прве Комисије најкасније месец дана пре одржавања редовне седнице Комисије.
- 24.1.16. Председник Комисије председава седницама Комисије и задужен је за сазивање седнице, утврђивање састава Комисије у складу са овим правилима, доставу материјала који ће се разматрати на седницама, објављивање докумената и аката од значаја за рад Комисије, као и за обављање других послова у складу са пословником о раду Комисије.
- 24.1.17. Рад Комисије се одвија у редовним и ванредним седницама. Редовне седнице се одржавају најмање једном годишње.
- 24.1.18. Кворум за одржавање седнице чини половина укупног броја именованих чланова. О питањима разматраним на седницама Комисије сачињава се записник који садржи предлоге и мишљења за које је гласала већина чланова, а када се један или више чланова противи усвојеном мишљењу или предлогу, Председник Комисије у записник уноси његово издвојено мишљење, став или предлог. Записник са седнице Комисије доставља се АЕРС-у и објављује на начин утврђен пословником о раду Комисије.
- 24.1.19. Представници Корисника су обавезни да приликом учествовања у расправи иступају у интересу свих, односно већине представника групе Корисника које представљају, на начин који споразумно одреде.

24.2. Измена Правила о раду

- 24.2.1. Ова правила се мењају у случају:
- промене прописа;
  - предлога ОТС-а;
  - предлога члана Комисије или
  - на предлог АЕРС.

- 24.2.2. ОТС доставља Корисницима обавештење о измени прописа ("**Обавештење о измени прописа**") који налаже обавезу усклађивања ових правила и/или закљученог Уговора о транспорту са Изменом прописа.
- 24.2.3. Обавештење о измени прописа садржи предлог измена ових правила и/или закључених Уговора о транспорту који одражавају Измену прописа, са роковима за њихово усвајање.
- 24.2.4. Корисник који се не слаже са предлогом ОТС-а може да у складу са овим правилима достави примедбе и да предлоге за измену ових правила и/или закључених Уговора о транспорту у року од 15 (петнаест) дана.
- 24.2.5. Када ОТС предлаже измену ових правила и/или закључених Уговора о транспорту у складу са алинејом 2 тачке 24.2.1. ових правила, ОТС поступа у складу са тачком 24.2.11 ових правила. Када чланови Комисије предлажу такве измене у складу са алинејом 3 тачке 24.2.1. ових правила, они ОТС-у достављају предлог за измену.
- 24.2.6. Предлог за измену садржи:
- назив и адресу подносиоца, његову е-маил адресу и број телефона особе за контакт;
  - текст Предлога за измену са детаљним образложењем техничких, оперативних или комерцијалних разлога њихове измене;
  - процену конзистентности предложених измена са Важећим прописима примењивим на Систем;
  - датум ступања на снагу и датум почетка примене измењених правила, узимајући у обзир време које је потребно да се правила измене у складу са овим правилима, а у случају да предложене измене утичу на рад Система, време потребно за промену рада Система;
  - документа која су доступна а појашњавају информације из ове тачке;
  - записник са седнице Комисије, ако је подносилац предлога Комисија.
- 24.2.7. Предлог за измену подноси се путем електронске поште, препорученом поштиљком или непосредно на адресу седишта ОТС-а, а Предлог за измену који подноси ОТС-у се објављује и на интернет страници ОТС-а.
- 24.2.8. ОТС обавештава подносиоца предлога у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема Предлога за измену, односно додатних информација и објашњења из тачке 24.2.10 ових правила:
- да ли прихвата да по поднетом Предлогу за измену измени ова правила, у ком случају даје процену времена потребног за усвајање предлога у складу са овим правилима, или
  - даје образложење разлога због којих не прихвата Предлог за измену, у ком случају се предлог и дато образложење прослеђује АЕРС-у, ради информисања.
- 24.2.9. Приликом разматрања Предлога за измену ОТС цени:
- усаглашеност предложене измене са Важећим прописима;
  - да ли Предлог за измену неповољно утиче на режим рада Система;

- ефекте Предлога за измену на трошкове пружања услуга транспорта гаса.
- 24.2.10. Пре истека рока из тачке 24.2.8 ових правила, ОТС може да затражи од подносиоца додатне информације и објашњења.
- 24.2.11. На основу оцене Предлога за измену, ОТС утврђује текст нацрта измене правила, а у зависности од случаја, и нацрт анекса закљученог Уговора о транспорту („**Нацрт измене**“) које објављује на својој интернет страници, ради спровођења јавне консултације.
- 24.2.12. О спровођењу јавне консултације ОТС посебно обавештава АЕРС.
- 24.2.13. Јавна консултација траје најмање 30 (тридесет) дана, у ком року сва заинтересована лица могу да доставе своје коментаре ОТС.
- 24.2.14. Након окончања јавне консултације, ОТС разматра све примедбе учесника јавне консултације, и у складу са примедбама које усвоји, утврђује коначан предлог измене ових правила и/или предлог анекса закљученог Уговора о транспорту („**Предлог измене**“) и АЕРС-у доставља акт којим усваја Предлог измене на сагласност, у складу са Законом.
- 24.2.15. По прибављању сагласности АЕРС-а, ОТС акт из тачке 24.2.14 ових правила објављује на својој интернет страници.

24.3. Поверљивост података

- 24.3.1. ОТС са једне и енергетски субјект, Произвођач гаса или крајњи купац са друге стране обезбеђују тајност комерцијалних, пословних и техничких података које су обе стране достављале у току извршавања обавеза из закона, других прописа, ових правила, укључујући и податке из Уговора о транспорту, као и друге податке који су му доступни.
- 24.3.2. Поверљивим комерцијалним, пословним и техничким податаком сматрају се подаци и информације које су:
  - законом, другим прописом или службеним актом заснованим на закону одређени као пословни, односно комерцијално поверљив подаци;
  - подаци у предмету у којем се решава о захтевима за приступ Систему, односно жалби на одлуку ОТС-а донету у овом предмету, под условима утврђеним законом којим се уређује општи управни поступак;
  - подаци и цели документи које енергетски субјекти, Произвођач гаса или крајњи купац у извршавању обавеза из закона, прописа и ових правила посебно означили као поверљив податак стављањем ознаке поверљивости.
- 24.3.3. Сумарни подаци за Улаз/Излаз, не сматрају се поверљивим, као ни основне информације о раду Система, укључујући информације о поремећајима и другим ванредним околностима и подаци о оптерећењу Система које ОТС објављује у форми која не нарушава поверљивост информација Корисника.
- 24.3.4. ОТС или Корисник може открити поверљиви податак само уз претходну писмену сагласност друге стране. Писмена сагласност одређује за коју се сврху информације или подаци могу објавити.

- 24.3.5. Корисник може открити поверљиви податак и без претходне сагласности ОТС-а, само у мери која је разумно неопходна ради закључења и спровођења уговора о снабдевању крајњих купаца.
- 24.3.6. Не сматра се повредном тајности података уколико страна открије поверљиви података на основу захтева суда или другог државног органа, АЕРС-а, као и кредитне или друге финансијске организације у циљу прибављања средства обезбеђења у складу са овим правилима.
- 24.3.7. Корисник и ОТС су дужни да у периоду од 3 (три) године од престанка важења Уговора о транспорту, чувају тајност поверљивих података.
- 24.3.8. У циљу обезбеђивања техничких предуслова за извршење обавеза из Уговора о транспорту, ОТС има право да податке Корисника који се сматрају поверљивим пословним подацима размењује са Суседним операторима сагласно овим правилима и закљученим Споразумима са ОСО.

25. ПОГЛАВЉЕ – ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

- 25.1. Услуге транспорта природног гаса уговорене пре ступања на снагу ових правила настављају да се извршавају у уговореном капацитету и трајању у складу са овим правилима.
- 25.2. Секундарна трговина уговореним капацитетима из тачке 25.1. врши се преко Оперативне платформе у складу са овим правилима.
- 25.3. ОТС ће позвати Кориснике да најкасније у року од 30 дана од дана ступања на снагу ових правила ускладе уговоре из тачке 25.1 ових правила са овим правилима.
- 25.4. По ступању на снагу ових правила ОТС у складу са овим правилима објављује и расподељује на аукцијама расположиве транспортне капацитете на Тачкама интерконеције путем Платформе за резервацију капацитета, и то:
- Непрекидне годишње капацитете, Непрекидне месечне капацитете и Непрекидне дневне капацитете, почевши најкасније од Гасне године која почиње 1. октобра 2026. године;
  - Комерцијално повратне годишње, Комерцијално повратне месечне и Комерцијално повратне дневне капацитете, почевши најкасније од Гасне године која почиње 1. октобра 2026. године;
  - Непрекидне кварталне капацитете, почевши најкасније од Гасне године која почиње 1. октобра 2027. године;
  - Комерцијално повратне кварталне капацитете, почевши најкасније од Гасне године која почиње 1. октобра 2027. године, и
  - Прекидне дневне капацитете, почевши најкасније од Гасне године која почиње 1. октобра 2027. године.
- 25.5. ОТС ће омогућити Корисницима најкасније од 1. октобра 2027. године да у складу са овим правилима подносе понуде за секундарну трговину капацитетима и захтеве за Предају капацитета на Тачкама интерконеције путем Платформе за резервацију капацитета.
- 25.6. До датума који су у тачки 25.4 ових правила одређени за рокове у којима почиње објављивање и спровођење аукција путем РБП платформе, ОТС у складу са одредбама ових правила које уређују услове приступа и коришћења услуге транспорта на Осталим тачкама:
- објављује, пропорционално расподељује и уговара Непрекидне годишње капацитете, Непрекидне месечне капацитете и Непрекидне дневне капацитете на свим Тачкама интерконеције путем Оперативне платформе; и
  - обезбеђује услове за секундарну трговину уговореним капацитетима на Тачкама интерконеције из алинеје 1 ове тачке путем Оперативне платформе.
- 25.7. По ступању на снагу ових правила, ОТС у складу са овим правилима објављује и расподељује пропорционално расположиве транспортне капацитете на Осталим тачкама путем Оперативне платформе, и то:
- Непрекидне месечне капацитете и Непрекидне дневне капацитете, почевши од Гасне године која почиње од 1. октобра 2025. године;

- Непрекидне годишње капацитете, почевши од Гасне године која почиње од 1. октобра 2025. године;
  - Непрекидне кварталне капацитете, почевши најкасније од Гасне године која почиње 1. октобра 2027. године;
  - Комерцијално повратне дневне капацитете, почевши најкасније од Гасне године почиње 1. октобра 2027. године, и
  - Прекидне дневне капацитете, почевши најкасније од Гасне године која почиње 1. октобра 2027. године.
- 25.8. Коришћење сета стандардних решења која су утврђена за потребе комуникације путем Оперативне платформе из тачке 14.1.2 ових правила, одлаже се најкасније до 1. октобра 2027. године.
- 25.9. ОТС у складу са Одељком 15.8 ових правила доставља Финални извештај о расподели дневних количина Гаса Корисницима на Тачкама примопредаје најкасније од 1. октобра 2025. године.
- 25.10. Оператор дистрибутивног система доставља ОТС-у податке о дневно мереним преузимањима на местима испоруке на дистрибутивном систему у Гасном дану Д по Корисницима из Одељка 15.6 ових правила, најкасније од 1. октобра 2027. године.
- 25.11. Примена одредби ових правила које уређују обавезу доставе Почетног извештаја из Одељка 15.7 ових правила одлаже се најкасније до 1. октобра 2028. године.
- 25.12. Примена одредби ових правила које уређују обавезу пружања информација о процени преузимања Корисника за места испоруке без дневног мерења на дистрибутивном систему из Одељка 15.5 ових правила одлаже се најкасније до 1. октобра 2028. године.
- 25.13. Одредбе ових правила које уређују примену начела неутралности из Одељка 19.6 ових правила примењују се најкасније од 1. октобра 2027. године.
- 25.14. ОТС ће настојати да у складу са овим правилима најкасније до 1. јула 2026. године уговори са Суседним ОТС да заједно нуде и расподељују, као спојене капацитетне производе, транспортне капацитете које одреде за расположиве са обе стране Тачке интерконекције.
- 25.15. Балансне услуге из Одељка 19.3 ових правила ОТС примењује као привремену меру коју је одобрила АЕРС у складу са прописом који уређује мрежна правила за балансирање транспортног система за природни гас.
- 25.16. ОТС ће образовати комисију из Поглавља 24 ових правила најкасније до 1. октобра 2025. године.
- 25.17. По добијању сагласности АЕРС, ова правила ступају на снагу осмог дана од дана објављивања на интернет страници ОТС-а.

У Новом Саду, 28.01.2025. године
Број: 01-02-2/44-1

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ
„ТРАНСПОРТГАС СРБИЈА“ ДОО НОВИ САД

Никола Поповић

ПРИЛОГ 1

МОДЕЛ УГОВОРА О ТРАНСПОРТУ ПРИРОДНОГ ГАСА

УГОВОР О ТРАНСПОРТУ ПРИРОДНОГ ГАСА

Овај уговор о транспорту природног гаса (у даљем тексту: „Уговор“) је закључен на датум потписивања:

ИЗМЕЂУ:

- 1) **ДРУШТВО СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ ТРАНСПОРТГАС СРБИЈА НОВИ САД**, регистрованим у складу са законима Републике Србије, уписан у Регистар привредних друштава Агенције за привредне регистре Републике Србије, матични број: 21129542, са регистрованим седиштем у улици Булевар ослобођења 5, 21000 Нови Сад, Република Србија, кога заступа в.д. директора г. Зоран Јовчић („ОТС“); и
- 2) [молимо унети пуно пословно име Корисника из захтева за закључење Уговора и извода из Регистра], регистрованим у складу са законима [молимо унети државу оснивања] уписан у Регистар [молимо унети пуно име регистра], матични број [●], са регистрованим седиштем у [молимо унети адресу регистрованог седишта, град и државу], кога заступају [молимо унети име лица који потписује/ју Уговор и својство у коме то/а лице/а потписују Уговор] („Корисник“);

у даљем тексту појединачно ће се означавати као „Уговорна страна“, а заједно као „Уговорне стране“.

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Уговорне стране сагласно констатују да:

- A. је Корисник дана [●] поднео захтев за закључење Уговора заведен код ОТС-а под бројем [●], и да је ОТС, ценећи испуњеност услова из закона који уређује област енергетике (у даљем тексту: Закон) и тачке 9.2 Правила о раду транспортног система за природни гас које је донео ОТС од [●] бр. [●] (у даљем тексту: „Правила о раду“), утврдио да Корисник испуњава све прописане услове за закључење овог Уговора;
- B. Корисник закључењем овог Уговора потврђује да (1) је упознат са садржином Правила о раду; (2) прихвата да у складу са Законом, прописима донетим на основу овог закона, Правилима о раду и овим Уговором остварује право на приступ Систему накнадним уговарањем Стандардних капацитетних производа који се расподељују на Тачкама интерконекције путем Платформе за резервацију капацитета, а на Осталим тачкама путем Оперативне платформе, односно које прибављ на секундарном тржишту капацитета; (3) прихвата да се понуде и обавештења о уговарању Стандардног капацитетног производа достављају у електронској форми путем Платформе за резервацију капацитета односно Оперативне платформе и да она даном пријема постају саставни део овог Уговора, без потребе да га ОТС и Корисник потпишу; (4) прихвата да у току извршавања овог Уговора користи Оперативну платформу за комуникацију са ОТС-

ом у складу са Правилима о раду; (5) у односу на њега није поднет предлог за покретање стечајног поступка, односно није донета одлука о покретању поступка ликвидације као и да код њега не постоји претећа неспособност плаћања у смислу прописа који уређују стечај;

- C. се аукције Стандардних капацитетних производа и секундарна трговина Уговореним капацитетима на Тачкама интерконеције одржавају преко Платформе за резервацију капацитета, која ОТС-у и Кориснику пружа следеће услуге информационог друштва у складу са Правилима о раду: 1) објављивања аукција од стране ОТС-а 2) подношење понуда у електронском облику од стране Корисника када је спреман да учествује на аукцијама и/или понуда за секундарну трговину капацитетима 3) достављање обавештења ОТС-а о прихвату понуда Корисника за уговарање Стандардних капацитетних производа на аукцији и/или обавештење о прихватању трговине на секундарном тржишту капацитета. Поред ових услуга, преко Платформе за резервацију капацитета ОТС спроводи конверзију капацитета и Предају капацитета;
- D. се расподела и уговарање Стандардних капацитетних производа и секундарна трговина Уговореним капацитетима на Осталим тачкама врши преко Оперативне платформе која Кориснику и ОТС-у омогућава 1) подношење понуда у електронском облику за расподелу и доставу обавештења о уговарању Стандардних капацитетних производа на Осталим тачкама 2) подношење понуда и уговарање секундарне трговине капацитетима, 3) трговину гасом у ВТР, 4) подношење Номинација и реноминација, као и 5) међусобно обавештење, у електронској форми;
- E. уговорни однос између Уговорних страна је уређен овим Уговором и Правилима о раду која ближе утврђују права и обавезе свих корисника и ОТС-а у складу Законом. Права и обавезе Уговорних страна се примењују и тумаче тако да буду у сагласности са Законом, подзаконским актима донетим на основу Закона и Правилима о раду.

чиме су се стекли сви прописани услови за закључење овог Уговора.

Имајући у виду све изнето у Уводним одредбама, Уговорне стране се саглашавају како следи:

1. ПОЈМОВИ

1.1 Изрази употребљени великим словом у овом Уговору, који нису дефинисани у члану 1.2 овог Уговора, имају значење које је одређено у Правилима о раду.

1.2 Остали изрази употребљени великим словом у овом Уговору, имају следећа значења:

„Погођена страна“ има значење одређено у члану 9.1.1 овог Уговора;

„Поверљива информација“ има значење одређено у члану 12.1.1.1 овог Уговора;

„Догађај више силе“ има значење одређено у члану 9.2 овог Уговора;

„Обавештење о вишој сили“ има значење одређено у члану 9.3 овог Уговора;

„Датум потписивања“ значи датум који је наведен поред електронског потписа заступника ОТС-а;

„Обавештење о раскиду“ има значење одређено у члану 11.4 овог Уговора.

2. ПРЕДМЕТ УГОВОРА

2.1 Уговором о транспорту ОТС се обавезује да током трајања овог Уговора Кориснику пружа услуге транспорта гаса које су унапред одређеног трајања, начина извршења и смера транспорта које ОТС нуди у расположивом капацитету које расподељује као Стандардне капацитетне производе које Корисник има право да користи на „транспортуј или плати“ основи кад докаже да је спреман да захтевани Стандардни капацитетни производ:

2.1.1 уговори на Тачки интерконеције по Аукцијској цени која се одређује на аукцијама које спроводи Платформа за резервацију капацитета у складу са Правилима о раду, односно

2.1.2 на Осталим тачкама уговори у капацитету који ОТС расподели путем Оперативне платформе у складу Правилима о раду, по цени која се одређује према тарифама за капацитет утврђеним у важећем акту о ценама, који се доноси у складу са Законом и методологијом која уређује одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса; односно

2.1.3 уговори на секундарном тржишту прибављањем од другог Корисника уз испуњење услова из Правила о раду.

2.2 ОТС прихвата понуду за уговарање захтеваног Стандардног капацитетног производа под условом да је Корисник у поступку расподеле капацитета доказао спремност за плаћање расподељеног Стандардног капацитетног производа. Спремност за плаћање Стандарног капацитетног производа Корисник доказује достављањем Инструмената обезбеђења плаћања пре почетка поступака расподеле капацитета, у износу који се одређује у складу са Правилима о раду.

2.3 О прихвату понуде ОТС обавештава Корисника достављањем обавештења у електронској форми и то:

2.3.1 обавештења о уговарању капацитета на Тачки интерконеције путем Платформе за резервацију капацитета, у складу са Правилима о раду; или

2.3.2 обавештења о уговарању капацитета на Осталим тачкама путем Оперативне платформе, у складу са Правилима о раду.

- 2.4** Даном доставе обавештења из члана 2.3 овог Уговора сматра се да су ОТС и Корисник уговорили Стандардни капацитетни производ на захтеваној Тачки интерконеције/Осталим тачкама.
- 2.5** Обавештење из члана 2.3 овог Уговора достављено у електронској форми путем Платформе за резервацију капацитета односно Оперативне платформе, сматра се доказом о уговореном Стандардном капацитетном производу (Уговорени капацитет) који даном доставе Кориснику постаје саставни део овог Уговора.
- 2.6** Корисник има право да користи уговорени Стандардни капацитетни производ на „транспортуј или плати“ основи под условима из овог Уговора и Правила о раду.
- 2.7** Корисник има право да током трајања овог Уговора уговара Стандардне капацитетне производе у поступку расподеле капацитета или их прибави правним послом од другог Корисника путем секундарне трговине капацитетима, као и право да овако уговорене Стандардне капацитете производе пренесе другом Кориснику путем секундарне трговине или их преда ОТС-у, под условима и на начин утврђен овим правилима. Обавештења о уговарању капацитета на секундарном тржишту, предаји капацитета и др. обавештења о Уговореном капацитету утврђена Правилима о раду која се доставе Кориснику у електронској форми путем Платформе за резервацију капацитета односно Оперативне платформе, постају саставни део овог Уговора.

3. СТУПАЊЕ НА СНАГУ И ПЕРИОД ВАЖЕЊА

3.1 Почетак и период важења

- 3.1.1 Овај Уговор се закључује на неодређено време.
- 3.1.2 Пружање услуге транспорта гаса траје од Датума почетка транспорта до Датума завршетка транспорта одређеним у сваком обавештењу о уговарању Стандардног капацитетног производа односно сваком обавештењу о секундарној трговини капацитетима.
- 3.1.3 Датум престанка овог Уговора је датум кад наступи један од следећих догађаја:
- 3.1.3.1 датум у који ОТС потврди Кориснику електронским путем да прихвата Обавештење о отказу овог Уговора, под условом да Корисник нема Уговорен капацитет нити неизмирена дуговања према ОТС-у;
  - 3.1.3.2 датум одређен у обавештењу о раскиду које се достави у складу са чланом 11.4 овог Уговора;
  - 3.1.3.3 датум када наступи догађај услед којег по сили закона настаје немогућност на страни Корисника да извршава права и обавезе

из овог уговора у складу са прописима, као што су отварање стечајног поступка, покретање поступка ликвидације, престанак важења лиценце за обављање енергетске делатности ако је Корисник енергетски субјект.

4. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ УГОВОРНИХ СТРАНА

4.1 Права и обавезе уговорних страна у поступку расподеле капацитета и секундарне трговине капацитетима

4.1.1 Корисник који намерава да уговори Стандардни капацитетни производ има обавезу да ОТС-у достави Инструмент обезбеђења плаћања у складу са Правилима о раду, након чега Корисник има право да:

4.1.1.1 учествује у расподели капацитета у складу са Правилима о раду и да на њима уговара Стандардне капацитетне производе; и

4.1.1.2 прибави од другог Корисника Уговорени капацитет путем секундарне трговине капацитетима у складу са Правилима о раду.

4.2 Права и обавезе Уговорних страна у вези транспорта гаса

4.2.1 Након уговарања Стандардног капацитетног производа у поступку расподеле капацитета односно прибављањем Уговореног капацитета по основу секундарне трговине капацитетима:

4.2.1.1 Корисник има право:

(a) да користи услугу транспорта гаса у Уговореном капацитету сваког часа сваког Гасног дана у периоду који почиње Даном почетка транспорта и који се завршава Даном завршетка транспорта, у складу са послатим Номинацијама, односно Реноминацијама и у количини једнакој Потврђеним количинама на Улазу за предметни Гасни дан (односно део Гасног дана), а ОТС има обавезу да:

(i) преузима Гас за транспорт на Улазу у износу који не прелази збир Уговорених капацитета свих Стандардних капацитетних производа које је Корисник уговорио за тај Гасни дан; и

(ii) испоручи и стави на располагање Гас на Излазу у износу који не прелази збир Уговорених капацитета свих Стандардних капацитетних производа уговорених за тај Гасни дан.

- (b) Предаје свој Уговорени капацитет у складу са Правилима о раду;
- (c) прибавља и располаже Уговореним капацитетом путем секундарне трговине капацитетима;
- (d) подноси Обавештења о трговини без обзира да ли има Уговорени капацитет или не, у роковима и под условима прописаним у Правилима о раду.

4.2.1.2 Корисник има обавезу да:

- (a) на Улазу предаје Гас чији квалитет одговара прописаним захтевима квалитета у складу са прописом који уређује услове испоруке и снабдевања природним гасом и Правилима о раду, а у складу са послатим Номинацијама, односно Реноминацијама и у количини једнакој Потврђеним количинама на Улазу за исти Гасни дан (односно део Гасног дана).
- (b) преузима Гас који ОТС испоручује на Излазу у складу са послатим Номинацијама, односно Реноминацијама које је ОТС прихватио у складу са Правилима о раду.
- (c) настоји да обезбеди уравнотежену предају и преузимање количина Природног гаса на Улазу, односно Излазу у оквиру истог Гасног дана у коме користи услугу транспорта гаса.
- (d) на основу рачуна плати:
  - (i) накнаду за транспорт за све Уговорене капацитете који је уговорио као Стандардне капацитетне производе на свакој Тачки примопредаје са клаузулом „транспортуј или плати“ и накнаду у случају прекорачења уговореног капацитета, обрачунату у складу са методологијом која уређује одређивање цене приступа систему за транспорт природног гаса. Накнада за транспорт се одређује у износу који се обрачунава по цени која се примењује у време пружања уговорене услуге транспорта за коју ОТС издаје обрачун, односно по цени Уговореног капацитета који је прибавио од другог Корисника путем секундарне

трговине капацитетима, а плаћа се без обзира да ли користи Уговорени капацитет;

- (ii) плати накнаду за дневни дебаланс обрачунату у складу са Правилима о раду у случају негативног Дебаланса Корисника;
- (iii) накнаду за неутралност, у случају да је она негативна;
- (iv) непокривену Аукцијску премију у случају да је Предати капацитет ОТС уговорио са трећим лицем на аукцији на захтев Корисника;
- (v) пенал за неодговарајући квалитет Гаса на Улазу, уколико постоји.

4.2.1.3 ОТС има право да Кориснику наплати накнаде за све уговорене услуге транспорта гаса у складу са овим Уговором и Правилима о раду, у износу који исказује у рачунима а које одговарају накнадама из члана 4.2.1.2 (i) овог Уговора и додатне обавезе из члана 4.2.1.2 од подтачке (ii) до подтачке (v) Уговора који настану током транспорта у складу са Правилима о раду и методологијом која уређује одређивање цене приступа транспортном систему за природни гас.

4.2.1.4 ОТС преузима обавезу да, сваког Гасног дана током периода који почиње даном почетка транспорта и који се завршава даном завршетка транспорта који су примењиви на одговарајући Стандардни капацитетни производ, омогући Кориснику предају Гаса на транспорт до обима Уговореног капацитета које је Корисник уговорио на Тачки примопредаје, и да Кориснику пружи услугу транспорта гаса, тако што ОТС има обавезу да:

- (i) редовно одржава Систем и да, у случају оштећења, доведе Систем у првобитно стање, како би обезбедио несметан транспорт Гаса у Уговореном капацитету за Корисника током периода који почиње даном почетка транспорта и који се завршава даном завршетка транспорта;
- (ii) преузима од Корисника на Улазу Гас у количини коју је потврдио Кориснику прихватањем Номинације, односно реноминације, а која количина не може бити већа од износа

Уговореног капацитета који се одређује у износу свих Стандардних капацитетних производа које је Корисник уговорио на том Улазу, односно количине коју је ОТС потврдио Кориснику прихватањем његове Номинације, односно реноминације на Осталим тачкама на којима је Систем повезан на систем Суседног оператора када се примењује акт АЕРСо заједничким ценама приступа транспортним системима посматраним као целина;

- (iii) истовремено испоручи Кориснику Гас на Излазу а) као генеричку робу, истог енергетског садржаја и квалитета Гаса у складу са Правилима о раду или да плати пенал за неодговарајући квалитет Гаса који је испоручен на Излазу, уколико постоји, и б) у количини коју је потврдио Кориснику прихватањем Номинације, односно Реноминације Корисника, а која количина, не може бити већа од износа Уговореног капацитета који се одређује у износу свих Стандардних капацитетних производа које је Корисник уговорио на том Излазу, односно количине коју је ОТС потврдио Кориснику прихватањем његове Номинације, односно реноминације на Осталим тачкама на којима је Систем повезан на систем Суседног оператора када се примењује акт АЕРСо о заједничким ценама приступа транспортним системима посматраним као целина;
- (iv) плати накнаду за дневни дебаланс обрачунату у складу са Правилима о раду у случају позитивног Дебаланса Корисника;
- (v) плати накнаду за неутралност уколико је позитивна; и
- (vi) пенал за неодговарајући квалитет Гаса на Излазу, уколико постоји.

4.2.1.5 ОТС ће настојати да, у складу са Правилима о раду и важећим прописима, сведе на минимум ограничења и прекид пружања услуге транспорта гаса како би испунио своје обавезе из овог

Уговора чим то буде разумно могуће, одмах након престанка разлога који су довели до ограничења или прекида.

4.2.2 У случају да је Корисник располагао својим Уговореним капацитетом на секундарном тржишту и/или Предајом Уговореног капацитета ОТС-у, овај Уговор сматра се измењеним у погледу износа Уговореног капацитета, тако да се он увећава односно умањује у целини или у делу за износ капацитета који је Корисник купио или продао другом Кориснику путем секундарне трговине капацитетима и/или за износ Поново уговореног капацитета у складу са Правилима о раду, и/или за износ капацитета који је ОТС одузео по основу примене механизма за управљање загушењима у складу са Законом и Правилима о раду.

4.2.3 Уговорне стране имају и друга права и обавезе утврђене у Правилима о раду, овим Уговором, Законом, прописима донетим на основу Закона као и другим прописима.

5. НАКНАДА ЗА ТРАНСПОРТ И ДРУГЕ НАКНАДЕ

5.1 Накнада за транспорт

5.1.1 За сваки уговорени Стандардни капацитетни производ и сваку уговорену Тачку примопредаје, Корисник ће плаћати ОТС-у накнаду за транспорт за услуге транспорта гаса које се уговарају на „транспортуј или плати“ основи.

5.2 Израчунавање накнаде за транспорт

5.2.1 Накнада за транспорт у погледу сваког Стандардног капацитетног производа и сваке Тачке примопредаје ће се обрачунавати као производ Цене за Стандардни капацитетни производ и Тачку примопредаје и износа Уговореног капацитета на тој Тачки примопредаје.

5.2.2 Накнада за транспорт на рачуну исказује се у динарском или евро износу који се заокружује на две (2) децимале.

5.3 Умањење накнада за транспорт

5.3.1 ОТС се обавезује да умањи накнаду за транспорт у складу са методологијом која уређује одређивање цене за приступ систему за транспорт природног гаса и Правилима о раду, у случају да на Улазу, односно Излазу, дође до Ограничења/Прекида Уговорених прекидних или непрекидних капацитета.

5.3.2 Умањење накнаде за транспорт ОТС исказује Кориснику у рачунима које издаје за обрачунски период у коме је дошло до Ограничења/Прекида Уговореног капацитета.

5.4 Друге накнаде које Корисник плаћа

5.4.1 Корисник плаћа ОТС-у накнаду за дебаланс, накнаду за неутралност, непокривени износ Аукцијске премије, пенал за неодговарајући квалитет Гаса на Улазу, као и законску затезну камату у случају доцње у плаћању обавеза по издатим рачунима.

5.4.2 Накнаде и обавезе из члана 5.4.1 овог Уговора се обрачунавају у складу са Правилима о раду и исказују у рачунима.

5.4.3 У случају када се на накнаде исказане у рачунима обрачунава ПДВ или неки други јавни приход у складу са прописима Републике Србије, Корисник плаћа накнаду са обрачунатим припадајућим ПДВ-ом, односно другим јавним приходом у складу са издатим рачуном.

5.4.4 Рачуне из члана 5.4.2 овог Уговора правила ОТС издаје једном месечно, и то:

5.4.4.1 рачун за услугу транспорта Гаса и рачун за пенал обрачунат због предаје Гаса неодговарајућег квалитета на Улазу најкасније у року од 5 (пет) радних дана у текућем месецу за претходни Гасни месец;

5.4.4.2 рачун за дневне количине дебаланса најкасније 3 (три) радна дана од пријема последњег обавештења о Финалним количинама дневног дебаланса у складу са Правилима о раду; и

5.4.4.3 рачун за накнаду за неутралност најкасније 30 (тридесет) дана од завршетка Гасног месеца за који се обрачунава накнада за неутралност у складу са Правилима о рад;

5.4.4.4 рачун за непокривени износ аукцијске премије у року од 3 (три) радна дана од дана када Предати капацитет буде поново уговорен у складу са Правилима о раду.

5.4.5 Корисник издаје рачуне ОТС-у за дневне количине дебаланса када су позитивне, накнаду за неутралност када је позитивна и пенал за Гас неодговарајућег квалитета на Излазу, најкасније 5 (пет) радних дана од датума пријема обавештења од стране ОТС о дебалансу, накнади за неутралност и Гасу неодговарајућег квалитета на Излазу, које обавештење ОТС доставља Кориснику у складу са Правилима о раду.

5.4.6 Рок за приговор на рачуне из тачака 5.4.4 и 5.4.5 је 3 (три) дана од дана пријема рачуна.

5.4.7 Рок за плаћање рачуна из тачака 5.4.4 и 5.4.5 је 8 (осам) дана од дана пријема рачуна, у смислу прописа који регулише електронско фактурисање или пријема рачуна путем емаил-а.

6. ИНСТРУМЕНТ ОБЕЗБЕЂЕЊА ПЛАЋАЊА

- 6.1 Корисник доказује да је спреман да учествује у расподели капацитета када достави ОТС-у Инструмент обезбеђења плаћања у складу са Правилима о раду.
- 6.2 Доставом исправног Инструмента обезбеђења плаћања Корисник стиче право да учествује у расподели капацитета и уговара Стандардне капацитетне производе и/или да прибавља Уговорени капацитет од другог Корисника путем секундарне трговине капацитетима у складу са Правилима о раду.
- 6.3 Банкарска гаранција, када је Корисник доставља као Инструмент обезбеђења плаћања, мора да се позива на назив и број овог Уговора и датум његовог закључења.
- 6.4 Када Корисник уплаћује новчани депозит, ОТС доставља Кориснику инструкције за уплату у складу са Правилима о раду.
- 6.5 Корисник који жели да уговара Стандардне капацитетне производе само на Тачкама интерконеције или само на Осталим тачкама, у обавези је да достави ОТС-у најмање један Инструмент обезбеђења плаћања.
- 6.6 Корисник који жели да уговара Стандардне капацитетне производе и на Тачкама интерконеције и на Осталим тачкама, у обавези је да достави ОТС-у најмање један Инструмент обезбеђења плаћања за Тачке интерконеције и један Инструмент обезбеђења плаћања за Остале тачке.
- 6.7 ОТС има право да искористи достављени Инструмент обезбеђења плаћања за било које доспеле обавезе које има Корисник у складу са Правилима о раду.

7. ПРАВО НАД ГАСОМ И РИЗИК ОД ГУБИТКА

- 7.1 Корисник има одговарајуће право над Гасом за сав Гас који преда на Улазу и задржава право над Гасом у погледу свих предатих количина Гаса које ОТС транспортује у складу са овим Уговором за све време док је тај Гас у Систему.
- 7.2 Обавеза чувања и ризик од губитка Гаса који Корисник предаје на транспорт ОТС-у, прелазе са Корисника на ОТС на Улазу, а обавеза и ризик са ОТС-а прелази на Корисника на Излазу.

- 7.3** Овим Уговором Корисник се саглашава да, када се његов Гас преда у Систем, тај Гас се меша са другим Гасом у Систему, и као такав се транспортује кроз Систем и ставља Кориснику на располагање за преузимање на Излазу (као генеричка роба) без терета.

8. ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ

- 8.1** Уговорна страна је одговорна другој Уговорној страни за стварну штету коју проузрокује повредом својих обавеза из овог Уговора. Уговорна страна не одговара другој Уговорној страни за изгубљену добит насталу као последица повреде својих обавеза из овог Уговора.
- 8.2** Уговорна страна која трпи штету ће уложити разумне напоре да ту штету сведе на минимум или спречи њен настанак.
- 8.3** Корисник је одговоран за стварну штету која наступи за ОТС-а у случају испоруке Гаса који не одговара прописаном квалитету у Систем. Уколико је ОТС наплатио Кориснику пенале за Гас који не одговара прописаном квалитету у складу са чланом 4.2.1.2. (d) (v), има право на накнаду стварне штете у висини разлике између стварне штете и наплаћених пенала.
- 8.4** ОТС је одговоран за стварну штету која наступи за Корисника у случају испоруке Гаса који не одговара прописаном квалитету на Излазу. Уколико је Корисник наплатио ОТС-у пенале за Гас који не одговара прописаном квалитету у складу са чланом 4.2.1.4. (iii), има право на накнаду стварне штете у висини разлике између стварне штете и наплаћених пенала.
- 8.5** Корисник је одговоран да о сопственом трошку обезбеди опрему и телекомуникациона средства неопходна за коришћење Оперативне платформе. У случају неовлашћеног приступа и/или коришћења те опреме, Корисник је дужан да ОТС надокнаду стварну штету насталу из неовлашћеног приступа и/или коришћења опреме.
- 8.6** Раскид овог Уговора у складу са чланом 11 овог Уговора од стране једне од Уговорних страна не утиче на право те Уговорне стране да потражује накнаду стварне штете претрпљене услед повреде овог Уговора од друге Уговорне стране (осим у случају када ОТС надокнади стварну штету умањењем накнаде за транспорт у складу са Правилима о раду и чланом 5.3 овог Уговора).

9. ВИША СИЛА

9.1 Ослобађање од одговорности

- 9.1.1 Уговорна страна („Погођена страна“) не одговара другој Уговорној страни за неиспуњење односно кашњење у испуњавању било које њене обавезе из Правила о раду и овог Уговора, у мери у којој је до неиспуњења

односно кашњења у испуњењу дошло услед Догађаја више силе или као последица Догађаја више силе.

- 9.1.2 Ако је ОТС Погођена страна, и Догађај више силе само делимично утиче на његову способност да преузме Гас на Улазу односно да га испоручи на Излазу, ОТС ће расподелити капацитет пропорционално (про-рата) између свих корисника.
- 9.1.3 Погођена страна ће, поступајући са пажњом доброг стручњака, предузети разумне кораке да умањи негативне ефекте сваког Догађаја више силе, и извршавати своје обавезе из Правила о раду односно овог Уговора у највећој могућој мери, док ће Уговорна страна која није погођена страна уложити разумне напоре да умањи штету која може да настане за њу услед Догађаја више силе.

9.2 Дефиниција Догађаја више силе

- 9.2.1 Догађај више силе означава било који догађај или околност изван контроле Погођене стране која поступа у складу са стандардом пажње доброг стручњака али само ако, и у мери у којој:
  - 9.2.1.1 није директно или индиректно узрокован повредом било које обавезе Погођене стране из Правила о раду или овог Уговора;
  - 9.2.1.2 Погођена страна није могла да га спречи, предвиди, избегне или превазиђе упркос пажњи доброг стручњака; и
  - 9.2.1.3 спречава Погођену страну или изазива кашњење Погођене стране у испуњавању било којих њених обавеза из Правила о раду или овог Уговора.
- 9.2.2 Догађај више силе укључује, узимајући у обзир чланове 9.2.1 и 9.2.3 овог Уговора:
  - 9.2.2.1 ратна дејства, објављена или необјављена, инвазију, оружани сукоб, дејства страног непријатеља или блокаду, побуне, nerede, грађанске немире, акт тероризма односно саботаже, међународне санкције, акт експропријације или принудно одузимање, национализација или конфискација или било који акт државног органа са сличним дејством који је од утицаја на остваривање права и извршавање обавеза Уговорних страна из Правила о раду односно овог Уговора;

- 9.2.2.2 природне непогоде, епидемију или пандемију, екстремне временске услове, олује, поплаве, удар муње, пожар, земљотрес, клизиште, ултразвучне ударне таласе или нуклеарну контаминацију, епидемију или слично.
- 9.2.3 Следећи догађаји се неће сматрати Догађајем више силе:
- 9.2.3.1 било који догађај или околност која доведе до тога да нека Уговорна страна није у могућности да плаћа обавезе које су доспеле на основу Правила о раду односно овог Уговора, укључујући и немогућност извршавања обавеза услед девалвације валуте и немогућност неке Уговорне стране да оствари профит или да оствари задовољавајућу стопу повраћаја од свог пословања;
- 9.2.3.2 хаварију или квар било које опреме узрокован уобичајеним хабањем или пропустом Погођене стране да одржава ту опрему или да одржава одговарајуће залихе резервних делова или да управља Системом у складу са стандардом пажње доброг стручњака;
- 9.2.3.3 немогућност Корисника да преда Гас на Улазу односно да га преузме на Излазу у складу са његовим обавезама на основу Правила о раду и овог Уговора, услед догађаја који је од утицаја на Суседни објекат.
- 9.3 Обавеза Погођене стране да достави Обавештење о вишој сили**
- 9.3.1 Погођена страна је дужна доставити другој Уговорној страни обавештење („Обавештење о вишој сили“), на начин предвиђен Правилима о раду које уређују комуникацију, чим то буде могуће након што Погођена страна сазна за дејство тог Догађаја више силе, које ће садржати следеће информације:
- 9.3.1.1 датум наступања Догађаја више силе;
- 9.3.1.2 опис Догађаја више силе и разумну процену трајања Догађаја више силе;
- 9.3.1.3 оцена утицаја Догађаја више силе на могућност Погођене стране да извршава своје обавезе из Правила о раду односно овог Уговора; и
- 9.3.1.4 радње које ће Погођена страна предузети како би се умањили ефекти Догађаја више силе (уколико је то могуће).

9.3.2 Након достављања иницијалног Обавештења о вишој сили, Погођена страна ће на разуман захтев друге Уговорне стране, достављати другој Уговорној страни информације о:

9.3.2.1 статусу Догађаја више силе; и

9.3.2.2 корацима које Погођена страна предузима како би превазишла Догађај више силе или умањила његове последице и наставила да испуњава своје обавезе из Правила о раду, односно овог Уговора.

9.3.3 Погођена страна је дужна да обавести другу Уговорну страну на начин предвиђен Правилима о раду кад се Догађај више силе оконча или се његови ефекти умање у мери која дозвољава да се настави са испуњавањем обавеза из Правила о раду, односно овог Уговора.

10. ИЗМЕНЕ УГОВОРА

10.1 Уговорне стране изјављују и сагласне су да овај Уговор измене и/или допуне, односно приступе закључењу новог, у случају да је то неопходно ради усклађивања са усвојеним изменама и/или допунама Правила о раду.

10.2 У случају да се Правила о раду измене и/или допуне, а та измена не захтева истовремено и усклађивање овог Уговора, Уговорне стране се обавезују да све усвојене измене и/или допуне Правила о раду примењују у извршавању овог Уговора.

11. ПРЕКИД ПРУЖАЊА УСЛУГЕ ТРАНСПОРТА ГАСА И Раскид УГОВОРА

11.1 Право ОТС-а да прекине пружање услуге транспорта гаса

11.1.1 ОТС може да прекине пружање услуге транспорта гаса ако:

11.1.1.1 рачун издат Кориснику није плаћен у року;

11.1.1.2 Корисник који у складу са Правилима о раду има обавезу да достави нови Инструмент обезбеђења плаћања ОТС-у, то не учини у року одређеном Правилима о раду.

11.1.2 Уколико Корисник не плати рачуне у року, ОТС доставља опомену да ће у случају неплаћања рачуна у року од 5 (пет) дана од датума достављања опомене, износ неплаћеног рачуна, наплатити активирањем Инструмента обезбеђења плаћања као и да ће Кориснику који у складу са Правилима о раду има обавезу да достави нови Инструмент обезбеђења плаћања, прекинути пружање услуге транспорта гаса даном истека рока за

достављање новог Инструмента обезбеђења плаћања. Уколико ОТС из било ког разлога не може да активира Инструмент обезбеђења плаћања, о томе одмах обавештава Корисника уз позив да му у року од 5 (пет) радних дана достави нови валидан Инструмент обезбеђења плаћања уз опомену да ће му прекинути пружање услуге транспорта гаса ако у додатном року не достави Инструмент обезбеђења плаћања.

11.1.3 ОТС доставља Кориснику обавештење о прекиду пружања услуге транспорта гаса наредног дана од истека рока за достављање новог Инструмента обезбеђења плаћања ОТС-у из члана 11.1.2 овог Уговора од ког дана Кориснику прекида пружање услуге транспорта гаса.

11.1.4 ОТС наставља са пружањем услуге транспорта гаса након што Корисник измири све своје доспеле обавезе и замени Инструмент обезбеђења плаћања.

11.1.5 ОТС може да прекине пружање услуга транспорта и у случају поремећаја у раду Система и поремећаја на тржишту природног гаса у складу са Правилима о раду.

11.2 Право ОТС-а на раскид

11.2.1 ОТС може да раскине овај Уговор ако:

11.2.1.1 Корисник не плати све доспеле рачуне односно не достави Инструмент обезбеђења плаћања у складу са Правилима о раду, ни у року од шездесет (60) дана од дана прекида пружања услуге транспорта гаса односно,

11.2.1.2 Корисник континуирано не извршава друге обавезе из овог Уговора и/или Правила о раду, осим у случају да догађај или околност који је довео до неизвршавања обавеза Корисник отклони у року од шездесет (60) Радних дана након што је ОТС упозорио Корисника о кршењу преузетих обавеза.

11.3 Право Корисника на раскид

11.3.1 Корисник може да раскине овај Уговор ако:

11.3.1.1 ОТС услед Ограничења капацитета није у могућности да пружи услугу транспорта гаса у обиму од најмање 50% Уговореног капацитета и трајања Стандардног капацитетног производа; односно

11.3.1.2 ОТС континуирано не извршава обавезе из овог Уговора и/или Правила о раду, осим у случају да догађај или околност који је

донео до неизвршавања обавеза ОТС отклони у року од шездесет (60) Радних дана од дана у ком је Корисник упозорио ОТС на неизвршавање обавеза.

11.4 Поступак раскида

- 11.4.1 Уговорна страна која жели да раскине овај Уговор доставља другој Уговорној страни писано обавештење прецизирајући околности због којих тражи раскид овог Уговора („Обавештење о раскиду“).
- 11.4.2 Друга Уговора страна има накнадни рок од тридесет (30) дана од дана пријема Обавештења о раскиду да исправи повреду, у ком случају неће доћи до раскида овог Уговора.
- 11.4.3 У случају да друга Уговорна страна не исправи повреду до истека рока из члана 11.4.2 овог Уговора, овај Уговор се раскида даном истека рока из члана 11.4.2 овог Уговора.
- 11.4.4 У случају раскида овог Уговора од стране ОТС-а из разлога предвиђеног чланом 11.2.1.1 овог Уговора, Уговор се сматра раскинутим истеком рока наведеног у члану 11.2.1.1 овог Уговора.

12. ПОВЕРЉИВОСТ

12.1 Поверљиве информације

- 12.1.1 Уговорне стране се међусобно обавезују да ће:
  - 12.1.1.1 међусобно штитити тајност комерцијалних и пословних података друге Уговорне стране до којих дођу у поступку закључења, извршавања и након престанка важења овог Уговора („Поверљиве информације“);
  - 12.1.1.2 предузети све мере да обезбеде да њени руководиоци, запослени, заступници и представници све Поверљиве информације чувају као поверљиве и са њима поступају у складу са прописима који уређују заштиту тајности пословних података; и
  - 12.1.1.3 користити Поверљиве информације само за потребе извршавања својих обавеза из Правила о раду и овог Уговора.

12.2 Дозвољена откривања

- 12.2.1 Уговорне стране неће сматрати да се крши обавеза заштите тајности Поверљивих информација у смислу члана 12.1 овог уговора:
- 12.2.1.1 које ОТС објављује као агрегиране податке корисника у складу са Правилима о раду;
  - 12.2.1.2 које ОТС доставља органима јавне власти у складу са важећим прописима;
  - 12.2.1.3 које страна на коју се подаци односе или трећа страна објавила или на други начин учинила јавно доступним;
  - 12.2.1.4 за које је Уговорна страна добила писану сагласност друге Уговорне стране да их може открити трећем лицу; ни
  - 12.2.1.5 за које Уговорна страна прималац може да докаже позивањем на писане доказе да су јој већ биле познате пре него што их је примила од Уговорне стране која открива информације.

13. ВАЖЕЊЕ ОДРЕДБИ УГОВОРА НАКОН ПРЕСТАНКА УГОВОРА

- 13.1** У случају престанка овог Уговора, Уговорне стране потврђују да су сагласне да се овај члан 13. и чланови 1, 4.2.1.3, 8, 12. и 15. овог Уговора настављају да примењују до испуњења обавезе Уговорних страна које остану неиспуњене на дан престанка овог Уговора.

14. МЕРОДАВНО ПРАВО И РЕШАВАЊЕ СПОРОВА

14.1 Меродавно право

На сва питања која нису уређена овим Уговором примењују се непосредно одредбе закона који уређује облигационе односе, Закона о енергетици и других прописа Републике Србије, искључујући примену одредби о сукобу закона.

14.2 Решавање спорова

- 14.2.1 Уколико настане спор у извршавању овог Уговора, Уговорне стране ће настојати да спор реше споразумно.
- 14.2.2 У циљу решавања спорног питања Уговорне стране могу ангажовати треће лице ради мирног решавања спора у складу са Правилима о раду.

14.2.3 У случају да настали спор не реше споразумно Уговорне стране су сагласне да спор решава стварно надлежни суд у Новом Саду.

15. РАЗНО

15.1 Комуникација и обавештавање

15.1.1 Сва комуникација за потребе извршавања овог Уговора између Уговорних страна врши се у складу са Правилима о раду.

15.1.2 Уговорне стране ће за потребе обавештавања одредити овлашћена лица и, у складу са Правилима о раду, без одлагања ће обавештавати другу Уговорну страну о свим променама које планирају да изврше и које настану а које су релевантне за несметану комуникацију Уговорених страна у извршавању овог Уговора, укључујући и све промене које намеравају и које изврше а које су Правилима о раду одређене као статусне промене, промене у погледу регистрованих пословних података Корисника и промене других података релевантних за вођење евиденција о Кориснику.

15.2 Примерци

Овај Уговор се закључује електронским путем квалификованим потписом овлашћених лица Уговорних страна у процедури прописаној Правилима о раду, при чему Кориснику и ОТС-у припада по један оригинални електронски документ у смислу закона који уређује електронске документе.

ПОТПИСАН у име **ДРУШТВО СА
ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ
ТРАНСПОРТГАС СРБИЈА НОВИ САД**
од стране Зорана Јовчића

Потпис

Име (великим
словима) **ЗОРАН ЈОВЧИЋ**
в.д. директора, с.р.

ПОТПИСАН у име [·])
од стране [·])

Потпис

Име (великим [·]
словима) [·]
[·]